TUNTURILATU

LAPINKÄVIJÄN LEHTI ✪ JULKAISIJA TUNTURILATU RY N:o 2/1997

Yhdentoista vaeltajan Nordenskiöld 96 -retkikunta vaelsi Huippuvuorilla heinä-elokuussa parin viikon ajan (keskiaukeama). Dronbreen jäätikön sulamisvedet on muodostavat lukuisia jäätikköjokia. Virta on kova, vesi sameata kuravelliä ja joen pohja on jatkuvassa liikkeessä olevaa löysää soraa sekä kivikkoa. Teleskooppisauvoilla oli käyttöä uoman syvyyttä luodatessa, mutta ei muuten. Kunnon tukeva vaellussauva olisi itse ylityksessä ollut verraton apu! Kuva: Matti Rekola

Puheenjohtajan tähdenvälit

Helmikuussa kokoonnuimme Vaasaan Saukkorannan lomakeskukseen viettämään talvipäiviämme. Aurinkoinen pakkassää, leppoisa oleskelu lomakeskuksen ympäristössä, jöötin paisto ja monet muut askareet loivat viihtyisän ilmapiirin yhdessäoloomme. Iltaohjelmassa Pentti Kronqvistin pitämä erittäin mielenkiintoinen esitelmä Grönlannin retkiltään ja Nanoq-museosta herätti runsaasti kysymyksiä.

Lämpimät kiitoksemme teille vihttalaiset toimintavuotemme ensimmäisen tilaisuuden onnistuneista järjestelyistä.

☆

Lapin Liitto on menneen kevään aikana käsitellyt Tunturi-Lapin seutukaavaa. Ehdotuksessa oli mm. Susikyrön läheisyyteen kaavailtu lentoliikenteen alue. Aikaisemmin saamassamme kartassa kentän linjaus oli sellainen, että kentän pää on 800 m:n etäisyydellä tukikohdastamme ja tällöin nousut ja laskut kiinteistömme suunnasta aiheuttavat sekä turvallisuusriskejä että meluhaittoja. Vastustimme tätä kenttähanketta, mutta se on sisällytetty seutukaavaan ja saamamme tiedon mukaan myös kunta on hankkeen takana. Seuraavaksi asiaa käsittelee Lapin Liiton valtuusto ja tulemme esittämään heille vastustavan kantamme kentän linjauksesta. Toisaalla tässä lehdessä olevasta piirroksesta selviää aiotun lentokentän sijainti kiinteistöömme nähden.

☆

Esiintulleista syistä muutama sana jäsenyyteen liittyvistä seikoista. Tunturiladun jäsenet saavat vuosittain kolme kertaa ilmestyvän Tunturilatu-lehden, joka on järjestömme pääasiallisin tiedotuslehti. Heillä on oikeus osallistua lähes kaikkiin yhdistyksemme järjestämiin tapahtumiin kuten retkiin, koulutus- ym tilaisuuksiin sekä kerhojen järjestämiin hyvin monimuotoisiin tapahtumiin. Suurimerkityksinen on myös jäsenten oikeus lunastaa määräajan kuluttua käyttöönsä yhdistyksemme tukikohtien avain ja sääntöjen puitteissa niiden vapaa käyttöoikeus. Tunturiladun jäsenet ovat automaattisesti Suomen Ladun jäseniä ja saavat emojärjestömme jäsenten osallistumisoikeudet erilaisine hintojen alennuksineen sekä 8 kertaa vuodessa ilmestyvän Latu ja Polku-lehden.

Tunturikerhot ovat Tunturiladun alueellisia toimintayhteisöjä, joiden jäsenyyden edellytyksenä on Tunturiladun jäsenyys. Tunturiladun syyskokous päättää vuosittain omien jäsenmaksujensa suuruuden ja kerhot itsenäisesti omansa. Yhdistyksemme, samoinkuin kerhojenkin toiminta katetaan pääsääntöisesti jäsenmaksutuloilla. Aikaistettu jäsenmaksujen eräpäivä johtuu Suomen Ladun asettamasta määräajasta, jonka jälkeen maksamaton henkilö poistetaan jäsenrekisteristä.

☆

Kesäkuun lopulla viettää Suomen Ladun retkeilyväki juhlavasti leiripäiviään Vierumäellä kuntoiluolympialaisineen. Meillä on siellä tilaisuus tavata samanhenkisiä tuttuja ja valita päivien runsaasta ohjelmatarjonnasta itsellemme sopivat menomuodot. Puhtaan liikunnan merkeissä kannattaa kokoontua ja saada hyvää mieltä matkaevääkseen. Päivien avajaiskulkueesta on tarkoitus tehdä näyttävä ja idearikas latuyhdistysten esittely. Panostetaanpa mekin tähän varmastikin värikkääseen ohjelmaosaan. Takakannessa on tarkempaa tietoa marssista ja vetäjämme yhteystiedot.

☆

Kesä on ulkonaliikkujan kulta-aikaa. Meillä on lukuisia keinoja virkistäytyä kotimaamme luonnossa.

Hyvää kesää teille kaikille.

Kyösti Lamminjoki

TUNTURILATU RY

JOHTOKUNTA 09-189 4421

Kyösti Lamminjoki, puheenjoht. Graniittitie 15 as 21, 00710 HELSINKI, p.k. 09-376 845

Tapani Paavola, varapj. Susiaisten 1996 organisointi, Kupittaank. 56, 20700 TURKU, p.k. 02-4697 119

Jorma Laine, retkitoimikunta, Lentävänniemenkatu 2 A 9, 33410 TAMPERE, p.k. 03-3462 960

Ritva Loimio, saamelaisasiaintoimikunta, Puistotori 6 as 16, 40100 JYVÄSKYLÄ, p.k. 014-615 282

Marja-Liisa Mäki, kerhoasiat, Torikatu 10 A 6, 13130 HÄMEENLINNA, p.k. 03-675 9061

Antti Nikula, järjestötoimikunta, Isotalonkuja 10, 23100 MYNÄMÄKI, p.k. 02-430 7028

Marjut Nummela, nuorisoasiat, Pinolaaksonkatu 10 G, 60320 SEINÄJOKI, p.k. 06-4238183, p.t. 06-419 8111

Esko Sepponen, retki- ja kämppätoimikunta, Sammalkuja 8, 76120 PIEKSÄMÄKI, p.k. 015-482 941

Veijo Taavitsainen, susivaliokunta, Suontaustankatu 13, 48720 KYMI, p.k. 05-281249

TOIMIHENKILÖT

Antti Karlin, toimitussiht., Sundholmantie 194, 23500 UUSIKAUPUNKI, p.k.02-841 4418

Marita Maula, sihteeri, Ylipalontie 1 D, 00670 HELSINKI, p.k. 09-7243 246

Eila Vilen, jäsensiht. Forsbackant. 8, 01760 VANTAA, p.k. 09-897 237

Terttu Hokkanen, taloudenhoit., Keskussairaalantie 15 B 13, 40600 JYVÄSKYLÄ, p.k. 014-610406

Tunturiladun tilinnumero PSP 800015-135331/kämppämaksujen viitenumerot: Susikyrö - 505, Susi-Talas - 602, Susi-Kiisa- 709

Tilintarkastajat: Vappu Hietala ja Lasse Strang

KIINTEISTÖT

Susikyrö Enontekiö / Susi-Talas Inari / Susi-Kiisa Utsjoki, Kärrikaltio, Inkoo (Kavtsin hallinnassa). Rakennuspäällikkö Seppo Björkengren, Kesäkatu 22, 76100 Pieksämäki, pk 015-420083

SUSIVALIOKUNTA

Pj. Jorma Alapuranen, Vallikatu 5-7 A 4, 02600 Espoo, p. 09-5120 378. Jäsenet: Marita Maula (siht.), Arvo Anivuo, Olli Mettälä, Eila Mäntynen ja Veijo Taavitsainen.

TUNTURIKERHOT

OKTA (1) Kajaani
Pj. Raimo Pahkala, siht. Anja Mustonen, Erätie 20 as 15, 87200 Kajaani pk. 08-627946

KUOKTE (2) Hyvinkää-Riihimäki
Pj. Juhani Harju, siht. Maija-Leena Salmi, Viertolankatu 19, 05800 Hyvinkää, pk. 019-414 494.

KOLBMA (3) Tampere
Pj. Jorma Laine, siht. Reijo Jokinen, Siilikarinkatu 26, 33410 Tampere, pk. 03-346 1977

NJEALLJE (4) Pieksämäki-Mikkeli-Varkaus
Pj. Alpo Mäntynen, siht. Leila Auvinen, Alvarintie 7, 78300 Varkaus, pk. 017-555 2297

VIHTTA (5) Vaasa
Pj. Marjut Nummela, siht. Kaija Mariapori, Keskuskatu 18, 65320 Vaasa, puh. 06-3153515

KUHTTA (6) Helsinki, Vartiokylä
Siht. Marja-Terttu Hakkarainen, Nousiaistentie 6 A 12, 00280 Helsinki

TSIETSA (7) Iisalmi
Pj. Raili Partanen, siht. Aune Kumpulainen, Honkakatu 3, 74130 Iisalmi, pk 017-825 401.

KAVTSI (8) Helsinki
P Martti Eskelinen, siht. Antero Rouvinen, Lintukallionrinne 3 A 3, 01620 Vantaa, pk. 09-878 3540, 049-429 256

OVTSI (9) Jyväskylä
Pj. Lauri Kuukkanen, siht. Aulikki Kuukkanen, Sarakuja 1, 41340 Laukaa pk. 014-831285.

LOGI (10) Turku
Pj. Pertti Keihäs, siht. Irma Spelman, Sommarinvuorentie 6, 21240 Askainen, pk. 02-4312539.

ALPPAS (11) Hämeenlinna
Pj. Pentti Raivo, siht. Marja-Liisa Mäki, Torikatu 10 A 6, 13100 Hämeenlinna, pk 03-6759061.

KUMPE (12) Pohjois-Karjala
Pj. Reijo Pasanen, siht. Ensio Hiltunen, Mäkilehdonkatu 7, 75530 Nurmes, p.k. 013-480 935.

KUOVZA (13) Kymenlaakso.
Pj. Anja Huhtala, siht. Sirkku Kanervio, Äijälänkatu 4 A 6, 48700 Kyminlinna, pk. 05-64 950

GEATKI (14) Satakunta
Pj. Aarno Lehtisalo, siht. Satu Ojala, Idankuja 3, 32700 Huittinen, pk. 02-566 654.

TUNTURIKERHOJEN TOIMINTAA

30-vuotias Tunturiladun kolmas tunturikerho KOLBMA

Tunturilatu-lehti aloittaa tästä numerosta alkaen kerhojen esittelyn. Ensimmäisenä on esittelyvuorossa Tunturikerho Kolbma, joka täyttää keväällä 25 vuotta.

Tunturikerho Kolbma perustettiin 27.5.1967. Perustava kokous pidettiin Kaisa Simosen kesäpaikassa Höytämön "Soukassa". Kokouksessa olivat mukana tamperelaiset Yrjö Suuniittu, Kauko Romppanen, Tauno Saksala, Paavo Laaksonen, Aarre Tanhua, Kaisa Simonen, Markku Kitunen ja Väinö Martikainen. Tilaisuuden kummeiksi olivat saapuneet Tunturiladusta Antero ja Raili Tarvainen, Brita Saloriutta, Olavi Virtanen, Toivo Harjanne ja Helena Viljanen.

Tällä porukalla perustettiin kerho, jonka tehtävänä oli tunturiretkeilyn ja Tunturilatu-aatteen lisääminen hämäläisten keskuudessa. Tunturiretkeilyn harrastajia Kolbmassa on tällä hetkellä noin 250. Tunturilatuhengen mittarina voidaan pitää eri asteisten susien määrää, joka kerhossa on noin 150. Aika hyvä saavutus hämäläisiltä.

Kun tunturikerho Kolbma kolmekymmentä vuotta sitten perustettiin, oli sodan aikana hiipunut Lapin retkeily päässyt taas vauhtiin. Alusta asti kerhon toiminnassa onkin ollut vahvasti esillä retkeilytaitojen lisääminen ja varusteiden kehittäminen. On valmistettu talkoilla rinkkoja, anorakkeja ja ahkioita, sekä järjestetty retkeily-, suunnistus- ja ensiapukursseja.

Retkeilytoiminta on ollut myös vilkasta. Kerholaiset ovat vaeltaneet vuosien varrella "Kolmen valtakunnan Lappia" ristiin rastiin. Viime vuosina on käyty myös Huippuvuorilla ja Venäjän pohjoisosissa. Onpa kuvailloissa nähty kuvia Keski-Euroopan Alpeilta, Kanadasta ja Kilimanjarolta.

Erilaisiin talkoisiin Kolbmalaiset ovat osallistuneet myös sankoin joukoin. On rakennettu siltoja ja Tunturiladun ym. kämppiä. Viimeisin oli Sudenpesän uudelleen rakentaminen Saariselälle.

Erävaelluksen SM-kilpailut ovat myös saaneet väkeä liikkeelle. Kerhosta on osallistunut partio lähes kaikkiin tähän mennessä järjestettyihin kisoihin. Kaksi kertaa Kolbma on ollut päävastuussa kisojen järjestämisestä.

Koska aina ei voi olla Lapissa, kotiseudullakin pitää järjestää toimintaa. Erilaiset viikonlopun retket pohjoispirkanmaalaisessa erämaaluonnossa vetävät vaihtelevassa määrin kerholaisia mukaansa. Helmikuussa hiihdetty Siikanevan vaellus oli useita vuosia suosittu "kuntosuoritus". Nykyisin keskitalven vaellus hiihdetään reitillä Velaatta-Tampere. Alkutalven kaamoksessa taas nautitaan "Arktisesta hysteriasta".

Kaupunkilaisille olemme tarjoilleet retkeilytietoja erilaisissa retkitapahtumissa, näyttelyissä jne. Pirkan Hiihdon ladun varrella Sasissa toimii kerhon oma huoltopiste piristykseksi omille ja ystäville. Tavaksi on tullut, että 10, 20, 25 ja 30 kerran hiihtävät tarjoavat huoltopisteessä täytekakkua!

Kolbman puheenjohtaja Jorma Laine tauolla.

Sudenpesän rakennustalkoot kesällä 1985.

Laavuleiri Muotkatuntureilla v. 1996.

Myös Lapin kulttuuri kiinnostaa kerholaisia. Kerhoilloissa aiheeseen on tutustuttu saamelaisten ym. alustajien johdolla. Kolbma järjesti vuonna 1983 Tampereella Saamelaiskäsityötapahtuman, jossa saamelaiset esittelivät tuotteitaan. Näyttely oli melkoinen yleisömenestys.

Kerholla oli parikymmentä vuotta käytössä Latosaaren kämppä Orivedellä Pukalanjärven rannalla. Se toimi kokoavana paikkana järjestettäessä erilaisia kursseja, viikonloppuretkiä ym. tapahtumia. Siellä kerholaiset oppivat tuntemaan toisiaan ja saivat uutta potkua lapinretkeilyyn. Vuoden 1996 syksyllä pystytettiin Teiskon Velaatanjärven itäpäähän hirsilaavukerholle uudeksi tukikohdaksi. Eihän se tietenkään kämppän veroinen ole, mutta tukikohta kuitenkin.

Tällaista toimintaa on reipas kolmekymppinen kerho harjoittanut tähän mennessä ja koska intoa tuntuu riittävän näyttää tulevaisuuskin valoisalta.

Sakari Karri
Tunturikerho Kolbma
(kuvat Kolbman arkistosta)

Kolbman kuulumisia

Tämän vuoden teema täällä Pirkanmaalla on Kolbman 30:s toimintavuosi. Virallisia juhlia varten kokoonnutaan toukokuun toiseksi viimeisenä viikonloppuna yhdessä Sorilassa Kintulammella. Luvassa on perinteistä ohjelmaa: patikointia, saunomista (sen talviturkin saa kätevästi hukattua samalla), luontopolku ja kakkukahvit eli leppoisaa yhdessäoloa ja kesän tulon seuraamista. Tervetuloa kaikki Tunturilatulaiset Tampereelle!

Tähän kohtaan sopii varmasti jo moneen kertaan pureksittu ja käytössä kulunut sanonta: Paljon on virrannut vettä Tammerkoskessa näiden toimintavuosien aikana. Joku tilastonikkari voisi vaikka laskea kerholaisten hiihtokilometrejä ia nähtäisiin montako kertaa ne yltäisivät maapallon ympäri. Epäilenpä, että saataisiin aikaan oikein kunnon latu.

Itselläni on varhaisimmat muistot Kolbman toiminnasta lähes tasan kahdenkymmenen vuoden takaa, kun vähän vaahtosammuttajaa suurempana hääräsin muiden jaloissa Latosaaren kevättalkoissa, juuri ennen kymmenvuotisjuhlia. Niistä ajoista elämänmeno on muuttunut minunkin muistoissani ja sen, onko muutos ollut parempaan tai huonompaan suuntaa, tietää kukin itse kohdallaan parhaiten. Varusteet ainakin ovat paremmat ja kulkuyhteydet nopeat, Lappikin on tullut etelämmäksi. Mieleen tulee ainakin yksi asia, joka ei ole muuttunut: Tunturiladun toiminnan perusaate eli retkeillään yhdessä, on onneksi säilynyt.

Hyvää kesää kaikille toivoo

Hanna.

KIITOS!

Lehteen toimitettiin jälleen runsaasti aineistoa. Seuraavaa lehteä on jo valmiina 4 sivua

Toimitus

Tsietsan kuulumisia

Täällä Iisalmessa on tätä kirjoittaessani huhtikuun alkupuolella vielä loistavat hiihtokelit!

Olemme viettäneet suruaikaa menetettyämme pitkäaikaisen ja aktiivisen kerholaisemme Partasen Railin. Tuntuu, että Railin poismeno tuli niin äkkiä, vaikka hän piti meidät kyllä omalla asiallisella tavallaan ajan tasalla vointinsa suhteen.

Alkuvuoden toiminnasta voisi kertoa, että Vaasassa talvipäivillä oli autolastillinen kerholaisia samoin Eskon mukana Susikyrössä helmikuun alkupuolella. Siellä olivat pudotelleet lumet rakennusten katoilta ja hiihdelleet, lasketelleetkin Pallaksen suunnalla ja lähitienoilla.

Maaliskuuksi suunniteltu keväthiihto Taivalmäkeen sattui juuri Railin hautajaispäiväksi, joten peruimme sen. Huhtikuun alussa Pena lupasi opastaa suksien voitelussa. Ja tässä kuussa tietysti suunnataan hiihtovaelluksille pohjoiseen. Pirjo oli luvannut ottaa useammallekin viikolle kavereita mukaan. Hossaan taas pääsi Erkin ja Eeron mukana kuun loppupuolella. Siellä voi hiihdellä valmiitakin latuja tai pilkkiä.

Toukokuussa ovat taas puuntekotalkoot Taivalmäessä. Perinteinen vaellustapahtuma on nyt suunniteltu Puijon Ladun kanssa toteutettavaksi Pilpan maisemissa Kuopiossa.

Kesäkuussa Pirjo opastaa Mustinmäelle Leppävirralle. Ja toivottavasti saamme vaellusjoukkueen kasaan Vierunmäelle leiripäiville.

Ja sittenpä onkin jo kesä ja helteet ja itikoita... ja syysreissut suunnitteilla.

Terveisin

Aune

Kavtsin kuulumiset

Parhaimmat terveiset täältä Kavtsin mailta. Meille kuuluu hyvää! Kevät keikkuen tulevi, mutta tulee se kesä aikanaan!

Kävimme talviretkeilyn peruskurssin jälkeen, Tahkon Hiihtojen välillä, kuuntelemassa pöllöjä. Etelä-Suomen huonosta lumitilanteesta johtuen jäi perinteinen jäähiihtomme tältä talvelta pitämättä. Lumi loppui jo helmikuussa eivätkä meren jäät vahvistuneet koko talvena oikein kunnolla. Luulimme kesän tulevan jo maaliskuun alussa, mutta ei siitä tullut sitten kesää eikä talvea.

Vaellusporukkamme taivalsi Käsivarressa viikolla 16 tuulisissa oloissa. Retki oli onnistunut, vaikkakin flunssa vei valitettavasti retken vetäjän, Keijon, jo alkumatkasta takaisin tienvarteen.

Toukokuussa retkeilemme täällä lähiseudulla niin jalkaisin kuin kanootein ja kunnostamme Kärriä kesäkuntoon. Kesäkuussa Suomi Meloo jälleen ja Kavtsi mukana, tietenkin. Kesän aikana on sitten ohjelmassa pyörävaellus ja kanoottivaellus sekä syksyllä ruskavaellus Lappiin.

Kesän päätapahtuma on elokuussa järjestettävä Kavtsin 25-vuotisjuhla Kärrikaltiossa. Toivomme tähän tapahtumaan vieraiksi Tunturilatulaisia ystäviämme kaikkialta Suomesta. Luvassa on reipas viikonloppuretki halukkaille joko jalkaisin, pyöräillen tai kaanootein vaeltaen. Pääjuhlan yhteyteen on suunnitteilla hauskaa ohjelmaa ja hyvää ruokaa.

Hyvää kesää kaikille ja reippaita retkiä!

Martti

Ovtsin kuulumiset

Talvi on takana päin. Reippaat ja liikunnalliset ovtsilaiset ovat löytäneet latunsa ja lenkkinsä oman tai muiden tahtiin täällä Keski-Suomessa. Osalle hiihtokiintiö täyttyi vasta Lapin kevähangilla. Lapissa on ollut kahden talven lumet, kuten paikallinen väki asian tiedosti. Kuhmoon tehty retki yhdeksän ovtsilaisen voimin oli viikolla 16. Hiihdellen, kalastellen ja saunoen. Joutsenet, peurat, ketut ja kärpät ym. eläväiset nähty sekä jälkiä jättäneet sudet, ilvekset ja villiminkki. Ovtsin kerhoviikko tehdään Susi-Talakselle viikolla 38 päiväretkien ja Lapin ruskan merkeissä. Muista kesän ja syksyn tapahtumista oli edellisessä numerossa.

Haristupa on edistynyt hyvää vauhtia. Sisätöitä on vielä kuten kalustamista ja ym. viimeistelyä. Saunan katon, lattian, ikkunoiden ja ovien laittamista. Saunan hirsikehikon pystytys oli 8.2. Talkoita jatkuu pitkin vuotta, että saadaan tupa ja sauna käyttökuntoon. Kiitettävästi on jokaiselle talkoolaiselle riittänyt tekemistä, jos ei muuta niin ainakin mukavaa yhdessäoloa.

Ovtsin keväkokouksessa 3.3. Haristupaan vahvistetiin järjestys- ja avainsäännöt. Avaimen lunastaneilla jäsenillä ja heidän perheenjäsenillä on käyttöoikeus Haristuvalla oleviin rakennuksiin, johon kuuluu tupa, sauna, kota ja myöhäisemmässä vaiheessa puuliiteri. Rannassa venekin odottaa kesällä soutajaa.

Kerhomme toiminta jatkuu, jäsenmäärä on hivenen noussut, samoin kuin kerhoiltoihin osallistuminen. Kesän aikana toiminta keskittyy vielä talkoisiin, mutta syksyä kohti ovat edessä kerhon kuin Tunturiladun tapahtumat, joihin pyrimme runsaslukuisesti osallistumaan.

Aulikki

Login kuulumisia

Takatalvea. Lunta ja pakkasta huhtikuun puolivälissä Suomen Turussa. Ei olisi Ruskon äijän pitänyt pistää perunia maahan maaliskuulla. Logilaiset ovat talven ja kevään kuluessa puuhanneet yhtä ja toista. Päällimmäiseksi on tainnut jäädä Login 19. synttäriricha Sammon auditoriossa lähes puolisatapäisen väen kesken. Oli menoa ja meininkiä Pertin ohjastamana. Kotiinviemisiksi saatiin uunituore Login tarinat. Bussimatkamme maalis-huhtikuun vaihteessa Talakselle kutistui 9 uskollisen junareissuksi. Raskaassa kelissä ja satavan lumen seassa ilman hangen kantoa tarpominen Saariselän alueella oli kuitenkin ollut kivaa, kertoi Marja. Murheellistakin kerrottavaa on. Jäsenemme ikäsusi Ville RANTALA siirtyi huhtikuussa paremmille hangille. Vaikka muistot ja menneiden tapahtumien kertaukset niin usein vallitsevat ajatusmaailmassamme ei ole syytä kuitenkaan niihin jäädä, vaan pitää varautua ja varustautua tulevaan.

Logilaiset tekevät Marjan (puh. 4351077) suunnitteleman pyörällyretken Turun saaristoon 23.-25.5.97. Tähän ainutlaatuiseen saaristokierrokseen voinet vielä päästä mukaan soittamalla Marjalle. Sitten tuo syksyn ruskareissu Talakselle sentään toteutunee oikein bussimatkana, kun on odotettavissa, että matkan varrelta saadaan mukaamme tamperelaisia, jyväskyläläisiä ym tosi latulaisia, joiden kanssa niin monet onnistuneet matkat on koettu. Matkasta on ilmoitus toisaalla tässä lehdessä.

Täällä Login reviirissä tapahtuu luonnollisesti paljon ja monensorttista näpertelyä, joka yhdistää meitä ja antaa puhtia arkisiinkin askareihimme. Pienenä yksityiskohtana tästä hommien moninaisuudesta tulkoon mainituksi Outdoor 97 retkipäivä 27.4.97, jolloinka oltiin rasti-isäntinä Kuhankuonon reitistöllä Savojärven-Kurjenrahkan alueella. Niin suuret kuin pienetkin tapahtumat ovat tarpeellisia ja yhdistäviä siteitä niin logilaisten kuin latulaistenkin kesken. Jos mukaan lähtemisen kynnys tuntuu olevan korkealla pitää aina muistaa, että retkitovereitten kanssa koetut hetket ja elämykset ovat korvaamattoman arvokkaita muistojemme albumissa.

Sanoi eilispäivän retkeilijä **Unna-Pentti.**

Tunturikerho Kavtsin esittelyn ovat laatineet Vappu Hietala ja Martti Eskelinen, jotka ovat tukeutuneet kesällä ilmestyvän Kavtsin historiikin ja siis monien historiikin kirjoittajien teksteihin.
Aukeaman kuvituksesta on vastannut Kaarlo Wickstrand.
Kavtsi täyttää syksyllä 25 vuotta.

Kavtsin tulevaisuus näyttää valoisalta

Kavtsi, Tunturiladun kahdeksas kerho, täyttää 23. 10. 1997 25 vuotta. Juuremme ovat syvällä Tunturiladun historiassa, olihan perustajajäsenistämme suuri joukko sen aktiiveja jo 50- ja 60-luvuilla. Myöhemminkin mukaan tulleet ovat omaksuneet Tunturiladun perinteet ja olleet mukana sen tapahtumissa ja niiden järjestelyissä. Tätänykyä meitä kavtsilaisia on yhteensä 373, joista naisia 163, miehiä 207 ja lapsia 3. Perustajajäseniä on toiminnassa mukana vielä neljättäkymmentä.

Tulevaisuuden kannalta on tärkeätä, että pystymme uusiutumaan samalla perinteemme muistaen. Toiminnan perusta on Lapissa ja Lapin retkeilyssä. Peruspilareita tälle ovat Tunturilatu, luonnontuntemus sekä rei-pas ja monipuolinen liikunta. Näitä edistämme parhaiten tulevaisuudessakin koulutuksella, käytännön retkillä sekä kerhoiltojen esitelmillä.

Uudet jäsenet ovat aina olleet tervetulleita kerhomme toimintaan. Uusia jäseniä ja uusia vetäjiä tarvitaan, eikä kumpiakaan ole koskaan liikaa! Vaikkakin Kavtsissa on vastuunkantajia riittänyt, on tärkeätä ettei vetäjiä ajeta loppuun. Verekset voimat näkevät asiat eri näkökulmista ja uudistavat toimintaa. Uudet tuulet puhaltakoot – mutta älkäämme unohtako perinteitämme.

Toivotan Kavtsille ja sen jäsenille hyvää juhlavuotta ja oikein hyvää tulevaisuutta! Samalla tervehdin kaikkia Tunturilatulaisia omasta sekä kaikkien kavtsilaisten puolesta ja kiitän Tunturiladun johtokuntaa mahdollisuudesta asitellä Kavtsin toimintaa Tunturilatu-lehdessä.

Martti Eskelinen

ENSIN TYÖ – SITTEN HAUSKAT JUHLAT!

Suomalaisen yhdistysperinteen mukaisesti kuuluu joulujuhla Kavtsinkin jokavuotiseen kalenteriin. Perinnettä siinä tosin on vain ajankohdan verran, sillä joulujuhlalla on joka vuosi ollut eri teema. Joskus se on myötäillyt kerhon toimintasuunnitelmaa kuten vuoden 1991 'lintupikkujoulut'. Toisinaan on virikkeitä haettu laajemmista yhteyksistä: vuonna 1992 juhlittiin 75 vuotta täyttänyttä Suomea viettämällä itsenäisyyspäivän aattojuhlaa.

YK:n alkuperäiskansojen vuosi 1993 sai meidät kiinnittämään huomiota omaan alkuperäiskansaamme ja mm. laulamaan joululaulut saamenkielellä! Viime joulujuhlassa muisteltiin 50 vuoden takaisia aikoja, jolloin vielä sodasta toipuvassa Suomessa perustettiin mm. Tunturilatu ja vietiin juhliin omat sokerit. Nykyajalle sopivasti me tulimme juhliin omine astioinemme ja vähensimme siten pieneltä osaltamme kertakäyttöisten astioitten jäteröykkiöitä.

Teeman lisäksi pikkujouluissamme on toinen harvinainen perinne: keittiö on aina ollut tarmokkaiden miespuolisten jäsenten miehittämä. Ja millaisten miesten! Saa piipahtaa monessakin tasokkaassa trahteerissa ennen kuin löytää yhtä tyylikästä henkilökuntaa: valkeat paidat, prässihousut, kerhon omat tummansiniset esiliinat ja kaiken huipuksi vielä mirri leuan alla!

Joulujuhla alkaa perinteisesti tiernahenkilöitten esityksellä mutta muu anti on myötäillyt kulloistakin teemaa. Lukuisat sketsit ja "opettavaiset havaintoesitykset" ovat huvittaneet yleisöä ja tarjonneet meille mahdollisuuden päästä esiintymään.

Viime vuosina on tuotettu kaksi oikeata näytelmäteosta: Kiljavan kesäpäivilläkin esitetty kepeätä kuplettiperinnettä edustava 'Sirkkojen viulu soi Uhtuan suviyössä' sekä 'Seitsemän veljestä'. Liisi Vähätalo koosti esityksen veljesten vaiheista ja eri kohtaukset sidottiin Chydeniuksen Aleksis Kiven teksteihin säveltämillä lauluilla. Senkertaiseen teemaan sopivasti tavattiin saamenkielen alkeita.

Näytelmät ovat harvinaista herkkua, mutta elävää musiikkia on tarjolla milloin suppealla kokoonpanolla milloin suuremmalla kuorolla tai yhtyeellä esitettynä.

KÄRRIKALTION VAIHEISTA

Ajatus oman tukikohdan saamisesta Helsingissä ja lähiympäristössä asuville tunturilatulaisille oli ilmassa jo ennen kerhomme perustamista. Ei siis ollutkaan ihme, että oman kämpän hankintaan tähtääviin toimiin ryhdyttiin jo Kavtsin ensimmäisenä elinvuonna.

Vuonna 1974 tiedustelijat kuitenkin tulivat Inkoon ja Karjaan rajamailla sijainneen Alkärr-nimisen torpan pihaan ja tukikohtamme oli löytynyt! Se saatiin ensin käyttöön vuokrasopimuksella, joten kovin suurisuuntaista kohennusta ei voitu ryhtyä tekemään. Siivoamista kuitenkin oli riittämiin ja retkeilylle kämppä antoi tukikohdan sellaisenaankin.

Vasta 25.6.1980 saatiin, tarjouskilpailun tuloksena, Maatilahallituksen kanssa kauppa, jolla Alkärr siirtyi Kavtsille 22 000 markan kauppahinnasta. Kuuden vuoden epävarmuus oli päättynyt ja mittavat kohennustalkoot saattoivat alkaa. Vuoden 1983 talvipäiviin mennessä kunto oli siedettävä ja saatoimme toivottaa muut tunturilatulaiset tervetulleiksi pistäytymään kävelyretken lomassa mehuilla. Tehtävää kuitenkin vielä riitti ja lokakuus-sa 1984 oli eteinenkin viimeistelty.

Kauaa ei kuitenkaan joutilaina nautittu tehdyn työn tuloksista. Jo seuraavana keväänä alettiin suunnitella saunan rakentamista ja kesällä kaivettiin perustukset. Talkoita jatkettiin viikonloppuisin ja marraskuussa 1986 lyötiin upouudessa saunassa ensimmäiset löylyt.

Kesäkuussa 199() vietettiin runsaslukuisen kerholaisjoukon voimin harjannostajaisia uskoen ettei rakenettavaa tontille enää olisi. Mutta talkoointoa oli vieläkin jäljellä ja seuraavaksi tehtiin grillauspaikaksi kotarakennelma.

Alkuaikoina lohkomistoimituksissa Kärrikaltion nimen saanut tukikohtamme tarjosi paljon työn lisäksi myös uuden kiintopisteen lähiseudun retkeilylle, mm. jäähiihdolle. Nykyisin kämppämme on ennenkaikkea miellyttävä saunomispaikka ja tukikohta kaikille jäsenille sekä monien koulutus- ja juhlatapahtumien tyyssija.

PIEGGA KOSKIEN PAUHUISSA

Retkitoimintamme laajeni 80-luvun loppupuolella kesäisille vesille. Ulla Sara ja Piio Leppälä innostivat kerholaiset uuden harrastuksen pariin, mikä johti myös kerhomme varustemestarin uuden haasteen eteen. Oli tehtävä omat kanootit - ja ne nyös tehtiin!

Yksi kanootti valmistui kerholle jäsenten yhteiseen käyttöön Kanootti sai nimikilpailun tuloksena saamenkielisen nimen PIEGGA, tuuli.

Melontakausi alkaa joka kevät vauhdikkaalla koskenlaskulla. Onhan jokien vedet runsaimmillaan juuri keväällä lumien sulaessa ja jäiden lähtiessä. Jäät menevät ja vievät talven mennessään. Vesilinnut ja Piegga tulevat ja tuovat kesän tullessaan!

Kausi jatkuu toukokuun lopulla viikonlopun mittaisella melontatapahtumalla. Valkovuokkojen kukkiessa rantakoivikossa ja sorsien jo soudellessa järvien lahdissa suunnistetaan milloin minnekin Etelä-Suomen järville, joille tai meren lahdille.

Kesäkuussa on vuorossa Suomi Meloo-tapahtuma. Antti Pulliaisen johdolla olemme meloneet jo kohta kymmenen kertaa tätä hienoa viestitapahtumaa eri puolilla Suomea. Nyt on Suvi Suomessa! Yötä päivää soljuu "Suuri Armada" vesistöä alas. On tyyntä ja on tuulta, on aurinkoa, kuutamoa ja vesisadetta. Jokia ja järviä Suomessa riittää. On vettä, missä meloa.

Koittaa vihdoin sydänkesän aika. Silloin on aika lähteä melontavaellukselle.

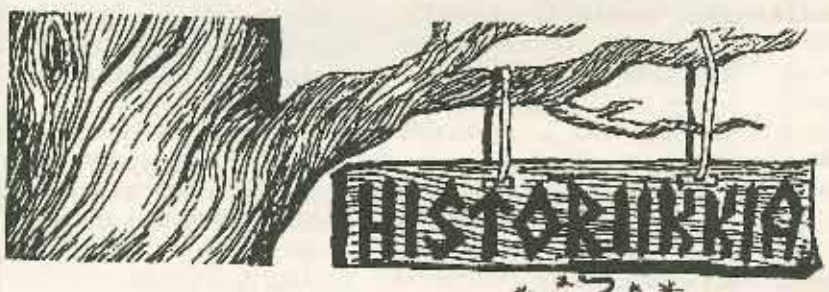

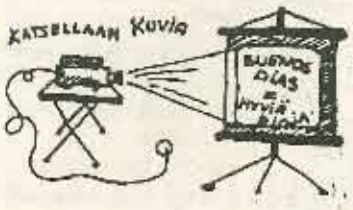

300 jäsentä

Kärrin kauppa

Susi-Talaksen talkoot

Kerhon 1. Talvivaellus

Perustaminen

Kebnekaisen vaellus

Kärri löytyy

Talkoiden kiihkein vaihe

Kämppätietoa Susille

Korpipuoskarologian kurssi

Kaarina Kari kerhoillassa

Tunturiluuta

Tunturiladun talvipäivät

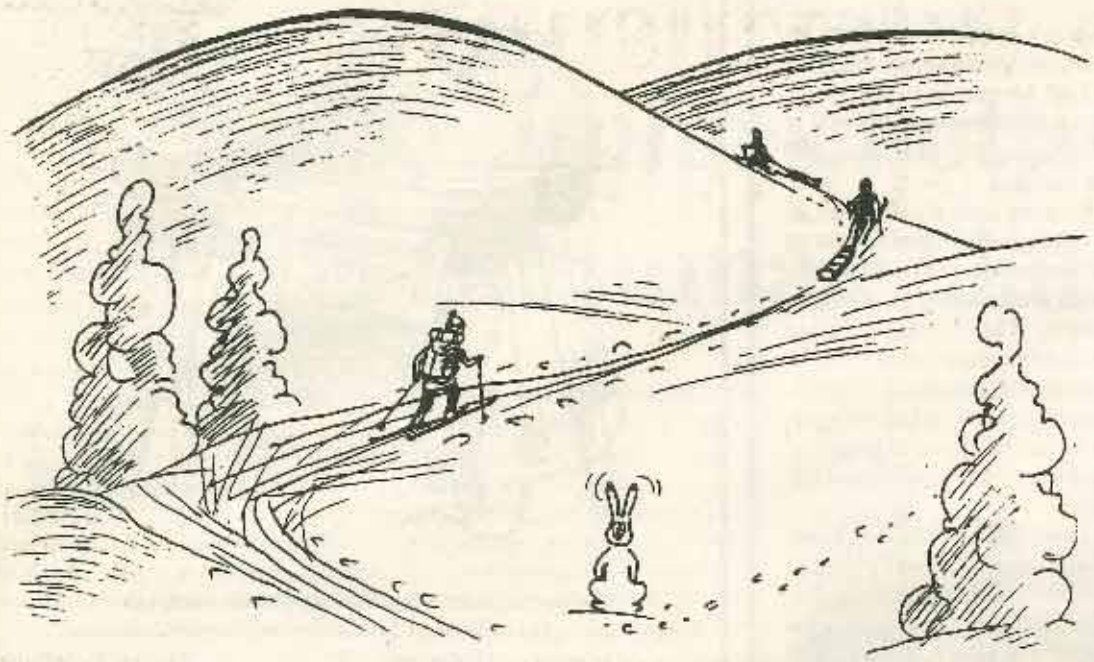

REIPASTA TALVI-RETKEILYÄ

"Illan suussa hiihdettiin Kilpisjärven poikki kolmen valtakunnan rajapyykin suuntaan. Kun sitten vastarannan rinteessä oli noustu vähän matkaa, kuului komento "leirirydytään tähän!". Tavallinen koivikkorinne, miten tähän nyt voisi jäädä, pakkastakin kohta 20 astetta!?" Näin tilittää tuntojaan ja kokemuksiaan ensimmäiseltä talviretkeltään kavtsilaisten parissa Matti Reittamo kohta ilmestyvässä Kavtsin 25-vuotishistoriikissa.

"Aamunavaus oli aina yhtä kukonkuristuksetta kuulostava rääkäisy, joka selitti todennäköisesti riekkojen puutteen lähimailta», kertoo puolestaan Antti Pulliainen muistellessaan ensimmäistä talviretkikokemustaan Kavtsissa.

"Kauniin aamun valjetessa koivikkoisessa tunturinrinteessä saattoi vain todeta, että harvoin on ollut niin lämmin ja mukava nukkumapaikka", jatkaa Matti.

Ensimmäinen "nykymuotoinen" talvivaellus taivallettiin Kavtsin "lipun alla" talvella -84 Muotka-tunturiden alueella Hannu Maulan johdolla. Tästä alkoi varsinainen talviretkeilyn buumi, sillä sittemmin on Kavtsi järjestänyt joka talvi yhden tai kaksi telttavaellusta, toinen yleensä viikon ja toinen kahden viikon mittaisena, pitkänä vaelluksena.

Näille retkille on osallistunut yhteensä jo muutama sata eri retkeilijää. Kerholaiset ovat luonnollisesti tehneet omin päin eli ei "virallisina" Kavtsin retkinä moninkertaisen määrän vastaavia talviretkiä.

"Yksi Kavtsin historian menestyksekkäimpiä retkitapahtumia on ollut kevättalvella hiihdettävä viikonlopun mittainen jäähiihto. Nämä tapahtumat ovat aina keränneet runsaasti osallistujia. Keväinen hiihtotapahtuma on sattunut sopivasti ennen kevään hiihtovaelluksia Lapissa, joten silloin *on ollut hyvä tilaisuus* testata omaa kuntoa ja vaellusvarusteita.

"Talviteltailun alku pohjautuu vuoden 1966 suomalaisen Grönlannin retkikunnan käyttämään majoitusratkaisuun. Yksinkertaisuudessaan Kavtsin kayttämä talviteltta on kupolimallinen teltta, jonka kaarien varaan tulee vielä muotoon ommeltu päällyskangas, joka lenkein kiinnitetään kaarien alapäähän. Kankaiden väliin jäävä ilmakerros toimii eristeenä telttaa keittimellä lämmitettäessä. Teltan laella on 30-50 mm:ä halkaisijaltaan oleva ilmanvaihtoputki molempien kankaiden läpi. Ilmanvaihtoputki poistaa kosteuden tehokkaasti niin, että teltassa voidaan keitelläkin. Vuosien kuluessa telttaan on tehty pieniä muutoksia, kuten yläosassa oleva kuivatusverkko, päällyskankaaseen ommeltu absidi, jne." Näin kuvailee Kavtsin varustemestari Kyösti Lamminjoki talviteltan rakennetta ja sen kehittymistä.

Talviteltassa on siis oltava tarkoitukseen sopiva keitin ruoan ja lämmön lähteeksi. "Keitin vaatii herkkää käsittelyä ja hellää kättä, sen oikut täytyy ymmärtää", toteaa Matti. Talviteltailuun liittyy muitakin opittuja taitoja, kuten että "tiskivettä ei saa kaataa kaivoon (lumikokkareet ovesta oikealla)." "Petrolipullon paikka on eri puolella. Tavarat saa kuiviksi katossa. Valkosipuli on ruoka ja korppu on herkku", jatkaa Matti vielä painokkaasti ensiretkensä kokemuksia ja siellä opittua tilannekomiikkaa.

Talvihuushollin mukanakuljettaminen ei onnistu rinkassa. Ahkio sopii tähän tarkoitukseen ja sillä kulkeekin helposti kahden viikon varustus. Kavtsilaiset kehittelivät oman ahkiomallin 80-luvun alkupuolella täyttämään tämän tarpeen. Niitä rakennettiin varustemestarin johdolla useaan otteeseen siten, että nyt olemme tehneet jo yli 100 ahkiota.

Näyttää siltä, että tämän vaellusmuodon suosio jatkuu edelleen. Toivomme kovasti uusien retkeläisten innostuvan tästä mainiosta tavasta kokea talvinen Lappi.

KERHOLAISET KOULUN-PENKILLÄ

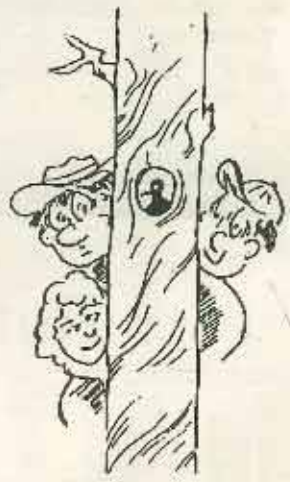

Perjantai-iltana, viime tammikuun 7., kokoontui Kärrikaltioon, Inkooseen, innokas joukko retkeilyn harrastajia. Oli alkamassa talviretkeilyn peruskurssi.

Viikonlopun mittainen perusosa käsittelee talviretkeilyn kannalta oleellisia asioita, joita ei käydä läpi kesäkurssin aikana. Tällaisia ovat tietysti talviretken varusteet ja vaeltaminen talvella sekä tietysti suunnistaminen talvisissa olosuhteissa, turvallisuus talviretkellä sekä majoittuminen. Varusteiden käsittely ja korjaaminen ovat oleellinen osa kurssia, unohtamatta retkihygieniaa, ensiapua tai paleltumien hoitoa.

Kaksi viikkoa perusosan jälkeen kokoonnuimme jälleen yhteen, tällä kerralla viikonlopun mittaista vaellusta varten Lopelle. Perjantai-iltana, kun pakkailimme illan jo pimentyessä ahkioitamme, oli pakkasta talvikurssille sopivasti parikymmentä astetta. Hiihtelimme kelmeän kuutamon loisteessa järven jäälle ja vedimme ahkiomme kaislikon reunaan. Yltyvässä pakkasessa nousi telttakylä jäälle ja kurssilaiset harjoittelivat käytännössä teltan pystytystä ja keittimien käyttöä. Ongelmiakin oli, mutta niiden kauttahan sitä parhaiten oppii.

Maasto-osa toteutetaan viikonlopun mittaisena vaelluksena. Niinpä lähdimme sitten lauantaiaamuna taipaleelle ja harjoittelimme kukin vuorollamme vaellusporukan vetämistä sekä samanaikaista suunnistusta. Matkan aikana kävimme läpi reitinvalintaa, juoma- ja ruokahuoltoa sekä vaelluksen päivärytmitystä.

Ensiaputehtävänä oli tällä kertaa lumisokean hoito matkan aikana. Lauantai-illan kohokohta oli kurssilaisten kukin vuorollaan esittämä retkeilyyn liittyvä etukäteistehtävä.

Tämänkertainen talvikurssi, kuten monet jo aiemmin järjestetyt, antaa valmiuksia ja madaltaa kynnystä lähteä talvivaellukselle. Niin ensikertalainen kuin jo aiemmin mukana ollutkin saa uusia virikkeitä ja taitoja kohdata vaelluksen eri tilanteet. Vaelluksesta ja tunturilomasta saa irti ja nauttii enemmän, kun on perusvalmiudet olemassa. Lehtoreille kurssi antaa aiheen kerrata asioita syvällisemmin ennen niiden esittämistä ja toimii samalla eräänlaisena jatkokurssina.

Onpa vuosien varrella järjestetty myös erilliset eräretkenvetäjän kurssit ja jatkokurssit maasto-osineen. Unohtaa ei sovi melon-takursseja tai suunnistuskursseja. Ensiapukursseja on järjestetty useita alkaen korpipuoskarologian perus- ja jatkokursseista. Edelleen luontoon liittyviä kurssikokonaisuuksia, kuten kasvi- ja lintukursseja on pidetty. Unohtaa ei sovi hiihto- ja voitelukursseja tai perhokalastuskursseja. Monivuotinen ja varsin perusteellinen kurssi järjestettiin Kärrikaltiossa, vanhan rakennuksen peruskorjauskurssit.

Kurssien kautta on tullut Kavtsiin vuosien varrella runsaasti uusia, aktiivisia jäseniä. Tässäkin mielessä kurssitoiminta on aina paikallaan tulevaisuudessakin.

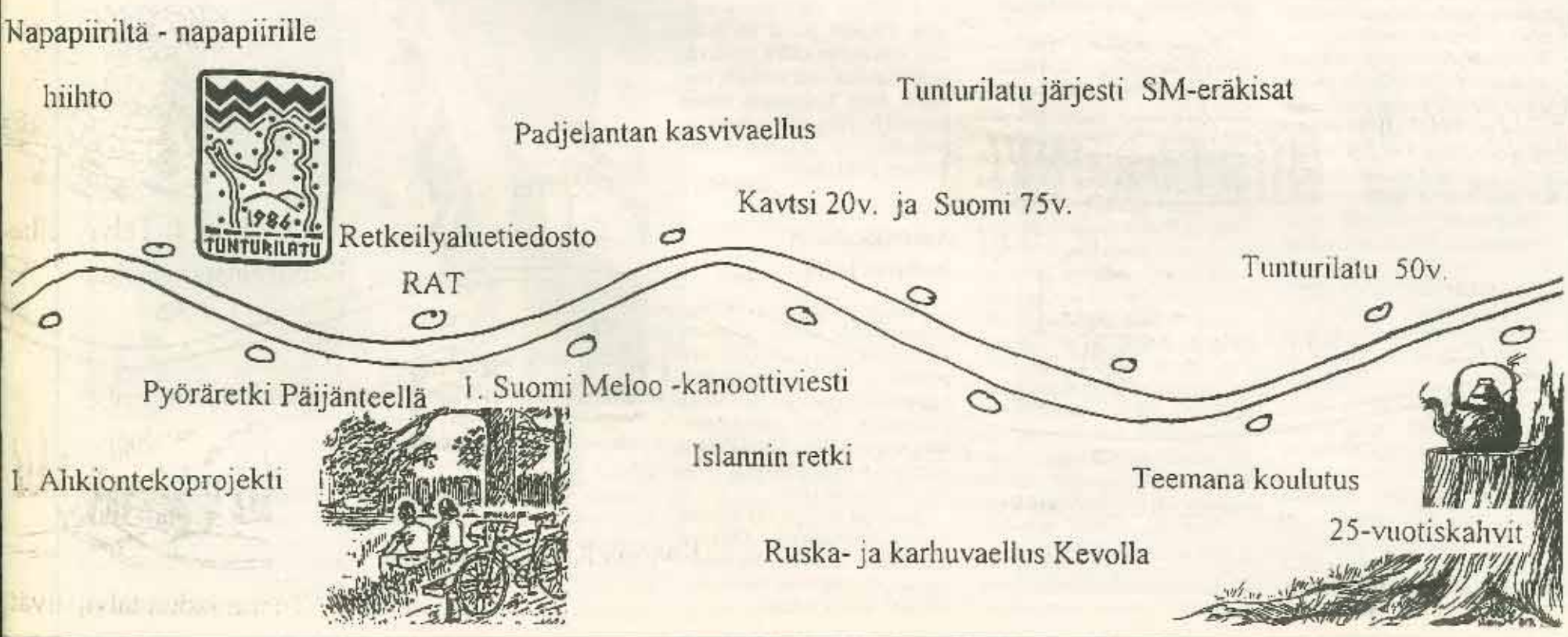

Raili Partanen
IN MEMORIAM

Talven ollessa parhaimmillaan laski Raili sauvakkonsa ja nukkui ikiuneen helmikuun 27. päivänä. Hän oli aktiivinen ja aikaansaapa uurastaja rakkaimman harrastuksensa retkeilyn parissa.

Raili – Ikäsusi nro 82 ja Tunturisusi nro 539 - toimi, tunturikerho Tsietsan uudelleen järjestäytyessä marraskuussa 1982, sen kerhotoimikunnassa kuolemaansa saakka ja oli kerhon puheenjohtajana vuosina 1993-96.

Tunturiladun johtokuntaan hän kuului vuosina 1990-95 ja oli retkitoimikunnan vetäjänä 1993-95. Monet olivat ne Tunturiladun ja kerhomme tapahtumat ja retket, joissa Raili oli vastuullisena vetäjänä.

Suomen Ladun ja Puijon Ladun toiminnoissa hänet tunnettiin myös tarmokkaana osallistujana niin järjestöasioissa kuin retkeilyssäkin. Hän oli Puijon Ladun puheenjohtajana vuosina 1978-79 ja johtokunnan jäsenenä 1970-95. Moniin koulutus- ja talkootapahtumiin hän osallistui ahkerasti ja oli tuttu monille Pilpan majan kävijälle.

Tunsimme Railin innokkaana vaeltajana ja hän teki pitkiäkin vaelluksia mm. Kuolaan ja Altaille. Hänen mukaansa oli aina mahdollista lähteä ja hän yritti erityisesti saada nuoria innostumaan retkeilystä.

Me Railin retkikaverit ja ystävät tunnemme jääneemme yksin, mutta Sinun tarmokkuutesi innoittamana jaksamme taas seuraavalle rastille.

Uskomme, että Sinun polkusi on kepeä kulkea ja latusi aina auki siellä ikuisilla tuntureilla.

Pirjo

Johtokunta on pitänyt 3 kokousta huhtikuun loppuun mennessä tänä vuonna. Kokouksissa käsiteltiin mm seuraavia asioita:

* pyydetään kerhoja esittelemään toimintaansa ja ominaispiirteitään Tunturilatu-lehdessä. Aloitetaan kerhoista, jotka viettävät juhlavuotta.
* päätettiin, että Tunturilatulehden voi tilata 50 mk/vuosi. Tarkistetaan, voiko Tunturilatu-lehden jakamista lisätä julkisiin tiloihin kuten kirjastoihin.
* Tunturiladun esitteet uusille jäsenille sekä ulkopuolisille on uudistettu.
* saamelaistoimikuntaan on saatu uusia jäseniä. Useasta hyvästä ehdokkaasta jouduttiin valitettavasti osa karsimaan.
* anottiin kunnallisen jätteenhoitomaksun pienentämistä. Susi-Talaksen osalta päätettiin valmistaa kerhoille ns. Tunturilatu-kansio, johon kerätään kaikki Tunturilatua koskeva aineisto, jota kerhot tarvitsevat. Esko Aalto on valmistanut kämpille ensiapukaapit sekä kehykset kartoille, jotka Tunturilatu sai Suomen Ladulta 50-vuotisjuhlalahjaksi. Kartat ovat Tunturiladun kämppien ympäristökartat. Ivalon Latu on anonut käyttöoikeutta Susi-Talaksen kämppään. Katsottiin, että sääntöjen puitteissa anomukseen ei voida suostua. Lähetettiin lausuma Tunturi-Lapin seutukaavaluonnokseen. Lausumassa vastustettiin Susikyrön lähialueelle varattua lentoliikenteen aluetta.

SAAMELAISTOIMIKUNNAN KUULUMISIA

Edellisessä lehdessä ollut vetoomus tuotti yllättävän runsaan *tuloksen. Mielenkiintoisia* yhteydenottoja tuli useita. On mukava todeta, että saamelaisasiat kiinnostavat tunturilatulaisia. Useista hyvistä ehdokkaista Tunturiladun johtokunta vahvisti saamelaistoimikunnan jäseniksi seuraavat henkilöt: Martti Auvinen Lohjalta (Kavtsi), Juhana Häme Espoosta (Kavtsi) ja Seija Ålander Rovaniemeltä. Toimikunnan aikaisempia jäseniä ovat Kauno Laine Helsingistä ja Ritva Loimio Jyväskylästä (Ovtsi) toimikunnan vetäjänä.

Haluan lämpimästi kiittää kaikkia minuun yhteyttä ottaneita. Vaikka toimikunnan kokoonpano on nyt määritelty viideksi henkilöksi, kiinnostuneita on taustalla toivottavasti tiiviisti mukana ja mahdollisesti myöhemmin toimikuntaan nimettyinä. Uskon, että saamelaisuutta koskevat asiat tulevat entistä voimakkaammin esille meidän kaikkien yhteiseksi tiedoksi.

Ritvis

Toimikunnan jäsenten yhteystiedot: Ritva Loimio, Puistotori 6 as. 16, 40100 Jyväskylä, puh. kotiin 014-615282 Martti Auvinen, Peipontie 3, 08350 Rautio (Lohja), puh. kotiin 019-331987 Juhana Häme, Soukankaari 8 A 5, 02360 Espoo, puh. kotiin 09-8018080 Kauno Laine, Kirjatyöntekijänk. 4 B 23, 00170 Helsinki, puh. kotiin 09-1351116 Seija Ålander, Korkalonk. 14 A, 96100 Rovaniemi, puh. kotiin 016-318864

Grönlannin vaeltajien joukossa tapahtunut sukupolven vaihdos

Hiihtäminen poikki Grönlannin on kuningasvaellus, tehtiinpä se sitten vaikka saaren kapeimmasta kohdasta, Grönlannin eteläosasta. Tähän mennessä tuota reittiä on kulkenut neljä suomalaista retkikuntaa. Talvipäivien aikaan viides retkikunta oli valmistautumassa matkalle. Asialla ei enää ole vaasalainen Christer Boucht kumppaneineen. Matkaan oli lähtemässä kolme nuorta miestä. Retkikunnan surullisesta kohtalosta kuultiin huhtikuun puolivälissä.

Pietarsaarelainen Pentti Kronqvist kertoi Vaasan talvipäivillä koolla olleille tunturilatulaisille parituntisessa dia-esitelmässään maailman pohjoisimmasta pyyntikansasta, Thulen eskimoista sekä vaeltamisesta Grönlannin jäätiköillä. Kronqvist on tehnyt useita Grönlannin vaelluksia kuuluen mm. Bouchtin retkikuntaan. Kumpikaan heistä ei enää suunnittele uusia vaelluksia. Nyt asialla ovat nuoremmat polvet satelliittinavigointilaitteineen ja muine hienouksineen.

Viimeinenkin eskimokansa tulee jättämään elämäntavan

Kronqvist sivusi esitelmässään vaeltajajoukossa tapahtunutta sukupolven vaihdosta, teknistä kehitystä ja kertoi samalla, että itse grönlantilaisetkin ovat muuttumassa. Saaren eteläosan eskimot asuvat ja elävät hyvin nykyaikaisesti ja kaupunkimaisesti. Mutta Grönlannin pohjoisosaaa asuttavat Thulen eskimot ovat vielä kiinni vanhassa luontaistaloudessa. He elävät hylkeenpyynnistä sekä mursujen ja jääkarhujen metsästyksestä. Kronqvist ennusti, että Thulen eskimotkin tulevat luopumaan 50 lähivuoden aikana vanhasta elämäntavastaan. Silloinkin he voivat vielä metsästää hylkeitä, mutta metsästävät samalla mielellä kuin me suomalaisetkin lähdemme metsälle: huviksi ja virkistykseksi.

Länsimaisten elämäntapojen nopea leviäminen luonnonkansojen keskuuteen on vanavedessään tuonut Grönlantiin Kronqvistin mukaan aikamoiset alkoholiongelmat väkivaltarikoksineen. Eskimot juovat alkoholia aina, kun sitä on käden ulottuvilla. Humalahakuista juomista seuraavat usein keskinäiset välien selvittelyt, jotka pahimmissa tapauksissa ovat johtaneet monen ihmisen joukkosurmiin.

Amerikkalaiset louhivat jäätä

Kulunut juttu kertoo huippukauppamiehen olevan sellaisen, joka onnistuu myymään jääkaappeja eskimoille. Paljon eivät tästä huippukauppiaasta jää häviölle ne Grönlantiin tulleet amerikkalaiset, jotka paikallisten asukkaiden suureksi hämmästykseksi ovat alkaneet louhia jäätä.

Louhijat myyvät sitä hyvään hintaan kotimaahansa. Ostajina ovat hienot ravintolat. Ne haluavat tarjoilla erityisen hienot viskilaadut satoja tuhansia vuosia vanhalla Grönlannin jäällä viilennettynä. Nämä ikijään palaset tunnistaa viskilasissa Kronqvistin mukaan siitä, että niiden sisällä on ilmakuplia. Louhittavaa ja myytävää amerikkalaisille riittää tällä Euroopan suurimmalla saarella, joka on seitsemän kertaa suurempi kuin Suomi. 75 prosenttia Grönlannin pinta-alasta on jäätikköä.

Reima Luukkanen

Pentti Kronqvist kertoi latulaisille parituntisessa diaesitelmässään vaeltamisesta Grönlannin jäätiköillä.

Vihttan puheenjohtaja Marjut Nummela toivotti talvipäiväläiset tervetulleiksi juhlavuoden jälkeiseen ensimmäiseen tapaamiseen.

Talvipäivät Vaasassa:

Latulaiset ottivat monin tavoin tuntumaa jäätiköillä kulkuun

Kun runsaat 60 Lapin retkeilijää eri puolilta Suomea ryhmittyi Tunturiladun tämän vuotisten talvipäivien alkajaisiksi lipunnostoon, olisi Siniristilipun lisäksi voitu laulaa kysyvästi: "No onkos tullut kesä nyt talven keskelle...?

"Talvipäivien pitopaikka oli tällä kertaa luonnonläheinen Saukkorannan lomakeskus Vaasan edustalla ja aika helmikuun toinen viikonloppu. Itä-Suomesta ja muilta lumisemmilta seuduilta tulleet saivat heti tuntuman länsirannikon lähes joka talviseen ongelmaan: lumen vähyyteen. Saukkorannan maastossa mustikan- ja puolukanvarvut tunkivat ohuen hangen läpi. Taempana rannalla aukeava merimaisema levittäytyi lumettomana. Lahden jääpeite kiilteli paikoin peilikirkkaana.

Mitähän tulisi talvipäivien ohjelmaan merkitystä jäähiihdosta? Mitähän mieltä näkymistä ylipäänsä olisivat kaikki hiihtohaluiset? Kun vuorokautta myöhemmin sama joukko seisoi samassa paikassa laskemassa lippua ja päättämässä talvipäiviä, niin päivien järjestäjiä kiiteltiin monesta suusta. Kävelyksi muuttunut hiihto auringon kiloamalla ja lähes tuulettomalla jäällä oli ollut monelle elämys. Sen jälkeen nautitut ja itsepaistetut munkkipullat, eli "laskiaisjöötit" muistettiin myös mainita elämyksenä ja hyvänä retkiruokavinkkinä.

Vihtta halusi esitellä saaristoluontoa

Talvipäivien järjestelyt olivat Vaasan tunturikerho Vihttan käsialaa. Päivien pitopaikaksi kerho oli valinnut Saukkorannan lomakeskuksen kahdesta syystä: paikkaa pidettiin latulaisille sopivan luonnonläheisenä ja Vaasan saaristoon sijoittuvana se samalla tarjoaisi kauempaa tuleville mahdollisuuden tutustua noihin omaleimaisiin maisemiin.

Vihttalaiset tosin olivat epäilleet, ettei Vaasan syrjäisen sijainnin takia talvipäiville kovin kaukaa vaivauduttaisi. Itä-Suomesta saakka tuskin tultaisiin. Mutta kun tulijoiden ilmoittautumisesta vastannut Vihttan sihteeri Kaija Mariapori tutkaili myöhemmin osanottajalistasta tulijoiden kotipaikkoja, hän saattoi lukea: Kuopio, Pieksämäki, Kuopio, Joensuu... Helsingistä oli lähdetty oikein linja-autolla. Tulijoita oli myös Tampereelta ja Turun suunnalta.

Ohjelma oli päivien juontajan, vihttalaisen Karl-Gustav Kekonin sanojen mukaan "pyritty rakentamaan siten, ettei se olisi kovin tiukka. Aikaa pitäisi olla yhdessäoloonkin." Alkuseremonioiden jälkeen Vihttan puheenjohtaja Marjut Nummela totesi lyhyissä tervehdyssanoissaan, että Tunturiladun suuri juhlavuosi on jäänyt taakse ja arkisempi taival taas alkanut. Talvipäiviä Nummela luonnehti "arkisen aherruksen ensimmäiseksi yhteiseksi tapahtumaksi."

Iltapäivän ohjelmaan kuulunut jääkävely kävi tavallaan johdatukseksi illan asia-aiheeseen. Luvassa oli tietoa vaeltamisesta Grönlannin suurilla jäälakeuksilla. Mutta ennen kuin niin pitkällä oltiin, oli paistettu tikun varressa jöötejä, saunottu ja käyty avannossa. Vihttalaisten kehittelemä jöötinpaisto odotti parituntiselta jääkävelyltä tulijoita heti rannassa. Harjanvarren paksuisen kepinvarteen kierrettiin taikinaa, möykky upotettiin kuumaan rasvakattilaan ja annettiin kypsyä. Tummanruskeaksi paisturneet jöötit nautittiin hillon ja kermavaahdon kera.

Päivien illanvietto sisälsi perinteisesti arpajaisia ja tanssia. Arpajaisten päävoitto osui tällä kertaa helsinkiläiselle Tuure Hakkaraiselle. Hän voitti viikon oleskelun Tammitievan tunturimajassa Äkäslompolossa.

Reima Luukkanen

Jääkävelylle lähdössä.

Jööti nautittiin marjahillon ja kermavaahdon kera.

Talvipäiville tulijat ilmoittautuivat ensi töikseen Vihttan Kaija Mariaporille.

Saukkorannan lomakeskus tarjosi luonnonläheiset puitteet Tunturiladun tämän vuotisille talvipäiville.

Laskiaisjöötejä paistettiin harjanvarren pakuisten keppien päissä.

TOIMINTAKERTOMUS 1.1.-31.12.1996

1. YLEISTÄ

Tunturiladun 50-vuotisjuhlavuosi kokosi runsaasti jäseniämme erilaisiin tapahtumiin. Järjestömme toiminta oli voimakkaasti ulospäin suuntautunutta ja juhlavuoden tempaukset sekä monet kerhojen järjestämistä tilaisuuksista huomioitiin myös yleisissä tiedotusvälineissä. Varsinkin samanaikaisesti suoritettu 50 tunturin valloitus ja huipulla luettu julkilausuma aidosta huolestamme retkeilymahdollisuuksien säilyttämisen puolesta sai kiittävää julkisuutta. Vuoden aikana saatu palaute osoitti myös, että päätoiminta-ajatuksemme Lapinretkeilyn lisäksi jäsenkunta tarvitsee määrätietoista, retkeilyaatetta tukevaa ja kehittävää toimintaa myös kotiseudullaan.

Juhlavuoden retkitapahtumiin oli sisällytetty retkeilijän tavallisimmin käyttämät kuntomuodot. Osanotto näihin tapahtumiin kertoi jäsentemme monipuolisesta liikuntaharrastuksesta. Juhlavuoden tapahtumien onnistumisen mahdollisti yhdistyksemme jäsenten halu toimia perinteisessä talkoohengessä retkeilyn hyväksi.

2. JÄSENISTÖ

Yhdistyksen jäsenmäärä oli toimintavuoden lopussa 2299 jäsentä. Perheiden I-jäseniä oli 1658, perheen II-jäseniä 342, lapsia 54 ja ainaisjäseniä 245. Vähennystä edelliseen vuoteen on 89 jäsentä.

3. YHDISTYKSEN TOIMIHENKILÖT

Varsinaisina tilintarkastajina toimivat Vappu Hietala ja Lasse Strang seka heidän henkilökohtaisina varamiehinään Paula Jukala ja Sulo Pöllänen. Johtokunta: Kyösti Lamminjoki, johtokunnan puheenjohtaja Tapani Paavola, varapuheenjohtaja, susiaisjärjestelyt, Jorma Laine, retkitoimikunnan pj. Ritva Loimio, saamelaistoimikunta, Marja-Liisa Mäki, kerhoyhdyshenkilö Antti Nikula, järjestötoimikunta Marjut Nummela, nuorisotoiminta Esko Sepponen, retkitoimikunta Veijo Taavitsainen, susivaliokunta.

Johtokunnata kokoontui 13 kertaa, joista kaksi oli puhelinkokouksia.

Muut toimihenkilöt: Marita Maula yhdistyksen sihteeri, Eila Vilen jäsensihteeri, Terttu Hokkanen taloudenhoitaja, Antti Karlin, toimitussihteeri.

4. TOIMIKUNNAT

Julkaisutoimikunta: Tunturilatu-lehden toimitussihteeri ja kuva-arkiston hoitaja Antti Karlin (pj), Hannu Hiltunen, Kyösti Lamminjoki, Marita Maula ja Matti Rekola.

Toimikunta kokoontui kerran. Lehden aineistoon liittyvät asiat.

Järjestötoimikunta: Raimo Niklander (pj), Annukka Hietala, Antti Nikula ja Eila Vilen. Toimikunta hoiti yhteyttä puhelimitse.

Koulutustoimikunta: Antti Reeni (pj), Hannu Maula ja Hanna-Mari Sinilehto. Toimikunta kokoontui kolme kertaa. Valmisti Tunturiladun suunnistuskurssin ja avusti koekurssin järjestämisessä.

Kämppätoimikunta: Seppo Björkengren (pj), Unto Flinkman, Lauri Kuukkanen, Tapani Oksanen, Raili Partanen ja Raimo Rautjärvi. Toimikunta kokoontui kolme kertaan. Kämppien hoitoon ja Sysikyrön talkoisiin liittyvät asiat.

Retkitoimikunta: Jorma Laine pj., Tage Lampen, Ari Linkolehto, Esko Sepponen ja Pirkko Westergård. Toimikunta kokoontui kaksi kertaa. Tunturiladun retkitoiminnan suunnittelu.

Saamelaistoimikunta: Ritva Loimio ja Kauno Laine Toimikunta kokoontui kerran.

Nuorisotoiminta: Marjut Nummela vetäjä.

Susivaliokunta: Väinö Martikainen(pj), Jorma Alapuranen, Marita Maula (siht.), Olli Mettälä, Eila Mäntynen, ja Veijo Taavitsainen.

Susivaliokunta kokoontui viisi kertaa. Susianomusten käsittely, Tunturisusijärjestelmä-kirjasen valmistaminen, susiksiaikovien kuulemistilaisuuksien suunnittelu.

Johtokunnan työvaliokunta: Kyösti Lamminjoki(pj), Terttu Hokkanen, Marita Maula, Marja-Liisa Mäki ja Tapani Paavola

Työvaliokunta kokoontui kerran. Juhlavuoden huomionosoitusten alustava käsittely. Tunturiladun 50-vuotisjuhlavuoden tapahtumien käsittely

50-vuotisjuhlatyöryhmä: Jorma Alapuranen, Sirpa Alapuranen, Vappu Hietala ja Matti Reittamo.

Toimikunta kokoontui 10 kertaa. 50-vuotisjuhlapäivän suunnittelu ja organisoiminti.

Juhlakirjatyöryhmä: Raimo Niklander(pj), Hannu Hiltunen, Paavo Kihlber, Kyösti Lamminjoki, Yrjö Suuniittu, Antero Tarvainen ja Hannu Vuorensola.

Työryhmä kokoontui 14 kertaa pääosin Suomen Ladun toimistossa. Työryhmä muokkasi julkaisun tekstejä ja kahtena kokouskertana suoritettiin kuvien valintaa. Työryhmä hankki ja jäsenteli juhlakirjaa. Valintatilaisuuksissa oli mukana työryhmän ulkopuolelta Kauno Laine. Toimintakauden aikana hankittiin myös kirjapainoilta tarjouksia painotyön hinnoista.

5. KEVÄT- JA SYYSKOKOUS

Yhdistyksen kevätkokous pidettiin 6.5. Kampin palvelukeskuksessa Helsingissä. Kokoukseen osallistui 56 tunturilatulaista. Kokouksessa hyväksyttiin vuoden 1996 tilinpäätös. Kokouksessa hyväksyttiin johtokunnan esitys Tunturiladun huomionosoitusjärjestelmäksi. Timo Kukko piti esitelmän retkeilyn historiasta.

Syyskokous oli 9.11. Karjalatalolla Helsingissä. Osallistujia oli 102. Tunturiladun puheenjohtajaksi valittiin Kyösti Lamminjoki. Erovuoroiset johtokunnan jäsenet Marja-Liisa Mäki, Antti Nikula, Tapani Paavola ja Veijo Taavitsainen valittiin uudelleen johtokuntaan kaudelle 1997-1998. (Vanhoina jäseninä jatkavat Jorma Laine, Ritva Loimio, Marjut Nummela ja Esko Sepponen).

Kokouksessa nimettiin Tunturiladun ensimmäiseksi kunniapuheenjohtajaksi Antero Tarvainen. Kunniasusiksi nimettiin Yrjö Suuniittu, no. 4 ja Raimo Niklander, no. 5. Matti Rekolalle luovutettiin Tunturiladun perinnevideo tunnustukseksi Tunturiladun hopeisen mitalin suunnittelusta.

6. MUUT VUOTUISET TAPAHTUMAT

Talvipäivät pidettiin Kisakallion Urheiluopistolla Lohjalla 2.-4.2. tunturikerho Kavtsin toimiessa isäntänä. Osallistujia oli 178 henkeä. Veikka Gustafssonin esitelmä nousustaan maailman korkeimmalle huipulle herätti suurta mielenkiintoa. Ohjelmassa oli myös käynti Tytyrin kaivosmuseossa sekä psykologi Sari Valavuoren luento: Rotkosta ratkaisuihin.

Luontoretki Kustaviin oli 18.5. Osallistujia oli 42.

Kesäpäivät vietettiin tunturikerho Ovtsin isännöiminä Laukaan Multamäen leirikeskuksessa 2.-4.8. Ohjelmassa oli mm tutustuminen Ovtsin talkootöillä rakennettavaan Haristuvan kämppään ja kotaan. Osallistujia oli 125.

Susiaiset järjestettiin Susikyrössä 15.9. Osallistujia oli 280. Kutsuvieraina oli Suomen Ladun edustajia sekä Raattaman, Ylikyrön ja Saajon asukkaita. Juhlakahvituksen koivukiekkolautasiin oli stanssattu Tunturiladun leima. Susiaistunnus - suunnittelija Esko Aalto, valmistaja Esko Aalto ja Veikko Pitkänen - oli puinen n. 10 cm korkea seita, jossa teksti "Tunturilatu 50 v".

Susiaisissa vihittiin seuraavat sudet: **Ikäsudet:** Ossi Kilpi 80, Antti Nikula 81, Raili Partanen 82. **Johtajasudet:** Pekka Auvinen 179, Matti Sikanen 180, **Tunturisudet:** Valtteri Erkkilä 1604, Seija Kallberg 1605, Aaro Linna 1606, Pauli Papinkivi 1607, Sauli Rahikainen 1608, Marjatta Rannikko 1609, Ritva Rekola 1610, Kalevi Rokkanen 1611, Irma Rytkölä 1612, Pauli Saari 1613, Pirkko-Liisa Savolainen 1614, Sirkka Seppälä 1615.

7. 50-VUOTISJUHLAVUODEN TAPAHTUMAT

* Osallistuminen Pirkan reppuhiihtoon. Tapahtumaan osallitui useita tunturilatulaisia. * Juhlakahvit Muotkan Ruoktulla 19.4. Osallistujia 72. Vastuuhenkilöt: Raili Partanen ja Pauli Hulkkonen

* Helahoitoa pyöräillen Turun lähistöllä 16.-19.5. Tapahtuman vetäjänä toimi Pertti Keihäs. Osallistujia oli noin 50.

* Tunturilatulaisille tarjottiin aamukakkukahvit Suomen Ladun Leiripäivillä 30.6. Mikkelissä.

* Melontavaellus Inarinjärvellä viikolla 33. Vetajinä Tunturikerho Kavtsista Ulla Sara ja Piio Leppälä. Osallistujia oli 16.

* 50-tunturin huiputus 10.9. Tapahtuman yhdyshenkilönä Ari Linkolehto. Tapahtumaan osallistui 339 henkeä.

* 8 kerhoa (Kolbma, Njealje, Vihtta, Tsietsa, Kavtsi, Ovtsi, Logi ja Alppas) järjestivät kerhoillan, jossa Tunturiladun edustaja kävi kertomassa Tunturiladun toimintaperiaatteista ja toiminnasta.

* 50-vuotisjuhla Karjalatalolla 9. 1. 1., järjestelystä vastasivat Jorma Alapuranen ja Vappu Hietala. Osallistujia oli 294. Päivän tapahtumiin kuului myös:

* käynti Bjarne Lampenin haudalla

* juhlapuhe Raija Härmä ja historiakatsaus Antero Tarvainen

* harrastusnäyttely, jonka yhteydessä osasto retkeilyn historiasta

* valokuvaus- ja piirustuskilpailu (vähäisen osanoton tähden ei jaettu palkintoja)

* kansallispuvut

* saamelaiskirjallisuuden näyttely

* johtokunnan ja toimihenkilöiden lounastilaisuus, johon osallistui 13 henkeä

* juhlavuoden esineen - kuksan - myynti.

8. HUOMIONOSOITUKSET JA PALKITUT

Juhlavuonna palkitut on julkaistu TL 1/97 -lehdessä.

Alkuperäisen Tunturiladun pinssin suunnittelijalle Hannu Hiltuselle luovutettiin uusi vanhan mallin mukaan valmistettu suurempikokoinen Tunturiladun pinssi. Tunturiladun tervehdyksenä luovutettiin Tunturikerho Ovtsille 20-vuotistaipaleen kunniaksi uuteen kämppään jauhesammutin ja sammutuspeite.

Tunturikerho Geatki perustettiin Huittisissa 23.5. Tunturikerhoissa oli yhteensä 1405 jäsentä. Lisäystä edelliseen vuoteen on 6

KERHO	Jäs. määrä	Jäs. tiedote	Kokoukset	Kerho/kuva illat	Koulutus-tilaisuudet	Juhlat/illan-vietot	Talkoot	Leiri-päivät	Kilpailut	Päivä-retket	Viikonloppu-retket	Eräretket väh. 6 vrk	Tunturikäynnit väh. 3 vrk	Järj. TL tilaisuuksia	Järj.juhlav. tilaisuuksia
OKTA	23	1/25	3/31	1/13		2/17		1/3		4/17	1/1	4/33	2/4		
KUOKTE	71	2/150	11/74	1/10	1/3	5/44		2/8	1/10	21/92	4/19		1/14		
KOLBMA	248	3/300	2/31	7/190	1/17	1/42	5/47	4/57	1/7	3/23	5/40	2/19		1/17	1/7
NJEALLJE	90	1/80	4/65	5/177		4/88	2/10	3/82		3/26		4/36	37/422		
VIHTTA	73	1/100	5/42	4/63		2/26		3/20		7/53	1/10	1/10			1/12
KUHTTA	9		1/15	3/48							3/48				
TSIETSA	77	4/305	5/32	1/20		5/38	2/6	1/13	2/10	1/11	2/16	6/11	13/18		
KAVTSI	344	4/1400	17/195	7/337		1/100	4/67	1/33	3/22	4/74	5/69	5/55	1/20	1/150	
OVTSI	136	2/320	15/209	8/242		5/140	71/578	3/73		4/51				1/126	
LOGI	160	2/200	15/216	6/120	2/31	7/234	4/62	1/24		28/433	4/62	8/32	1/12	1/27	
ALPPAS	36	2/100	10/75	7/89		2/27	2/15	4/13		3/15	2/13	4/10	2/2		1/8
KUMPE	63	3/153	4/60			2/42	1/22	2/9	1/13	2/22	2/9	1/22			
KUOVZA	50	2/120	11/66	2/21		1/9				3/26			1/22		
GEATKI	25	2/60	4/58	3/78	1/7							5/54			
Yhteensä	1405	29/3313	107/1169	55/1408	5/58	37/807	91/807	25/335	8/62	83/843	29/287	40/282	58/514	4/320	3/27

50. toimintavuosi

jäsentä. Kerhojen muut toimintatiedot ovat toimintakertomuksen liitteenä. Jäsenmaksujen yhteisperinnässä ovat mukana seuraavat kerhot: Kolbma, Kumpe, Logi, Njeallje, Ovtsi ja Tsietsa. Tunturikerho Kavtsillaon oma kämppä (Kärrikaltio Inkoossa). Ovtsilla on valmistumassa oma kämppä, Haristupa ja Logilla on vuokrakämppä kotiseudullaan tapahtumien ja retkeilytoiminnan tukikohtana. Tsietsalla on käyttöoikeus kämppään Taivalmäellä.

9. TUNTURIKERHOT

Juhlavuoden päättyessä Tunturiladussa oli 14 tunturikerhoa, joiden nimet, toiminta-alueet ja jäsenmäärät ovat seuraavat:

	Jäseniä
OKTA Kajaani ympäristöineen	23
KUOKTE Hyvinkää-Riihimäki ympäristöineen	71
KOLBMA Tampere ympäristöineen	248
NJEALLJE Pieksämäki-Mikkeli-Varkaus	90
VIHTTA Vaasa ympäristöineen	73
KUHTTA Helsinki (Vartiokylä-Puotinharju)	9
TSIETSA Iisalmi-Kuopio ympäristöineen	77
KAVTSI Helsinki ympäristöineen	344
OVTSI Jyväskylä (Keski-Suomi)	136
LOGI Turku (Varsinais-Suomi)	160
ALPPAS Hämeenlinna ympäristöineen	36
KUMPE Pohjois-Karjala	63
KUOVZA Kymenlaakso	50
GEATKI Satakunta	25
JÄSENIÄ YHTEENSÄ	1405

10. KIINTEISTÖT

Tunturiladulla on jäsenistön käytössä 3 kiinteistöä Lapissa: Susikyrö Enontekiöllä, Susi-Talas Inarissa ja Susi-Kiisa Utsjoella.

		1996	1995
Susikyrössä	kävijää	625	555
	maj.vrk	1690	1679
Susi-Talaksessa	*kävijää*	96	102
	maj.vrk	223	226
Susi-Kiisalla	kävijää	121	129
	maj.vrk	19	431
Yhteensä	kävijää	842	786
	maj.vrk	2106	2256

Susi-Kyrössä oli susiaisia edeltävällä viikolla korjaus- ja valmistelutalkoot. Suoritettiin puuston katselmus. Tarkistettiin ja avattiin tontin rajat. Maksettiin 750 mk:n latumaksu Kyrönperän Ladulle. Susi-Kiisalla tehty ylläpitohuoltoa. Susi-Talaksella anottiin kunnalta alennusta Susi-Talaksen jätehuoltomaksuun. Susi-Talaksella tehty ylläpitohuoltoa. Kämpille valmistettiin puiset nimikyltit.

11. JULKAISUTOIMINTA

Tunturilatu-lehti ilmestyi kolme kertaa tabloid-kokoisena: lehti 1/1996 oli 16-sivuinen, lehti 2/1996 -12-sivuinen lehti ja 3/1995 20-sivuinen. Juhlavuonna käytettiin uusittua otsikkotaustaa sekä tehtiin juhlanumero väripainoksena. Lehden vastaavana toimittajana oli Kyösti Lamminjoki ja toimitussihteerinä Antti Karlin. Tiedotustoiminta hoidettiin Tunturilatu- sekä Latu ja Polku-lehtien välityksellä, kerhokirjeellä sekä johtokunnan jäsenten välityksellä. Johtokunnan kokousten pöytäkirjat toimitettiin kerhoille tiedoksi. Päätettiin TL-lehden ilmoitushinnoista. Valmistui Tunturisusijärjestelmä-kirjanen.

12. KOULUTUS

Tunturikerho Kolbma järjesti suunnistuskurssin koekurssin. Tunturiladun suunnistuskurssin ohjelma valmistui koulutustoimikunnan toimesta.

13. JÄSENYYDET

Tunturilatu ry on Suomen Latu ry:n varsinainen jäsen, Pidä Lappi Siistinä ry:n yhteisöjäsen sekä Tahkon Hiihto ry:n jäsen, edustuksen viime mainitussa hoitaa Tunturikerho Kavtsi.

14. EDUSTUKSET

Tunturiladun jäseniä oli Suomen Ladun hallituksen, valiokuntien ja työryhmien jäseninä. Tunturiladulla oli edustajat Suomen Ladun kesä- ja syysliittokokouksissa. Tunturiladun jäseniä oli Lapin Sivistysseuran johtokunnassa.

15. LAUSUNNOT JA KANNANOTOT

Osallistuttiin Metsähallituksen järjestämään kokoukseen ulkoilu- ja retkeilyjärjestöjen sidosryhmille. Otettiin kantaa virkistyspalvelujen kehittämiseen. Syyskokouksen päätöksellä valmistellaan Tunturiladulle tunturipolitiikka. Todettiin saadun Suomen Ladun jäsenveroon alennusta 5 mk/jäsen, niille jäsenjärjestöille, jotka eivät kuulu keskitettyyn jäsenmaksun perintään.

16. HANKINTOJA

TL-hopeinen mitali, TL-pinssi Outasusi-merkki, TL-stanssi susiaislautasten painattamiseen, Balggis kirja, Kelluntaliivit kämpille, Juhlavuoden kuksat.

Aiun Uula

Juttuporukassa muuan jätkä kehuskeli, kuinka hän oli jo pikkulapsena etevä ja varhain kehittynyt. Hän oli oppinut kävelemäänkin jo kahdeksankuisena.

– Nah, pöljä sie olit, sanoi Aiun Uula, mie sen ikhäsenä uunotin toiset kantaan itteäin.

SUSIVALIOKUNTA TIEDOTTAA

Uudet susisäännöt astuivat voimaan 1.1.1997.

Susiksi aikoville järjestettäviä kuulemistilaisuuksia on tänä vuonna Suomen Ladun Leiripäivillä, kesäpäivillä sekä syyskokouksessa ja susiaisissa. Sudenpentujen ja susikokelaiden on ilmoitettava etukäteen susivaliokunnan jäsenille aikomuksensa osallistua kuulemistilaisuuteen. (Erityistapauksessa voidaan sopia kokelaan ja susivaliokunnan jäsenen kesken tilaisuuden järjestämisestä muunakin ajankohtana.)

Tunturisusijärjestelmä-vihkosta, jossa vaatimukset, säännöt, aputietoa sekä hakemuskaavakkeet, saa kerhojen sihteereiltä tai susivaliokunnan jäseniltä.

Susivaliokunnan jäsenet: Jorma Alapuranen p.k. 09-5120378, Arvo Anivuo p. p.k. 014-272 597, Marita Maula p.k. 09-7243 246, Eila Mäntynen p.k. 015-367 552, Olli Mettälä, Veijo Taavitsainen p.k. 05-281 249

Vuoden 1997 susianomukset on toimitettava 31.8. mennessä Marita Maulalle, Ylipalontie 1 D, 00670 HELSINKI.

TULOSLASKELMA

	1.1.-31.12.1996		1.1.-31.12.1995	
KULUT				
Kesä- ja talvipäivät			1000,00	
Susiaiset	1 1921,78		180, 00	
Vuosikokoukset	2452,40		4117,20	
Johtokunta	8828,20		6946,35	
50-v. juhla	46485,00		230,00	
Toimikunnat	2677,80		1214, 50	
Muut kulut	3513,00	75878,18	2030,00	15718,05
KOKOONTUMISET JA KOKOUKSET		-22598,18		-15718,05
TUNTURILATU-LEHTI KULUT				
Painatus	31710 ,00		21110 ,00	
Postitus	16015,91		13260,88	
Muut kulut	260 ,10	47986 ,01	42,00	34412,88
TUNTURILATU-LEHTI		-47986,01		-34412,88
KOULUTUSTOIM INTA				
TUOTOT				
Koulutustoiminta		2850, 00		3300,00
KULUT				
Koulutustoiminta		400 00		2000 00
KOULUTUSTOIMINTA		+ 2450 00		+ 1300 00
MUU VARSINAINEN TOIMINTA TUOTOT				
Muut tuotot		1325,60		2145,97
KULUT				
Toimistokulut	323 ,10		230, 20	
Painatus, kopiointi	1204,20		164,00	
Posti- ja puh.kulut	2282,50		889,70	
Pankkikulut	994,25		938,70	
Jäsenas. hoito	24365,31		18002,75	
Huomionosoit.	8342,06		1442,54	
Muut kulut	1106 ,00	38617,42	2098,10	23765 , 99
MUU VARS. TOIMINTA		-37291,82		-21620,02
VARSINAISEN TOIMINNAN KULUJÄÄMÄ		-99524,41		-45216,05
SIJOITUKSET				
Korkotuotot		1906,35		2017,05
SIJOITUKSET		+1906,35		+2017 05
VARAINHANKINTA				
TUOTOT				
Jäsenmaksut	189140,00		151315,00	
Muut tuotot	536,80	189676,80	–	151315,00
KULUT				
Jäsenmaksut Suomen Ladulle		61648 00		51292 00
VARAINHANKINTA		+ 128028 80		+ 100023 00
OMATOIMINEN TUOTTO		+30410,74		+56824,00
POISTOT				
Rakennuksista, kalustosta		7702 00		8607 90
POISTOT		-7702 00		-8607 90
TILIKAUDEN TULOS YLIJÄÄMÄ		+22708,74		+48216,10

TASE

VASTAAVAA		31.12.1996		31.12.1995
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SIJOITUKSET				
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet		163196,14		163196,14
Rakennukset ja rakennelmat		97324,23		104878,23
Koneet ja kalusto	347,00	260867,37	495,00	268569,37
Sijoitukset Osakkeet		-		1708,70
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
Vaihto-omaisuus				
Tarvikevarasto	27753,98		4234,80	
Avaimet	3672,00		4148,00	
Huom.os. varasto	11520,77	42946,75	11885,59	20268,39
Saamiset				
Myyntisaamiset	2120,00		1600,00	
Siirtosaamiset	20,00	2140,00	457,79	2057,79
Rahat ja pankkisaamiset				
Käteiskassa	426,90	16,00		
Pankkisaamiset	96140,78	96567,68	84070,31	84086,31
VASTAAVAA		402521,80		376690,56
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Kärrikaltion rahasto	48722,23		48722,23	
Edellisten tilik. ylijäämä	327448,33		279232,23	
Tilikauden ylijäämä	22708,74	398879,30	48216,10	376170,56
VIERAS PÄÄOMA				
Lyhytaikainen				
Saadut ennakot	1030,00		100,00	
Ostovelat	2582,50		420,00	
Siirtovelat	30,00	3642,50	-	520,00
VASTATTAVAA		402521,80		376690,56

Vaasassa 8. helmikuuta 1997

JOHTOKUNTA

Vaellus Huippuvuorilla

Huippuvuorista uneksii moni vaeltaja. Pohjoisnavan läheisyys ja erilainen maisema tekevät näistä arktisista saarista kiehtovan ja vaelluksesta siellä seikkailun. Viranomaisten suhtautuminen matkailijoihin on tullut vapaamielisemmäksi ja näin retkeilijöillä on paremmat mahdollisuudet toteuttaa haaveensa.

Yhdentoista vaeltajan Nordenskiöld 96 -retkikunta kulki Huippuvuorilla heinä- elokuussa parin viikon ajan. Ensin vaellettiin kymmenen päivää Longyearbyen'in itä- ja kaakkoispuolella Nordenskiöldinmaalla ja sen jälkeen pari päivää kylän lounaispuolella. Kylän nähtävyyksien katselemiseen jäi aikaa vuorokauden verran.

Voisi sanoa, että retkeä valmisteltiin yli vuosi. Tosiasiassa viimeisten kolmen kuukauden aikana retken valmistelut pääasiassa tehtiin. Idea retkestä tuli esille keväällä -95. Ajatus jäi muhimaan ja unohtuikin. Syksyllä -95 muutaman yhteydenoton jälkeen Huippuvuorten retkeä alettiin tosissaan toteuttamaan.

LONGYEARBYEN

Huippuvuorten "pääkaupunki" on Lonyearbyen'in kylä. Sinne tulee päivittäin kaksikin lentovuoroa. Muutamia vuosia sitten ei matkailijoille ollut kylässä mitään palveluja. Vain lentokentän viereinen rantakaistale toimi telttailualueena. Sekin oli useimmille kääntöpaikka. Puutteellisesti varustautuneet turistit passitti syselman seuraavalla lentokoneella paluumatkalle.

Nyt Lonyearbyen'issä on hotelleja, retkeilymajoja, kauppoja, ruokailupaikkoja, museo ja matkailupalveluja.

Hiilikaivosten viereen syntynyt Longyearbyen on värikäs kylä. Pienet puutalot on maalattu kirkkailla väreillä ja isommatkin rakennukset sopeutuvat tyyliin. Kevyet puutalot on rakennettu maahan juntattujen puupaalujen varaan, noin metrin korkeudelle. Kylässä liikkui paljon matkailijoita ja vaeltajia. Villin pohjolan tyyliin maastoon menevät kantoivat asetta mukanaan. Kauppoihin ja muihin julkisiin tiloihin asetta ei saanut viedä. Eräisiin paikkoihin ei saanut mennä edes kengät jalassa, mm. Infoon, museoon ja majapaikkoihin. Vaelluskenkien nauhoituksen purkaminen ja sitominen useita kertoja päivässä oli niin raivostuttavaa, että monesti jo käännyttiin ovelta pois.

VAELLUS NORDENSKIÖLDIN MAALLA

Vaelluksemme alkoi 14 kilometrin taksimatkalla Bolterelvalle. Pari päivää kuljimme laajassa Adventdalen-laaksossa kohti itää. Maaston näennäisestä helppoudesta huolimatta kulku oli hidasta. Epätasaisella, pehmeällä ja usein kosteallakin maalla oli painavan rinkan kanssa uuvuttavaa kulkea. Lukuisat purojen ylitykset, niiden jyrkät törmät ja voimakkaampien jäätikkövirtojen kahlaaminen hidastivat kulkua. Reittisuunnitelma oli tehty 15 kilometrin päivätaipalein, mikä olikin aivan riittävä.

Vendomdalen'issa olimme kolme yötä. Leiristä teimme päiväretken Hellefonna-jäätikön keskellä olevalle Kloa-nunatakille. Nousu sinne olikin melkoisten vaikeuksien takana.

Ensin etsimme ylityspaikkaa voimakkaan jäätikköjoen ylitse ja sen jälkeen sekavalla reunamoreenilla etsimme reittiä jäätikölle. Auringonpaiste ja lämmin päivä sulatti reunamoreeninliejua. Vetiset liejupurot ryöppysivät ja paksumpi muta valui hiljalleen alaspäin kuin laava. Kuivuneet mutavallit ja -tornit uhkasivat kaatua päälle ja joskus jalka upposi polvia myöten liejuun. Ja kaiken alla petollisen liukas jää. Yksi retkikuntalainen liukastui liejun alla olevalla jäällä ja liukui pari metriä alemmaksi. Videokamera, automaattikivääri ja toinen kylki olikin sitten kurassa.

Hellefonnalta valuvan Jinnbreenjäätikön alaosa oli lumeton ja helppoa kulkea. Ylempänä noin 450 metrin käyrällä alkoi lumikenttä. Auringon porotus pilvettömältä taivaalta sulatti lumen soseeksi ja sulavesi kerääntyi pariin jäätikön päällä olevaan jokeen.

Kloan 815 metriä korkealta huipulta näimme Spitsbergenin itäpuolelle; umpijäässä olevan Storjorden ja sen takana Edeøyan. Ja joka puolella lukemattomia lumen ja jään peittämiä huippuja. Huipulla ollessamme jäälokki lensi ohitsemme hyvin läheltä.

Paluumatkalla saimme kahlata polvia myöten märässä lumisohjossa Hellefonna-jäätikön tasaisilla kentillä. Reunamoreenin liejujen kautta emme enää kulkeneet, vaan etsimme jäätikön alaosasta jääsillan jäätikköjoen ylitse. Pitkän ja uuvuttavan päivän jälkeen nautittiin kivihiilinuotion lämmöstä.

Helppojen Vendombreen ja Hettebreen jäätiköiden kautta jatkoimme vaellusta etelään Reindalen-laaksoon ja uusiin maisemiin. Tähän laakeaan laaksoon ovat jäätiköt työntäneet molemmin puolin päätemoreellivalleja ja niiltä virtaa lukemattomia pieniä tai suuria jäätikköjokia. Reindalenissa oli useita 30 - 40 metrin korkuisia pingoja ja yhdessä pingon kraaterissa oli suurehko lampi.

Kaksi yötä olimme Kokbreenin lähellä ja välipäivänä seikkailimme jäätiköllä. Jyrkähköllä jäätikön reunalla harjoittelimme railosta pelastautumista. Leiriin palatessa poimittiin maasta kivihiilen kappaleita kuin mustikoita. Roskilla ja sytytyspaloilla kivihiilen saa syttymään ja kova tuuli pitää liekkiä yllä.

Reindalenin puolivälistä käännyimme pohjoiseen ja ylitimme taas keskeisen vuoriston Tverdalen ja Bolterdalen laaksoja pitkin. Nämä kapeat laaksot olivat suhteellisen helppokulkuisia. Yksi syvä jokirotko ja jyrkkä laaksoon laskeutuminen olivatkin tämän vaelluksen viimeiset koettelemukset.

Adventdalenin tien varrella oli soranottopaikka ja sora-auton puhelimella tilasimme taksin. Odottelimme yli kaksi tuntia ja sinä aikana sora-auto haki monta kuormaa. Lähdimme kävelemään kohti Lonyearbyen'iä. Parin kilometrin kuljettuamme sora-auto tuli takaapäin ja suomalainen kuljettaja kehoitti nousemaan kuorman päälle.

Varustetäydennyksen jälkeen jatkoimme taksilla Lonyearbyen'in länsipuolelle Bjørndalen'iin. Sieltä teimme päiväretken Grumantbyen'in lopetettuun kaivokseen. Viimeinen päivätaival oli tarkoitus tehdä Nordenskiöldjelletin huipun kautta kylään. Kova tuuli ja huipun peittävä pilvi sekä sade aiheuttivat sen, että kuljimme melko korkealta alas Lonyearbreenille ja sitä pitkin pois.

Kaiken kaikkiaan vaelsimme 180 kilometriä ja saimme runsaasti kokemusta Huippuvuorten erilaisista maastoista.

VAIKEITA JOKIEN YLITYKSIÄ

Lämpimina päivinä lumet jäätiköillä sulavat, vedet kerääntyvät jäätikön purouomiin ja purkautuvat jäätiköiden alta hurjina virtoina. Myös lyhytaikaiset sateet kasvattavat jokien vesimääriä valtavasti. Päälaaksoissa olevat suuret joet ovat kahlaamattomia ja suoraan jäätiköiltä tulevat joetkin voivat olla vaikeasti ylitettäviä.

Jäätikön alta purkautuva joki haarautuu laaksossa muutamaksi pääuomaksi ja useiksi sivu-uomiksi sekä lukemattomiksi pieniksi haaroiksi. Tällaisella suistoalueella saattaa olla leveyttä kolme - neljä kilometriä. Voimakas virta muokkaa jatkuvasti uomia.

Jääkarhuvahdissa oli rauhallista, - kun itse rauhanhäiritsijää ei näkynyt. Avarassa maisemassa näkyväisyyttä oli kilometrikaupalla, joten vahtimisen saattoi ottaa leppoisasti. Aurinko ei keskiyöllä painunut korkeimpienkaan vuorten taakse, kahvi piti lämpimänä ja mukavat jutut hereillä.

Retkikunta Kloan huipulla. Edessä vasemmalta Irma Rytkölä, Paavo Kramsu, Jukka Vilen ja Eino Luhas. Takalla vasemmalta Paul Pakarinen, Hannu Maula, Riitta Siltanen, Ari Linkolehto, Nils Grönberg, Juha Strandell ja Matti Rekola.

Mikäli suistoalueelta ei kaikesta etsimisestä huolimatta löydy kahluukelpoista paikkaa, on jäätikköjoet ylitettävä jäätikön kautta.

Olimme varautuneet jokien ylityksiin kahluupusseilla (Mooseboots) joiden pohjia oli vahvistettu kumilevyllä. Pahimmissa kahlaamisissa kova virtaus nosti veden polvien yläpuolelle. Useita kertoja ylitimme jokia jääsiltoja pitkin, joskus hyppäämällä lumikielekkeeltä toisen puolen kivelle.

Pahin ylitettävä oli viimeinen joki, puoli kilometriä ennen majapaikkaamme. Lämmin päivä ja muutaman tunnin sadejakso oli paisuttanut pienen jäätikköjoen hurjaksi koskeksi. Liejuinen vesi pärskyi korkealle ja kivet kolisivat virran mukana. Neljä retkikuntalaista kahlasi kastumisista välittämättä joen ylitse, muut tekivät kahden kilometrin kierroksen ylittäen joen jäätikön kautta.

Seuraavana päivänä, viileän ja poutaisen yön jälkeen, joki ylitettiin kuivin jaloin lenkkitossuissa.

JÄÄKARHUVAHDISSA

Huippuvuorilla on noin 3500 jääkarhua. Kesäaikaan ne oleilevat pääasiassa saarten koillispuolella. Joku nälkiintynyt yksilö saattaa kuitenkin harhailla sisämaassa ja sellainen otus on tosi vaarallinen. Huippuvuorilla pitää varautua siihen, että jääkarhun voi kohdata missä vain, jopa kylän laitamilla.

Maastossa liikuttaessa mukana on oltava tarpeeksi suurikaliiberinen ase. Meillä oli kolme asetta: hirvikiväärі ja puoliautomaattikiväärі Suomesta tuotuna ja sotilaskiväärі paikanpäältä vuokrattuna. Tällainen arsenaali siksi, että jos ryhmä joutuu hajaantumaan. Lisäksi meillä oli pari rakettikynää pelotteiksi.

Jääkarhun tassun jäljen näimme Reindalenissa. Pehmeään saveen painunut jälki oli noin 30 senttiä pitkä. Siinä tilanteessa muistimme rinkkojen päälle unohtuneet kiväärit. Vaelluksen jälkeen luimme paikallisesta. Svalbardposten-lehdestä, että jääkarhut olivat samaan aikaan hajoitelleet mökkejä 20 kilometriä etelämpänä Sveagruvan lähellä.

Yöleirissä pidimme jääkarhuvahtia. Viidellä telttakunnalla kiersi kolmen tunnin vahtivuorot alkaen klo 22.00. Kolmen tunnin jaksotus oli erittäin sopiva. Mikään vuoro ei ollut vastenmielinen eikä rasittava ja kahden vahditun yön jälkeen tuli vapaavahtivuoro. Vaikka jääkarhuhälyttimiäkin olisi saanut vuokrata, niin katsoimme ne tehottomiksi. Niiden virityksen olisi joutunut tekemään niin lähelle leiriä, että hälytyksen sattuessa olisi myöhäistä tehdä mitään.

Mikä oli olla yöllä vahdissa! Aurinko paistoi, maa oli kuiva loikoiltavaksi ja upeat maisemat ympärillä. Millaista vahtiminen olisi ollut sateessa tai sumussa, sitä emme onneksi kokeneet.

MIELENKIINTOINEN MAAILMA

Nordenskiöldinmaan maisema on avara ja rauhallinen. Kahden suuren laakson välissä olevan vuoriston huiput kohoavat 1200 metriin. Vuoret ovat tasalakisia tai kupolimaisia. Myös rinteet ja kurut ovat saaneet aikojen kuluessa rauhallisen pyöreät muodot.

Laakso- ja komerojäätiköt ovat kuin suoraan glasiologian oppikirjasta. Hitaasti virtaavia ja selväpiirteisiä, joissa keski- ja reunamoreenit erottuvat selvästi. Eräillä suuremmilla jäätiköillä on päätemoreenialue useita kilometrejä leveä. Sellaisella alueella saa pienen aavistuksen siitä, millaista Suomessa oli 10 000 vuotta sitten.

Yleensä jäätiköt ovat pienenemään päin, mutta 60 vuotta sitten eräs itärannikon jäätikkö laajeni 12 kilometriä vajaassa vuodessa (noin 35 metriä päivässä, noin 1,5 cm tunnissa).

Arktisten alueiden erikoinen maastonmuoto on pingo. Alavilla mailla missä pohjaveden paine on suuri, lämmin vesi nousee roudassa olevia kanavia pitkin maanpinnalle ja aiheuttaa jäätyessään moreenin kanssa 30 - 50 metriä korkeita kumpareita. Tällaisen kumpareen laella on useimmiten pieni krateri. Huippuvuorilla on 80 pingoa.

Nisäkkäitä Huippuvuorilla on niukasti. Jokainen haluaisi tietenkin nähdä jääkarhun. Niin mekin, mutta onneksi tuttavuutta ei hierottu. Huippuvuorten pienikokoisia peuroja näimme usein ja eräällä hyvin syöneellä yksilöllä oli todella valtavat sarvet. Napaketusta eli naalista on yksi kaukaa tehty havaillto .

Lintuja sensijaan on runsaasti rannikolla, sisämaassa vähemmän. Pulmusia näimme päivittäin ja sykähdyttävää oli nähdä Kloan huipulla jäälokin rauhallinen lento. Eräs kuuluisa naparetkeilijä on kirjoittanut, ettei hän tiedä maailmassa mitään niin puhtaan valkoista kuin jäälokki. Longyearbyen'in Infossa oli lomakkeita tunturipöllöhavaintojen ilmoittamiseksi.

Kasviretkeä ajatellen vaelluksemme ajankohta oli hieman liian myöhäinen. Monet kukista oli jo lakastumassa. Kukkia kuvattiin ahkerasti, yritettiin tunnistaa kirjoista ja keksiä niille suomalaisia nimiä. Alueen nimikkokasvin, Huippuvuorten unikon, näimme usein.

Huippuvuoret on kuin geologinen kuvakirja, missä kaikki tärkeimmät geologiset kaudet ovat näkyvissä. Nordenskiöldinmaa kuuluu geologisesti nuorimpaan ajanjaksoon tertiäärikauteen. Silloin alueella eleli dinosauruksia. Tältä alueelta löytyy fossiileja, yli 50 miljoonaa vuotta vanhoja kivettyneitä kasveja ja kotiloita.

Retkikunnan kokemuksista, vaelluspäiväkirjasta, varusteista sekä kasvi- ja lintuhavainnoista ollaan kokoamassa dokumenttia, retkikertomusta.

Huippuvuorten peura on kooltaan huomattavasti tunturiporoa pienempi. Grumantbyen'in lähellä tavatulla yksilöllä oli valtavat sarvet, ehkä suuremmat kuin poroilla.

UUDESTAAN HUIPPUVUORILLE?

Aivan varmasti ja pian! Pohjoisnavan läheisyydestä huolimatta Huippuvuorilla on melko miellyttävä ilmasto. Arktisessa maisemassa silmä lepää. Se on avara ja rauhallinen ja keskikesän valoisuus on huikaiseva. Se on sellainen seutu ja sellainen maa jotu ei voi unhoittaa.

Kuvat ja teksti:
Matti Rekola

Tiedon murusia

– Huippuvuoret ovat tulli- ja verovapaa alue. Tavarat ovat yleensä halvempia kuin mannermaalla, mutta jotkut voivat olla rahtikustannuksista johtuen kalliimpiakin.

– Svalbarbutikken on alueen suurin tavaratalo. Sieltä voi ostaa jopa kaiken retkimuonan, muoreita vihanneksia ja hedelmiä, matkamuistoja, vaatteita, kirjoja, karttoja yms.

– Alkoholimyymälä on Svalbardbutikken'in perähuoneessa. Tavara on edullisempaa kuin lentokentillä. Ostos on tehtävä lentolipun kanssa, johon tulee leima.

– Ing. G. Paulsenin kaupassa myydään retkeilyvälineitä ja vaatteita sekä kaasusäiliöitä, petroolia ja 1-röd spriitä.

– Aseen sekä patruunat voi myös vuokrata Paulsenilta. Aatunaikaisen tussarin vuokra on 60 kruunua päivältä.

– Bensiiniä keittimiin saa huoltoasemalta. Onkin tosi edullista! Vain kolme kruunua litralta, kun muualla Norjassa saa maksaa lähes kahdeksan kruunua.

– Yöpyminen on kallista. Retkeilymajassa Nybyen Gjestehus yö ja aamiainen kahden hengen huoneessa maksoi noin 350 kruunua hengeltä. Hotellien hintaa ei uskallettu tiedustella. Tasoltaan retkeilymaja onkin sitten paremmasta päästä. Käytettävissä on pesukoneet, lingot, kuivauskaapit, keittiö ja suihkut.

– Leirintäalue on lentoaseman vieressä rantakaistaleella. Käytettävissä olivat suihkut ja kaasuliedet. Yksi yö maksoi 11 hengelta yhteensä 700 kruunua (n. 45 mk / henk.)

– Kymmenen hengen maxitaksin voi tilata tarvittaessa. Siihen mahtuu myös kaikkien rinkat, eikä kyyti tule kalliiksi. Esim. 15 kilometrin matka Longyearbyen'ista Bolterelvalle maksoi 400 kruunua (n. 25 mk / henk.)

– Maastokartat ovat hyvin norjalaisen tapaan piirrettyjä. Muutaman virhearvonnan jälkeen alkaa olvaitan korkeuskäyrien kiemurrus. Mittakaavat ovat 1: 100 000 ja 1: 200 000.

– Edestakainen lento Helsinki-Oslo-Tromsö-Longyearbyen maksoi noin 5200 markkaa. Lentolipun kannattaa varata hyvissä ajoin, sillä kaikkiksi lennot ovat täynnä.

Retkeilyä internetin uutisryhmissä

Maniitsoq Hiking Map

http://www.greenland-guide.dk/gt/hikemaps/maps/maniitsq.htm

Greenland
WHAT A WONDERFUL WORLD

Maniitsoq Hiking Map

not available before the end of 1998

This information is provided by Greenland Tourism a/s, the national tourist board of Greenland

The map will be produced: 1998
Based on: 1987 air photograps
Photogrammetry: Harvey Map Services, Scotland
Map Names: Greenland Place Name Authority
Printing: In color on waterproof paper.
Projection and Datum: UTM-zone 23, WGS84
Contours: 25 meter interval
Scale: 1:100.000
Covered area: 40 x 60 km
Price: Approx DKK 80,00 with map and route descriptions on the back-page.
Order: See main map page.

Grönlannin Matkailuyhtiön www-sivu.

Eräretkeilykään ei ole vierasta nykyajan runsaudensarvelle, internetille. Tunturilatukin on jo meiningissä mukana Kavtsin kotisivujen muodossa. Niiden osoite on http://www.megabaud.fi~kavtsi/. Kavtsin sivuilta löytyy linkkejä muihin mukaviin suomalaisiin retkeilyaiheisiin kotisivuihin. Ulkomaankielistä retkeilyaineistoa internetistä löytyy paljonkin.

Retkeilyaiheisista uutisryhmistä voi usein saada pulmaansa vastauksen tai kaksi tusinaa vastauksia.

Uutisryhmät (newsgroups eli nyyssit) ovat internetin keskustelupalstoja, joihin lähetetyt tekstit ovat luettavissa pitemmän aikaa. Ne eivät ole reaaliaikaisia, kuten online-keskustelupalstat, vaan keskustelua käydään ajan kanssa, kuin kirjeshakkia. Sikäli nyyssit poikkeavat kirjeshakista, että mitään vuorojärjestystä ei ole, vaan jokainen voi valintansa mukaan vastata joko viimeisimpään tai huomattavasti vanhempaan, esimerkiksi viikko sitten lähetettyyn puheenvuoroon. Jokainen osanottaja voi myös aloittaa itse uuden keskustelun tai vain lähettää jonkin tiedotuksen, jota ei ole tarkoitettukaan keskustelun aluksi.

Pirteä uutisryhmä muistuttaa yleisönosastoa, jossa käydään samanaikaisesti vilkasta keskustelua useasta eri aiheesta. Ruudulla olevasta uutisryhmän sisällysluettelosta voi poimia luettavakseen haluamansa jutun. Jotta aineisto pysyisi kohtuullisen kokoisena, järjestelmä pudottaa puheenvuoroja vanhemmasta päästä koko ajan hiljalleen pois. Jokainen uutisryhmän lukija voi lisäksi asettaa tietokoneensa niin, että luetuiksi tulleet puheenvuorot häviävät uutisryhmän sisällysluettelosta mutta ovat haluttaessa poimittavissa siihen takaisin.

Tässä ei ole aihetta käsitellä uutisryhmien teknistä puolta. Todettakoon vain, että ne ovat helppokäyttöisiä ja jokaisen internetin käyttäjän ulottuvilla. Sen sijaan ajattelin vähän kuvailla kolmea retkeilyaiheisesta uutisryhmää, joita olen seurannut noin vuoden ajan. Käsittelen ensin englanninkieliset pois kuleksimasta ja kerron sitten hiukan enemmän suomenkielisestä.

Huikea rec.backcountry

Rec.backcountry ("erämaa") on valtavan suosittu englanninkielinen uutisryhmä, jonka keskustelijat ovat etupäässä amerikkalaisia, mutta onpa silloin tällöin pari suomalaistakin mukana. Siihen tulee yhden vuorokauden aikana usein toista sataa puheenvuoroa, mistä seuraa se, että et löydä samaa puheenvuoroa sisällysluettelosta enää seuraavana päivänä.

Tämä uutisryhmä on sekoitus asiantuntevia puheenvuoroja ja rajua retkeilypolittista keskustelua. Huomattava osa aineistosta liittyy Amerikkaan ja sen retkeilyalueisiin. Aineiston hurja määrä ja nopea vaihtuminen haittaavat keskustelun seuraamista, mutta vähitellen silmä kouliintuu erottamaan kiinnostavat aiheet.

Rec.backcountrystä löytää usein hyvää huumoria, mutta suomalaiselle lukijalle kiintoisinta puolta lienee varustekeskustelu. Monet tavaramerkit ovat meillä tuntemattomia tai harvinaisia, mutta yhtä sun toista viisasta vinkkiä ja tietoa jää mieleen. Esimerkiksi keittimistä? sääskenkarkotuskeinoista ja makuualustoista on käyty laajaa ja perinpohjaista keskustelua, ja kerran keskusteltiin makuupussin höyrysulusta, josta en ollut ennen kuullut juttuakaan.

Sekasikiö rec.outdoors.camping

Rec.outdoors.camping ("ulkoilu, camping") on siitä hassu uutisryhmä, että siinä käsitellään sekä autoleirintää että retkeilyä. Uusien päivittäisten puheenvuorojen määrä on paljon pienempi kuin rec.backcountryssä, mutta tässäkin tarvitaan silmän harjaannuttamista, jotta ei tule suotta tuhlanneeksi aikaa autoleirintäkirjoituksiin.

Autoretkeilijöiden kirjoitusten lomasta tulee aina silloin tällöin löytäneeksi hedelmällisen eräretkeilykeskustelun ja fiksun puheenvuoron, vaikka pienemmästä aineistosta löytyy harvemmin kultajyviä kuin rec.backcountryn informaatiotulvasta.

Joskus myös autoleirintään liittyvät keskustelunaiheet ovat todella mielenkiintoisia. Tästä uutisryhmästä opin esimerkiksi sen, että auton turvallisuus ukonilmalla ei perustu ns. Faradayn häkki -ilmiöön, kuten yleensä luullaan, vaan aivan toiseen, ns. skin-ilmiöön, jonka voisi ehkä suomentaa pintailmiöksi.

Verkkainen sfnet.harrastus.retkeily

Suomenkielinen sfnet.harrastus.retkeily on aika hiljainen uutisryhmä, johon tulee usein vain pari uutta puheenvuoroa päivässä, joskus ei yhtään. Toistakymmentä puheenvuoroa päivän mittaan on ehdottoman poikkeuksellista. Keskustelunaiheet koskevat etupäässä varusteita, silloin tällöin retkeilyalueita. Aktiivikeskustelijoita on aika vähän – olen tavannut monta asianharrastajaa, jotka kyllä lukevat tätä uutisryhmää mutta eivät ole koskaan käyttäneet itse yhtään puheenvuoroa.

Kun suomalaiset retkeilyvälinevalikoimat ovat suppeat, maasto-olosuhteet kaikille samat ja keskustelijoiden joukko harvalukuinen, esiintyy retkeilyvälineistä usein turhankin suurta yksimielisyyttä. Uutisryhmän ehdoton hitti on rinkka Savotta 906. Erittäin monella suulla kehuttuja ovat olleet myös Kaira-huopavuorikumisaappaat ja Tena Profess 80/100-makuupussit. Satunnaisina ilmiöinä näkyy joskus keskustelua GoreTex-vuorisista jalkineista tai välineiden tilaamisesta englantilaisista tai amerikkalaisista postimyyntiliikkeistä.

Keskustelijoiden vähäinen määrä häiritsee selvästi tietojen vaihtoa retkeilyalueista - jostakin harvinaisemmasta Lapin seudusta kysellä voi jäädä kokonaan vastausta vaille. Ehkä parhaiten tietoa saa Yliperän oloista (ja tietenkin saisi UK-kansallispuistosta, mutta harvoinpa sen olosuhteita kysellään, sen verran tuttua paikkaa se on kaikille).

Vähillä ja puutteellisilla varusteilla retkeilevien rehvastelu saattaa joskus johtaa hyväuskoisen aloittelijan harhaan; niinpä viime keväänä joku hyväkäs neuvoi ensikertalaisia tyttöjä yöpymään hangella hiihtovaelluksellaan Haltille! Toki tällaiset urostelijat pannaan yleensä järjestykseen useamman kirjoittajan voimin.

Joskus keskustelu saa mielipidekirjoittelun luonteen ja saattaa äityä hyvinkin tiukaksi. Itse jouduin kauhukseni ennen joulua aivan hirmuiseen sanaharkkaan äkkijyrkän norjansuomalaisen henkilön kanssa siitä, ovatko irtohuopavuoriset Kaira-kumisaappaat turvalliset talviretkeilyvarusteet vai eivät.

Muutaman kuukauden mukanaolo tekee aktiivisimmat keskustelijat tutuiksi: alkaa oppia ihmisten luonteen ja sen, millaisia puheenvuoroja näiltä voi odottaa, vaikka varsinaista henkilökohtaista elämää nyysseissä ei olekaan tapana käsitellä. Välineasiantuntijat esiintyvät huomattavasti enemmän ja asiantuntevammin kuin retkeilyalueiden tuntijat. Olen usein tuuminut, että retkeilyvälineiden valmistajien olisi erittäin hyödyllistä seurata tätä retkeily-uutisryhmää kerätäkseen käyttäjien kokemuksia, mutta eivätpä he taida sitä lukea, koska eivät milloinkaan kommentoi veristäkään kritiikkiä.

Nettikeskustelu huoltomaksusta

Viime keväänä kyselin retkeily-uutisryhmässä mielipiteitä retkeilyalueiden mahdollisesta puu- ja jätehuoltomaksusta saariston Roopejätehuoltojärjestelmän malliin. Keskusteluun osallistuneet olivat yleensä valmiit maksamaan toimivasta puu- ja jätehuollosta. Muutamia varsin ansiokkaitakin puheenvuoroja käytettiin. Poimitaanpa muutamia pätkiä.

"On asioita joista olen valmis maksamaan, edellyttäen että järjestelmä on toimiva."

"Huoltomaksua ei tulisi sitoa itse puistoon vaan ylimääräisiin palveluihin, eli kämppiin ja polttopuihin."

"Puisto sinänsä on jo palvelu. Reittejä merkitään, rakennetaan pitkospuita, talvella tehdään latuja, tuvat tarjoavat sijoituspaikan erämaapuhelimille... Huoltomaksu saattaisi tuoda lisää esim. pitkospuita, jolloin luonto ei kuluisi huonoissa paikoissa, kun kaupunkilaiset tekevät aina vaan uusia ja uusia polkuja varoessaan sotkemasta tuliteriä GoreTex-kenkiään."

"Pitäisiköhän huoltomaksun kattaa kootusti erilaisia palveluita: maksulla saisi esim. kortin... jolla voisi yöpyä tuvissa, saisi kotiin viimeiset Metsähallituksen tms. palveluesitteet, voisi saada alennusta julkaisuista ja kartoista, ehkä jopa välineliikkeistäkin? Poliisin ja rajavartioston pitäisi tietysti yöllä käydä syynäämässä nukkujien kortit tuvissa, vai?"

"Alan olla kanssasi samaa mieltä, että maksu on oltava... Mutta ennenkuin retkeilijöille laitetaan moiset maksut, pitäisi rahastus aloittaa turistimoottorikelkkailijoista. Tuo sakki se vasta ehtiikin parissa päivässä polttaa kuution jos toisenkin, 10-15 eri autiotuvalla. Puhumattakaan muusta luontoon kohdistuvasta rasituksesta."

"Ongelmaksi muodostuu myös maksun suuruus. Jotkut ihmiset retkeilevät paljon, kun taas esimerkiksi minä yövyn ulkona ehkä 10-15 yötä/vuosi... Olen kyllä valmis maksamaan kohtuullisen hinnan siitä, että laavulla on tulipuita kun menen sinne. Se ilahduttaa aina yhtä paljon."

"Minä taas maksaisin mielelläni mikäli joskus pääsisin laavuun yöksi... Kyllä kansallispuistoilla voi olla maksut mutta ne eivät saisi olla aikaan sidottuja. Jokin kertamaksu."

"Autiotupaverkoston historiallinen merkitys on muuttunut vuosien kuluessa, nykyään tupien käyttäjät eivät ole niinkään kairassa elantoa hankkimassa kuin vapaa-aikaa viettämässä. Joten jos historiallisesti vapaa tupaverkosto muuttuu maksulliseksi, en hermostu. Sen sijaan jokamiehen kulkuoikeudesta en halua luopua."

Sivutuotteena tästä keskustelusta jäi mieleeni sellainen tieto, että jokamiehenoikeus ei ole voimassa Ahvenanmaalla.

Juhana Häme

YRTTIPOLKU KESÄPÄIVILLÄ LAUKAASSA

Rohtotietous on ikivanhaa, käytännössä hyväksi koettua perimätietoa, joka on unohtumassa. Jokainen aikoo toteuttaa hyviä ohjeita, mutta ei lopulta muista eikä viitsi parantaa yrteillä kuten ennen. Yrttipolun kasveiksi on valittu kaikille tuttuja, vaarattomia kasveja ja ne on tarkoitettu esimerkeiksi laajasta yrttijoukosta. Oheisena muistio polulla esiintyneistä kasveista ja niiden käytöstä.

LESKENLEHTI

Jos ahdistaa henkeä, lehtisavu helpottaa. Palohaava, turvotusta, polvisärkyä – hiero lehtiä, lado iholle ja sido villahuivilla.

MAITOHORSMA

"IVAN-TSAI"-lehtitee nauti, jos pussikeitot toi mahahaavan, taudin. Jos eväät ovat vähissä, käy juurakko jauhon jatkeeksi. Kevään nuoret varret keitä! Herkkuvarret pataan heitä!

MANSIKKA

Lasten heinämarja ihana. Voit juoda lehtiteetä ja ajaa kolesterolit suonista. Samalla verenpaine alentuu ja sydämen syke parantuu.

MESIANGERVO

Verson latvat – kukinnot, niistä keität shampoot. Lehtiteetäkin kun nautit, häipyy kuume, flunssatauti.

NOKKONEN

Jos on olo holtiton, jalat letkaa, mieli nurja, tuoremehu olon korjaa. Jos on kurkku kipeä – nokkostee kurlausvetenä. Voithan kasvosikin sillä pestä ja ihohuokosia pienennellä.

POIMULEHTI

Jos jalkoja pakottaa, lehtiä iholle, jopa helpottaa. Jos sait kesäripulin retkimuonista, kokeile lehtiteetä. Jos omat kilosi painavat, tunturin poimulehtitee laihduttaa.

PUNAINEN VIINIMARJA

Aamu-unisen vaelluskaverin saat hereille punaisella viinimarjamehulla. "Mehu herättää kuolleetkin".

Ritva Loimio kertoo tarinapolusta.

RATAMO

Lehdistä tehdyllä mössöllä voit hoitaa ihon kipuja ja kutinaa, ruhjeita, haavoja, hiertynyttä kantapäätä tai varvasta. Auttaa myös finnien hoitoon. Lehdet kelpaavat myös salaatiksi. Eipä ole kaupassa syötävää laastaria!.

SIANKÄRSÄMÖ

Jos on suonikohjut vaivana, keitä syksyn kärsämöistä sakea liemi, lisää kermaa ja voitele. Kärsämötee flunssaan, anemiaan ja ristiselän särkyyn.

VATTU

Jos uni ei tule, turvaa silloin vattuun: nauti lehtiteetä illoin, kurlatakin voit sä silloin, tulehdus suunkin korjautuu.

VOIKUKKA

Purista syylien päälle maitiaisnestettä ja sido villavaatteella. Lehti sopii leivän päälle salaatiksi, juurenpala keittomausteeksi.

Yrttipolun laativat Raili Jarva ja Hilkka Karikoski, muistiin merkitsi Sinikka Holopainen.
Lähteet:: Rautavaara, Mihin kasvimme kelpaavat? ja Miten luonto parantaa; Annemarta Borgen, Minun yrttini; Valitut Palat, Luonnon parantavat voimat ja Terveyttä luonnosta.

Palojärvellä

Kesä oli sinä vuonna usean viikon myöhässä Muotkatunturellä. Sään viileys hidasti koivujen lehtien puhkeamista. Olimme patikoineet Vaskon suuntaisesti lännestä kohteena asentopaikka lähellä yhtä Vaskoon pohjoisesta laskevista pikkujärvistä.

Voi olla varma, että nuo seudut ovat hiljaiset – mitä nyt paikkakuntalaiset liikuskelevat – koska pintakasvillisuus on ohutta, on pientä kiveä hankaloittamassa kulkua. Juhannus oli lähellä, ja havittelimme pyhänajan viettoa kyseisellä pikkujärvellä.

Niinpä, tavoiteltu pikkujärvi löytyy vihdoin sen jälkeen, kun olimme kulkeneet ryteikköisen maaston kautta. Hassulta ei paikka näyttänyt päivän auringon loisteessa. Erämaajärvi, jonka pohjoispuolella kasvaa komeata männikköä, kauempana lännessä vaarojen ryhmä sekä etelän puolella rannassa suota. Siinä meidän ikioma juhannusmaisemamme!

– Oiskohan tuossa minkälaista kalaa? tuumaan.

– Sitä sopii kokeilla, kun ensin pystytämme laavun, kuulen vastauksen.

– Mutta vatsa sanoo, että toinen homma vuorossa on välipala. Eikö sullakin ole vielä lenkkimakkaraa jäljellä?

Yhdessä käymme laavukankaan pystytykseen. Paikalla on runsaasti kuivia männynoksia, joista saa mainiot kynsitulet. Haemme vielä järvestä pannuun raikasta vettä, sillä kahvi kiehuu mukavasti ohessa tuoreen koivunorren nokassa. Maisemia ihastellen availemme makkarapakettejamme ja ryhdymme juhannusaaton viettoon tiriseviä lenkkejä käristämällä ja popsimalla.

Sen jälkeen, kun olemme oikoilleet hetken puutuneita jäseniämme, päättää retkikumppani lähteä kokeilemaan kalaonneaan. Tämä pikkujärvi laskee Vaskojokeen, minkä pitäisi olla kalastuksen kannalta lupaava piirre. Sovimme, että itse lähden tiedustelemaan edessä olevaa maastoa Palojärven suuntaan. Kalavehkein en kuitenkaan varustaudu, sillä Ahdin valtakuntaan ehtisin mainiosti tutustua seuraavana päivänä.

Vähän ennen omiin puuhiimme ryhtymistä ilmoitan palaavani asennolle puolen yön paikkeilla. Otan suunnistusvarusteiden lisäksi mukaan pikkurepun, siihen mukin, suklaata.

Myöhemmin kun olen taivaltanut muutamia kilometrejä, vakuutun, että näissä kairoissa kaikki turha kantamus on haitaksi. Joudun raivaamaan kulkuni läpi viheliäisten risukkojen, kuin tyhjästä yhtäkkiä ilmestyvien upottavien ja tiheäkasvuisten ja soistuvien alanteiden. Jo oli ilkeä reitiksi! Palatessani aion oiustaa toista kautta.

Silmäillessäni pohjoiseen näen pari tunturia. Noille kohdin, tunturien läheiseen suonsilmään - muistuu yhtäkkiä mieleen - vajosi poromies moottorikelkallaan upottavan kevätsoseen aikana. Ruumis ja kelkka löydettiin vasta muutaman viikon kuluttua onnettomuudesta. Tapahtuneen johdosta voin vain todeta, että jatkuvaa valppautta vaatii vaeltaminen ja oleskelu kairassa.

Parin selän ylityksen jälkeen yhytän suorantaisen joen, ja kartasta päättelen sen laskevan Palojokeen. Itse järvelle ei ole taivalta kuin parisen kilometriä. Juhannusaaton ilta-aurinko säteilee vaaleanpunaisena ohuen pilviharson takaa, ja vedän keuhkoihini raikasta Lapin alkukesän ilmaa. Oivallan, että nyt on mahdollisuus nauttia tämän hetken luonnon tarjoamasta kiirettömästä vapaudesta.

Kun pääsen käsitykseen kaikesta edellä olevasta, olen jo vähällä puikahtaa yli Palojoen. Kesän alun hiljaisuudesta olen erottavinani kohisevan veden ääntä järven suunnalta. Palojoki alkaa siis jonkinmoisena koskena järvestä. Vaistoan, että seuraavan asennon rakentaisimme tänne virtaavien vesien äärelle. Mutta pian olen selvillä itse maisemista.

Tulen koskipaikalle ripeästi, sillä kiehtovasti tämä oman retkeni pääkohde vetää minua puoleensa. Ja kohta Palojärvi ilmestyy eteeni. Veden pinta kilmoilee juhannusaattoillan auringon säteissä. Ohut tuulen henkäily pyyhkii veden pintaa heikosti niin, että saatan rannalta pitkälle erottaa pienet pohjakivet. Otan repustani mukin, kauhaisen siihen raikasta nestettä ja maistelen sitä samalla, kun katseeni verkkaisesti siirtyy tarkkailemaan ympäröivää maisemaa. Rannat ovat erämaisen karut, muutamia mäntyjä kasvaa harvakseen vastaisella rannalla. Ymmärrän, että tuo karuus johtuu vain alkukesän puhkeamattomasta vihreydestä. Ensitarkkailun jälkeen päätän riisua saappaani ja sukkani. Istuudun kivelle ja asetan jalkani veteen. Repun sisältöön perehdyn tarkemmin seuraavaksi. En ollut huomata, kuinka yhteen järven pienistä lahdista oli ilmestynyt joutsenpari. Niiden valkoiset kaulat nyökyttelevät epämääräisessä tahdissa silloin tällöin veden pinnan alle häviten.

Pystyn onnekkaasti oiustamaan takaisin asennolle vähemmän vaivalloista reittiä. Tosin joudun ylittämään aikatavoitteeni. Olen laavumme luona hieman yli puolen yön. Tapaan retkikumppanini omituisen hiljaisena ja kalpeana laavukankaan alla maaten. En ole oikein selvillä tilanteesta ja yritän heittää huulta:

– Taisit nähdä kalassa ollessasi itse Ahdin, kun olet noin kalpea.

– Mitä vielä, en päässyt tästä kilometriäkään, kun iski pahanmoinen päänsärky. Sen jälkeen rupesin antamaan ylen. Toista tuntia yökkäsin takapuoli taivasta kohden. Mikä lie pirun ruokamyrkytys iski.

– Ohoh, oiskohan johtunut makkaralenkistäsi. Pilaantuuhan sellainen näissä oloissa nopeasti.

– Noin asian täytyy olla. No, mahassa tuntuu nyt jo paremmalta. Kumma vain, ettei näistä tavanomaisista juhannuspahoinvoinneista näytä pääsevän eroon täälläkään, ystäväni vastaa jo selvästi iloisemmalla äänellä.

Vasta tämän jälkeen pääsen tarinoimaan retkestäni Palojärvelle.

Mauri Kanninen

Matkalla pohjoiseen

Meillä oli opasviikkopesti Kiilopään ruskaviikoille v -92. Aapolla ja minulla. Olimme usein suunnitelleet ja nyt päätimme järjestää menomatkamme siten, että se mahdollistaa muutaman tunnin mutkan. Yövyimme Oulussa, Aapo sisarensa tyttären ja minä tyttäreni luona, josta aamuvarhain taipaleelle. Simosta oikealle Ranuantietä Alaniemeen, sitten vasempaan Sompujärvelle, josta edelleen Palokivalon metsäautotielle. Tavoitteemme oli Simon pitäjän pohjoiskolkassa Runkauksen luonnonpuiston länsipuolella Kivalon Sarkakankaalla oleva muistomerkki, jonka juuret juontavat Lapin sotaan, syksyyn 1944.

Jyhkeä, luonnonkivistä taidolla muurattu n 2 m korkea paasi seisoo korpimaisessa maisemassa parisenkymmentä metriä metsäautotiestä, sen vasemmalla puolella. Keloista veistetty laavu hieman sivummalla. Kivipaaden päällä vinossa lentokoneen potkurin lapa ja tyylitelty risti. Etusivulla laatta, jossa kolme nimeä ja ketjussa riippuu kolme ristiä.

Retkikaverini on käymässä paikalla ensimmäistä kertaa. Hän lukee hiljaisena nimiä, kiertää paaden ympäri. Käy katsomassa aamuauringon varjostamaa patsasta vähän kauempaa. Patsaan juurella on kuivunut kesäkukkakimppu ja taakse nostettu neulasensa jo varistanut havuseppele, jossa sinivalkoiset nauhat. Haalistuneista kultakirjaimista on luettavissa – JK-256:n miehistön muistolle – Hävittäjälentolaivue 11 ja Lapin Lennoston-Lentorykmentti 4:n Kilta. Olemme hetken hiljaa.

Teemme tulet laavulle ja selailemme vieraskirjaa ja tapahtumasta kertovaa selostetta.

Tapahtuman kulku vie meidät syksyyn -44. Tuolloin Neuvostoliiton painostamina suomalaiset joutuivat kääntämään aseet saksalaisia aseveljiä vastaan. Taistelut olivat 10.10. käynnissä Ranuan ja Rovaniemen välillä Taipaleen kylän tasalla. Lentorykmentti 4:n laivueet saivat määräyksen pommittaa saksalaisten asemia. Koneet nousivat ilmaan omista tukikohdistaan, Rissalasta, Paltamosta, Vaalasta ja Luoneijärveltä, yhteensä 23 konetta.

Rissalasta lähteneet saksalaisvalmisteiset Junkers Ju 88-koneet suorittivat tehtävänsä viimeisenä ja joutuivat Rovaniemeltä lähteneiden neljän saksalaishävittäjän, Messerschmitt Bf 109 hyökkäyksen kohteeksi. Toiset onnistuivat irroittautumaan, mutta JK-256, miehistönään kapteeni Kalevi Heiskanen 27 v ohjaajana, vänrikki Aarne Keko 22 v tähystäjänä, alikersantti Esko Kauppila 21 v sähköttäjänä ja alikersantti Leo Immonen 28 v konekivääriampujana, joutui tulituksen kohteeksi.

Pommikoneissa oli kaksi taaksepäin ampuvaa konekivääriä, mutta yläsektoriin ampuvaan tuli häiriö muutaman laukauksen jälkeen, jolloin hävittäjät pääsivät esteettä tulittamaan. Oikea moottori sai osumia ja syttyi tuleen.

Aarne Keko muistomerkillä. Tapahtumasta oli kulunut 48 vuotta.

Samalla myös ohjauslaitteet vaurioituivat. Kone kampesi voimakkaasti oikealle ja vain vaivoin ohjaaja ja tähystäjä yhteisvoimin sai pidettyä koneen jotenkin hallinnassa. Kone pudotti korkeutta ja puiden latvoissa roikkuen hävittäjät tulittivat edelleen, jolloin myös ohjaamoon tuli osumia. Tähystäjä haavoittui silmäkulmaan ja jalkaan.

Mitään muuta ei ollut tehtävissä kuin tehdä pakkolasku. Eteen tuli suo, mutta kone ei pysähtynyt sille, vaan paiskautui vastapäiseen metsikköön ja syttyi tuleen. Kello oli vähän yli 16.

Kun Keko tuli tajuihinsa, totesi hän olevansa jaloistaan kiinni koneen romuissa, joista vain vaivoin pystyi irroittautumaan. Heiskanen ja Immonen olivat hengissä, mutta koneen romujen seassa. Kauppila oli kuollut. Kone paloi, asciden patruunat räjähtelivät. Keko yritti epätoivoisesti saada tovereitaan pelastettua romujen seasta, mutta ei onnistunut, vaan joutui väistymään tulimeren tieltä sivummalle ja menetti tajuntansa. Herättyään noin klo 19 ympärillään pimeä korpi, häntä kohtasi karmea näky: toverit olivat palaneet koneen mukana.

Keko sitoi haavansa ja palovammansa laskuvarjostaan repimillä suikaleilla ja vietti yönsä koneen hylyn luona laskuvarjoon kääriytyneenä. Yöllä koneessa tapahtui räjähdys, jolloin hän totesi, että koneessa olleet lääkintätarpeet ja neljän miehen kahden viikon rautaismuona-annos tuhoutuivat.

Aamulla Keko totesi, että karttalaukku ja laskuvarjo olivat ainoat hänelle jääneet varusteet. Muonavaroista hän löysi muutaman näkkileivän ja sokeripalan sekä teepussin. Hän kirjoitti karttaan lyhyen selostuksen tapahtumasta ja kompassisuunnan, mihin lähtee. Jätti viestin koneen hylylle, otti tuckseen irronneen kevytmetallisen putken palan ja lähti kohti lounasta.

Näin varustautuneena koneen tähystäjä, vänrikki Aarne Keko aloitti korpivaelluksensa, laahusti läpi rämeiden ja hyllyvien lettosoiden. Vietti öitään risutulilla värjötellen, kahlasi yli tulvivien rämepurojen. Ravinnokseen hän käytti koneesta löytyneiden murusten lisäksi puolukoita ja karpaloita. Ajantaju katosi ajoittain, mutta kun hän saavutti Simon pitäjän Pömiön kansakoulun, voitiin todeta, että pakkolaskusta oli kulunut viikko ja matkaa oli kertynyt noin 60 km.

Tälle paikalle päättyi myös Aapon koulutoverin, Kalevi Heiskasen sota ja samalla elämäntaival. He olivat aikoinaan samalla luokalla Sortavalan lyseossa. Aapo muisteli myös omaa sotaansa ja totesi olleensa välillisesti mukana tässä pommituksessa. Hänen laivueensa oli tuolloin Paltamon kentällä, jossa nuori Aapo Paavilainen toimi BL-kaluston radiomekaanikkona.

Sotien jälkeen suoritettiin alueella laajoja metsähakkuita. Noin 5 km päässä olevan lammen rannalle kohosi Arppeen metsäkämppä, kaksiporstuainen pääpirtti, talli rehuvarastoineen ja sauna. Alueelle rakennettiin metsäautoteitä. Hakkuiden väistyttyä aluetta käyttivät Simon ja Kemin metsämiehet mm hirvenmetsästysalueenaan. Heidän keskuudessaan syntyi ajatus muistomerkin pystyttämisestä koneen putoamispaikalle.

He ryhtyivät puuhaan. Muistomerkin suunnitteli valtakunnallisestikin tunnettu kemiläinen kuvanveistäjä Ensio Seppänen. Kun loppukesästä 1970 mukaan tuli joukko simolaisia, kemiläisiä ja tervolalaisia maanpuolustushenkisiä talkoolaisia, niin heidän myötövaikutuksellaan sitten muistomerkki valmistui. Toimikunnan vetäjänä toimi paikallinen aluemetsänhoitaja. Paljastustilaisuudessa 10.10.1970 oli paikalla myös Aarne Keko vaimonsa ja poikansa kanssa. Tällöin patsas luovutettiin Simon reserviläiskerhojen hoitoon ja hallintaan. Taloudellisen vastuun rakentamisesta kantoi LC Kemi-Sauvosaari.

Hämeen Lennoston siirryttyä v 1973 Rovaniemelle, otettiin putoamispäivä laivueen muisto- ja perinnepäiväksi. Siitä lähtien on patsaalla järjestetty seppeelenlaskutilaisuus yhdessä lennoston killan kanssa aina lokakuun 10. päivänä. Aarne Keko on ollut joskus kunniavieraana paikalla siitä huolimatta, vaikka se toi hänelle raskaita muistoja mieleen. Olin usein mukana niiden 10 Rovaniemellä viettämieni vuosien aikana.

Käyntien yhteydessä todettiin, että muistomerkki alkoi kallistua taaksepäin. Niinpä, kun juhannuksena -78 olin käymässä paikalla vaimoni ja tuttava perheen kanssa ja tapasin siellä simolaisen reservinupseerien edustajan vaimoineen, teimme päätöksen, että lomakauden päätyttyä järjestämme talkoot asian korjaamiseksi. Sovimme talkoopäivän ja niin me Rovaniemeltä ja simolaiset taholtaan saavuimme paikalle. Oikaisimme muistomerkin taljojen ja teräsvaijereiden avulla pystysuoraan. Kaivoimme routivaa maata pois ja junttasimme soraa tilalle. Lopuksi valoimme paksun, noin 1,5 x 2 m suuruisen betonijalustan, johon upotimme tukevat teräkset. Simolaisrouvat kokkasivat talkooväelle kahvit laavulla ja työn päätyttyä makoisan päivällisen Arppeen kämpällä.

Kun koneen putoamisesta oli kulunut v 1992 48 vuotta, oli Aarne Keko kunniavieraana järjestetyssä tilaisuudessa. Tämä jäi tiettävästi hänen viimeiseksi käynnikseen. Toimitusjohtaja Aarne Keko kuoli Isossakyrössä 22.12.1993.

Muistomerkillä järjestetyssä 50-vuotismuistotapahtumassa ripustettiin paaden kylkeen neljäs risti ja rouva Alli Keko poikansa Antin kanssa luovutti lennoston killan hallintaan sen kevytmetallisen putken, jota Aarne Keko käytti tukenaan viikon kestävällä korpivaelluksellaan.

Tänään muistomerkki seisoo ryhdikkäänä uhmaten ankaria olosuhteita. Se muistuttaa meitä Lapin sodasta ja ilmavoimiamme kohdanneesta ehkä järkyttävimmästä lento-onnettomuudesta ainoana kumppaninaan kelolaavu. Arppeen metsäkämppä on hiljentynyt metsien miehistä. Sen pääpirtin kohtaloksi koitui purkaminen ja siirto jonnekin. Lammen rantoja kiertävät nyt urheilukalastajat, sillä lampi on Metsähallituksen virkistyskalastusvesi ja rannalle on rakennettu tuvan ja keittiön käsittävä Arppeen vuokrakämppä. Sauna on vanhoja metsäkämpän peruja.

Muistomerkki on helposti Lapin matkailijoiden tavoitettavissa. Se on merkitty autoilijan tiekarttaan ja lopussa on viitoitusta. Ilahtuisin kovasti, jos saisin esim. valokuvan vierailustanne siellä.

Yksi risti on omistettu Aapon koulutoverin muistolle. Kun koneen pakkolaskusta oli kulunut 50 vuotta, ripustettiin paaden kylkeen neljäs risti.

Aaro Linna

Lähteet - useita tapauksesta kertovia kirjoja kirjoittajan hallussa - Lapin Lennoston-Lentorykmentti 4:n Kilta ry:n arkistot - omat muistiinpanot ja valokuvat

KIPINÄ

Pakkasta on reippaat -20°C ja sormet ovat kohmeessa. On lauantai aamu, kello näyttää 6.00, enkä voi olla ajattelematta: kaikkeen penteleen paikkoihin minäkin sitten itteni tuppaan! Myönnän että näin ajattelin tuolloin.

Olin yksi 20 osanottajasta Kavtsin järjestämällä talvivaelluksen peruskurssilla. Teoriassa kävimme läpi talvivaelluksen perusasioita kuten ahkion pakkaamista, majoittumista, turvallisuutta ym. tammikuun viikonloppuna Inkoossa, käytännön osuus oli vuorossa parin viikon päästä Lopen maastoissa. Tapasimme perjantai iltana Hotelli Laakasalon edessä, josta lähdimme liikkeelle porukan tultua kasaan sekä saatuamme tavarat pakatuiksi ahkioihin. Kovin pitkälti emme illalla hiihtäneet, vain sen verran että saimme hotellin valot näkyvistämme, kuten eräs jäsenistämme sanoi. Majoituimme jäälle kuun valaistessa upeasti kirkkaalta taivaalta touhujamme. Muuta emme sitten kerinneetkään tehdä kuin pystyttää telttamme, kääriytyä makuupusseihin ja ummistaa silmämme.

Lauantaiaamu valkeni siis kovassa pakkasessa kuuden pintaan. Raimon kanssa aloitimme päivän kunnon aamiaisella, jonka jälkeen ryhdyimme purkamaan telttaa sekä pakkaamaan ahkioita. Kaikki kuulostaa niin helpolta, mutta käytännössä pienetkin asiat (esim. tiskaaminen) saattoivat tuottaa hankaluuksia varsinkin näin aloittelijalle. Mutta kokemuksia ja oppiahan tänne oli tultu hakemaan, se piti pitää koko ajan mielessä. Itse kukin tuntui olevan hieman kylmissään, joten Liisin vetämä aamujumppa oli todella tarpeen. Se laittoi ainakin veren kiertämään! Paikallinen kalastaja varmaan tuumasi nähdessään meidät jumppaamassa, että kaiken maailman hihhuleita sieltä laitoksista päästetäänkin vapaaksi...

Varsinainen hiihtäminen alkoi lauantai-aamuna, jolloin seurueeseemme liittyi vielä kaksi henkilöä mukaan. Reittimme kulki niin valmiilla laduilla, pöpelikössä kuin järven jäillä. Hiihtosujui verkkaisesti, ladun avaajia vaihdellen, välillä taukoja pidellen ja eväitä syöden. Päivästä tuli mitä upein, sillä aurinko paistoi kirkkualta taivaalta ja pakkasen herrakin lauhtui hieman edessämme. Yllättävän helpolta hiihto tuntui ahkion kanssa niin kauan kuin sai hiihtää toisen urassa, toinen asia sitten olikin jo ladun avaaminen sekä kunnon ryteikössä hiihtäminen. Eräs ryhmäläisemme sai lumisokeuden vaelluksen aikana ja tuolloin itse kukin huomasi kuinka tärkeää ovat hyvät vaelluskumppanit. Yksin maastossa on aika avuton lumisokeuden kohdatessa.

Kello 16.00 pintaan saavuimme majapaikkaamme ja heti ensitöiksemme aloitimme telttojen pystyttämisen. Vetäjät olivat antaneet "armossaan" meille puolitoista tuntia aikaa tähän sekä ruokailemiseen. Ja jottei asiat aivan liian helpoiksi olisi tulleet, sattui kaivokin olemaan sopivasti jäässä, joten jouduimme sulattelemaan lumesta vettä (sinänsä hyvä kokemus). Seuraavaksi ohjelmassa oli puolijoukkueteltan pystytys, pieni kertaus päivän ahkeroinnista sekä oppilaiden ennakkotehtävien purku. Jokainen kertoi jostain retkeilyyn liittyvästä asiasta. Saimme kuulla mm. ruoan kuivattamisesta, toveruuden tärkeydestä vaelluksella, sekä turvallisuudesta tunturreilla.

Kello läheni 20.00 ja meikäläinen olisi jo ollut valmis menemään unten maille, mutta niin vähällä ei meitä päästetty. Ohjelmaan oli suunniteltu hiihtosuunnistusta. Ei siinä muu auttanut kuin änkeä taas monot jalkaan ja lykätä ittensä ladulle. Otsalamppu oli kyllä paikallaan, ilman sitä olisi hiihtäminen ja kartanluku ollut todella vaikeaa. Olimme jakautuneet pieniin ryhmiin ja tehtävänämme oli löytää kuusi rastia. En usko, että yksin olisin näitä löytänyt, mutta hyvässä ryhmässä, missä yksi huomaa toista ja toinen toista, syntyy tulosta. Olen todella iloinen, että vaelluskumppanini Raimo kannusti minut mukaan tälle yösuunnistukselle, sillä ihan jokapäivä sellaista ei koe.

Aikaa en osaa sanoa, mitä se oli kun vihdoin pääsimme telttaan yöpuulle. Keitimme ennen nukkumaanmenoa kuumaa kaakaota maitopulverista ja kaakaojauhosta ja se maistui niin kermalta! Koskaan ei ole niin hyvältä maistunut kaakao minulle. Täytyy myöntää että illalla nukahdin kuin puulla päähän lyöty, sen verran väsynyt olin. En muista edes toivottaneeni Raimolle hyvää yötä!

Sunnuntaina kävi taas kukko kiekumassa karkealla äänellä kuuden pintaan. Aukailimme silmiämme, lököilimme hieman aikaa makuupusseissa, jonka jälkeen ryhdyimme aamupalan tekoon. Samalla teimme myöskin eväät päivän hiihto-osuudelle ja keitimme termariin kuumaa. Päivästä ei tullut yhtä kylmä kuin edellisestä, mikä sinänsä oli ihan hyvä sillä saimme kokea kaksi erilaista hiihtokeliä. Aamutoimien ja telttojen purkamisen jälkeen oli vielä vuorossa hätämajoitteen teko ennen matkaanlähtöä. Teimme lumiluolan paikkaan missä oli eniten lunta eli tässä tapauksessa se oli oja. Joku ystävällinen oli kyllä hieman auttanut asiaa ja lapioinut paikalle ylimääräistä lunta. Voin vain kuvitella, mitä lumiluolan teko on tunturissa, missä tuuli puhaltaa ja lumi pyryää, kun sen tekeminen on jo itsessään vaativaa.

Paluuvaelluksemme tapahtui lähinnä järvien jäillä hiihdellen, mitä nyt muutaman kerran erehdyimme metsään ja kerran ylitimme "tunturin" Maran johdolla. Tästä ylityksestä viisastuneena kerron neuvon: kierrä tunturi jos vain voit!

Poikkesimme sen verran reitiltämme, että kävimme pällistelemässä Marskin majaa ja totesimmassa sen hienosti tehdyksi. Aika tarkalleen aikataulun mukaan saavuimme klo. 14.00 takaisin hotelli Laakasaloon, jossa meille oli varattu sauna sekä yhteisruokailu. Itselleni kävi huvittava asia tässä tapauksessa: mukanani oli vain monot sekä huopikkaat, joten olin ensimmäistä kertaa elämässäni tallukkailla seisovassa pöydässä! Päätteeksi saimme todistukset kurssin suorittamisesta sekä talvivaelluksen aineistomateriaalia. Aika hujahtikin hyvin nopeasti ja oli aika pakata vaihteeksi itsensä autoon ja suunnistaa kotiin.

Kaiken kaikkiaan omasta puolestani voisin sanoa että reissu oli erittäin onnistunut. Opin paljon uutta, sain tutustua uusiin ihmisiin sekä Suomen upeaan talviseen luontoon. Sitä en vielä tiedä tuleeko minusta talvivaeltaja, mutta kipinän ainakin siihen sain. Kiitokset siis kaikille retkemme jäsenille, niin vetäjille kuin retkiläisillekin, teitte ainakin minun ensi hiihtovaelluksestani ikimuistettavan.

Vilma Tikka

Matkailunähtävyys

Olimme huhtikuisella lomasella Susi-Kiisalla. Lunta oli paljon ja Kiisajärvessä metriset jäät. Tein vesiavannon melko kauas rannasta, koska arvelin rantavesien olevan pohjaa myöten jäässä. Pakkastakin oli, ja avanto piti hakata joka kerta uudelleen auki vettä noudettaessa.

Sattui sitten, että havaitsin kesken saunomisen kylmää vettä tarvittavan hetimmiten lisää. Siispä ämpärit kouraan ja avannolle. Mitäpä tuota pukeutumaan, pieni piipahdushan se vain oli eikä sivullisia ihmisiäkään missään.

Mutta avantopa olikin taas kovassa jäässä. Ei auttanut muu kuin tarttua tuuraan ja alkaa hakata reikää auki. Hyvin oli jäätynytkin, ei auennut yhdellä tai kahdella iskulla vaan vaati oikein kunnon työtä. Kylmä lumi kynnisteli jalkoja, joita piti siksi nostella vuorotellen ilmaan.

Viimein sain tehdyksi jäähän sangonmentävän reiän, kaappasin ämpärit vettä täyteen ja siirryin harvinaisen vilkkaasti niiden kanssa saunaan. Jalkapohjat olivat kuin tulessa, mutta ei siinä sen kummemmin käynyt.

Tuskin olin päässyt saunan lämpimiin, kun pihaan hiihti kolmihenkinen perhe.

Pohdiskelimme jälkeenpäin, että jos olisivat tulleet hetkeä aikaisemmin ja nähneet jäällä alastoman miehen työskentelemässä tuuran kanssa, olisivat varmaan kääntyneet takaisin niiltä sijoiltaan.

Kehittelimme ideaa eteenpäin. Entä jos pihaan olisi hiihtänyt parikymmenhenkinen ranskalainen elämysmatkailijajoukko juuri minun avatessani avantoa? Siinä sitä olisi ollut eksoottista arktista nähtävyyttä kerrakseen. Olisi turisteilla ollut jotakin kotona kerrottavaa.

Juhana Häme

Kompassi

Entäs sitten, kun on tavarat hukassa kompassia myöten? Suunnan saa hätäkompassilla, joka on tällainen:

Paperista revitään palanen, jolla pituutta on esim. 5 senttiä ja leveyttä sentti pari. Sen päälle poikittain pannaan neula ja tämä asetelma asetetaan veden pinnalle. Vähän ajan kuluttua neulan kärki on hakenut lopullisen asentonsa ja sen TERÄVÄ KÄRKI NÄYTTÄÄ ETELÄÄN!

Suomalainen ei usko, ennenkuin näkee. Kokeile siis!

(Tunturilatu ry:n 20-vuotisjuhlajulkaisu 1966)

Waarien tunturiwaellus

10.08.1991, klo. 03.45 käynnistin auton moottorin ja käänsin kulkuneuvon nokan pohjoiseen johtavalle tielle. Näin alkoi Lapin-retki, josta tässä kertoilen.

Ensimmäinen etappi oli Mikkeli. Sieltä nousi kyytiin vanha, monessa tuulessa koeteltu retkikaveri Alpiini. Mukavalta tuntui jälleen olla yhdessä, matkalla kohti tuntureita. Tarkkaan emme muistaneet, monesko yhteinen retki tämä olisi, 26 vuotta kuitenkin olemme yhdessä vaellelleet, milloin missäkin päin Lappia, Ruotsi ja Norja mukaanluettuina. Siitä olimme yhtä mieltä, että kaikki nuo retket olivat hyviä ja antoisia olleet ja paljon niissä muistelemista riitti. Niinpä alkumatka sujuikin kuin huomaamatta.

Toinen etappi oli Joensuu. Mukaan tuli kolmas retkeläinen, entinen maanmittari ja kartantekijä. Vanha kokenut metsänkulkija, ravannut työkseen kairoilla Enontekiön ja Kittilän maisemissa Lapissa ja itäisissä korpimaissa Kuusamossa ja Pohjois-Karjalassa. Näin oli retkikunta koossa. Matka jatkui, mutka toisensa jälkeen jäi taakse, vaarat alkoivat olla korkeampia, puut matalampia.

Kolmas etappi oli Taivalkoski. Kurttijärven rannalla kesämökillä yövyttiin ystävien seurassa Kalaakin saatiin verkoilla, savustettiin komeita siikoja evääksi, saunottiin ankarasti ja hyvin nukutun yön jälkeen oli taas lähtö edessä. Kiitokset vain isännille vielä näin jälkikäteen, virkistävä oli uida raikkaassa järvessä, saunomisesta puhumattakaan.

Niin jatkui matka. Vettä sateli, tienvarren tunturit verhoutuivat pilvivaippaan. Levin kohdalla oli aurinkoisempaa. Se antoi toivoa, ehkäpä siitä sää korjaantuu.

Enontekiön Hangasjärvi oli seuraava yöpymispaikka. Vettä satoi, sää näytti todella huonon puolensa. Aamu valkeni, sade jatkui. Hilloja suolta haeskelimme, löysimmekin jonkin verran. Hyvä kämppä ja sauna olivat lohtuna. Niin kului maanantaipäiväkin iltaan. Pieniä korjaustöitä tehden ja kämppää kunnostellen ei ehtinyt ikävä tulla. Illalla aurinko laski pilvettömään horisonttiin. Se enteili parempaa säätä.

Tiistaina 13.08 oli herätys 06.00. Aamutoimien jälkeen alkoi marssi kohti maantietä, jossa auto odotti sorakuopan katveessa. Purot tulvivat kovien sateiden jäljiltä, polku oli todella vetinen. Pallaksen massiivit näkyivät suoraan edessä, siellä paistoi aurinko. Aloimme toivoa, että hyvä retkisää tavoitettaisiin vielä. Saksalaisten kenttälinnoitteita tutkimme Markkinan kylän jälkeen. Ystävällinen opasrouva keitti kahvitkin. Kiitosta vain. Silloin tällöin sade vielä pyyhki tuulilasia, mutta edellispäivien vedenpaisumusta se ei enää ollut. Saavuimme Peeran majalle. Auto parkkiin, retkikamppeet päälle ja omaisuus selkään. Saapastelimme ensin pikitietä, sitten sorateitä, kunnes edessä oli Keinovuopion riippusilta. Sitä myöten yli Könkämä-enon kuningaskunnan puolelle. Haeskeltiin kyytiä, joka veisi Kummavuopioon tuon 11 km:n taipaleen. Oli näet yksimielinen päätös siitä, että se ajettaisiin autolla herroiksi. Hiekkatien marssiminen kun olisi kuulemma tuonut mieleen Muukalaislegioonan.

Löytyihän se kyytimies. Aukusti, en enää muista sukunimeä, virkkoi: "Jo vain se minä jouvan kyytimhä". Tuuvattiin rinkat auton katolle, osa takakonttiin ja matka alkoi. Kapea ja kuoppainen on tuo poromiesten keino. Vastaan tuli auto. "Nyt sielthä tulee muori, jokha ei väistä tuumaakhan", totesi Aukusti. Tulihan se. Muorin Volvo lähestyi vääjäämättä kuin tulvavesi. Mahtui kuitenkin ohi kun Aukusti pysäytti autonsa kivikon katveeseen. Pian alkoikin näkyä tuttu maamerkki, Kaarinasvaaran möykky ja niin oltiin Kummavuopiossa. Rinkat selkään ja niin jäi taakse Kummavuopio, Ruotsin pohjoisin vakituisesti asuttu paikka. Tulomatkalla sitten poikkeaisimme talossa tervehtimässä vanhaa väärtiä Edla Johanssonia.

Hyvä polku juovatteli ohi Kaarinasvaaran. Vastaan tuli alkuasukas ajaen "neliratthallan". Koira juoksi perässä, eikä meinannut uskaltaa mennä ohitsemme, vaikka monella kielellä puhuen sitä yritimme maanitella. Nilsivaaran jälkeen alkoivat pitkospuuosuudet. "Neliratthat" olivat liejuisissa paikoissa ryönänneet liejuilla muuten hyvät pitkospuut niin liukkaiksi, että oli vaikeaa pysyä liukkailla lankuilla.

Alkoi jo olla ilta kun saavuimme Lairikosken autiomajalle. "Komryyriin" tuli ja taloksi. Kämppä oli tiivis ja lämpeni turhankin kuumaksi. Kerrottiin kummitusjuttuja illan kuluksi, Välillä pidettiin ovea auki, jotta saatiin raikasta tunturi-ilmaa kämppään. Heräsin 03.00, enkä meinannut osata nukkua. Oli vieläkin liian lämmin. Menin hetkeksi ulos vilvoittelemaan. Oli oikea kummitusten yö. Taivas oli pilvetön. Kuu kumotti tunturin päällä ja loi kelmeää valoaan maiseman ylle. Jokilaaksossa ja jängällä sumuhattarat taajoivat. Siellä ne maahiset ja gufittaret tanssivat ja pitivät markkinoitaan. Saattoi itse Staalokin kulkea etsimässä kaveria, jonka kanssa voisi koetella voimiaan. Joki kohisi kauempana, puro solisi lähellä. Kun tarkkaan kuunteli, tuntui kuin ne olisivat puhelleet keskenään. Kuului myös kuin koiran haukuntaa (oli kuulemma kettu), joka kuului kahdeltakin suunnalta. Muuten oli hiljaista ja rauhallista. Eivät häirinneet Staalo, maahiset, eivätkä gufittaretkaan ja miksi olisivatkaan sen tehneet? Eihän harmaantunut lapinkävijä antanut aihetta minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Palasin takaisin tupaan, jossa ilma oli raikastunut. Loppuyön nukuinkin sitten hyvin.

Vaellus jatkui. Lumiharjainen Peltsa Måskos-kaidi alkoivat olla jo lähellä. Maisema sai yhä mahtavammat muodot. Joskus vielä sadekuuro kiiti ohi ja pimitti näkyvyyden, mutta yleisesti ottaen oli hyvä vaellussää. Peltsastugan ja Peltsan putous alkoivat näkyä harjanteelle, jota polku seuraili.

Ilma lämpeni, aurinko paistoi täydeltä terältään. Siksi nousu ennen Peltsan kämppää sai selän rinkan alla kastumaan. Tyhjä oli tunturitupa. Kahvistelimme ja kävimme katsomassa Peltsajoen putousta. Filmiä kului. Istuskelimme hetken kämpässä, tuumien, että jatkammeko matkaa, vai yövymmekö kämpässä. Miitingin keskeytti nuoripari, joka saapui Kappohyttanilta päin. "Hei, täällä onkin suomalaisia!", huudahti nuori rouva, kun tunsi kämpässä oleilevat kulkurit maanmiehikseen. Rouva kertoi toimivansa eräoppaana Vuotson liepeillä ja aviomies oli entinen poromies samoista Reutu-Hannun maisemista. He olivat oikein railakkaita ja oikeaoppisia lapinkävijöitä. Pahoittelivat vain kun eivät olleet saaneet Peltsalla kuvattua maisemia. Olivat kamerasta paristot lopahtaneet juuri pahimmoilleen. Allekirjoittanut lainasi omasta kamerastaan paristot hetkeksi, jotta edes jotain kuvia jäi heille muistoksi retkestä noihin selkosiin. Toinenkin nuoripari tulla tupsahti kämpälle. He olivat ruotsalaisia, eikä keskustelu heidän kanssaan oikein "ottanut tulta", vaikka meidänkin porukassa jonkinlainen kielitaito löytyi. Päätimme yöpyä laavussa, jonka suunnittelimme rakentavamme johonkin sopivaan paikkaan Peltsajoen varteen. Niinpä siis rinkat selkään ja taipaleelle. Noin vajaan tunnin marssin jälkeen löytyikin hyvä leiripaikka pienen kosken partaalta. Siihen rakennettiin laavu ja pikku kosken kohinan säestäminä suoritettiin iltatoimet. Hyvin se vain nukutti laavussa.

Kun aamulla heräsin ja konttasin ulos laavusta, hämmästyin kun koko leiri olikin tasaisella maalla. Kaikki komeat tunturit olivat kadonneet. Sumupilvet peittivät ne. Aurinko kuitenkin paistoi sumuharson läpi. Se enteili hyvää vaellussäätä.

Niin sitten aloitimme vaelluksen kohti Peltsaa, joka oli koko retken päätavoite. Sen huiput olivat edelleen pilvien peitossa. Päätimme, että kiipeämme niin ylös kuin vain näkyvyyttä riittää. Kuljimme joenvartta ylöspäin sen vasenta puolta. Sillan, joka karttaan oli merkitty, olivat kevättulvat vieneet, joten kahlasimme joen yli sopivasta kohdasta. Alkoi nousu, joka aluksi oli tunturinummea n. 800 m. käyrälle saakka. Sen jälkeen rinne jyrkkeni kaltoksi kivikoksi, jota riitti ja riitti. Sitkeän kiipeämisen tuloksena seisoimme lopulta huippujen välisessä painanteessa, jonka kartta kertoi olevan 1290 m korkealla. Mahtavat olivat näkymät. Suomen puolen tutut tunturit näkyivät hyvin. Samoin Paras ym. Kappohyttankin erottui selvästi järvikannaksellaan. Kovasti teki mieli jatkaa kiipeämistä huipulle saakka, mutta tuuli kiidätti pilvenjönkkyjä Jäämeren suunnasta. Se sai epäilemään ehtisimmekö ennen niitä huipulle, vai joutuisimmeko pilveen. Kun aikaakin oli jo kulunut melkoisesti, tulisi paluumarssista turhan kiireinen, joten päätimme tälläkertaa tyytyä tähän. Laskeutuminen sujui kommelluksitta, vaikka pieni sadekuuro hieman häiritsi. Varsinainen sadealue ohitti meidät etelän puolelta. Paluumarssi tehtiin "toispualt jokken. Vanhasta karttaanmerkitystä ylimenopaikasta yli ja niin olimme pian "Kotikoskella, jossa rinkat ja laavu odottivat. Ruokailtiin vankasti, siivottiin leiri ja kiitettiin, "Pelthen isää" hyvästä leiripaikasta. Kalusto ylös ja kohti Peltsastugania, jonne saavuttiin puolen tunnin rivakan marssin jälkeen. Emme viivytelleet majalla, vaan jatkoimme matkaa kohti Lairikoskea. Kalastajia tapasimme ensimmäisellä levähdyspaikalla harjanteen päässä olevalla poikkijoella. Valittivat huonoa kalaonnea? Sää oli aurinkoinen ja erittäin lämmin, Mikäpä oli vaarien marssia kotia kohti. Lairikosken kämpälle ehdittiin ennen hämärää. Kämpän lähellä nähtiin kettu. Lienee ollut se kuuluisan "Fjällräven". Emme lämmittäneet tällä kertaa kämppää, vahingosta viisastuu. Niinpä yö sujui mukavasti.

Perjantai 16.08. oli sitten viimeinen vaelluspäivä. Aurinko paistoi ja lämmintä riitti. Hillat tuoksuivat suon mättäillä. Taakse jäi Nilsinvaara, Kummajoki verkalleen virtaili vierellä. Joen mutkassa, mukavassa poukamassa kahvisteltiin ja ruokailtiin. Alpiini kävi uimassakin. Haikeutta mielessä jätimme tuon tämän retken viimeisen leiripaikan.

Kummavuopioon saavuttuamme kävimme ensin pesemässä saviset saappaamme. Sen jälkeen poikkesimme taloon. Vanha emäntä oli yksin kotona. Hän jutusteli leppoisasti omalla persoonallisella tavallaan, sekoittaen puheeseensa sanoja Suomen, Ruotsin, Norjan ja saamenkielistä. Kertoi elämästä täällä Ruotsin pohjoisimmassa kolkassa. Helppoa se ei ole ollut, varsinkaan entisinä aikoina. "Mettästhä se vain oli elantho saathava, ei se vain ilman kovhaa työtä tullut". Sen kyllä uskoi. Vaan siistiä ja puhdasta oli tupasessa. Kaikki oli "viimheisen" päälle kohdallaan. Paksut omakutoiset matot lattialla, värikkäitä raanuja seinillä, kaikki oli kodikasta osoittaen sen, että emäntä oli pystyvä, niin ulkokuin sisätöissäkin. Aika kului nopeasti kyytiä odotellessa.

Aukusti tuli taas autoineen. Veräjä poroaidassa oli suljettava. Allekirjoittanut sanoi menevänsä nuoremmakseen sen tekemään. Tuohon virkkoi Aukusti: "En se minäkhää ole vanha. Vastha 63-vuottha on takana." Totesimme siinä, että tämän kirjoittaja oli reilun vuoden Aukustia nuorempi. Joukon vanhimus sensijaan kolme vuotta vanhempi. Vain Alpiini oli "hiphenen vaille 60:thä".

Kiittelimme Aukustia kyydistä ja nostimme taas kantamukset selkään. Heiluvasta riippusillasta yli kotomaan puolelle. Peeran majalla saunottiin ja kahvisteltiin. Sen jälkeen noustiin kulkuneuvoon ja suunnattiin sen nokka kohti etelää. Ajomatka sujui yötä myöten kommelluksitta, paitsi että Sotkamon maisemissa juoksi kettu yllättäen eteen. "Kissa-auton" hyvät jarrut pelastivat sen jäämästä alle ja vilkkaasti se painui metsän kätköön omille reiteilleen. Joensuussa olimme aamulla. Siellä jäi kyydistä joukon nestor maanmittaaja, eli "kipregelimies". Me Alpiinin kanssa jatkoimme matkaa kohti Mikkeliä, jossa Eila rouva odotteli maittavan aterian kanssa.

Näin se sujui tämän vuoden Lapinretki. Monta hauskaa muistoa jäi tästäkin retkestä. Uutta reissua alettiin heti suunnitella jo matkan aikana. Kiitokset vain kavereille, retki oli loistava!

Matti Aro

Tunturilatu r.y.

Viitekirjeessä Tunturilatu r.y. on ilmoittanut rakentaneensa viime heinäkuussa riippusillan Ivalojoen Kultalaan paikalle, johon se oli saanut metsähallituksen luvan sillan rakentamiseen ja johon rakennushankkeeseen myös metsähallitus oli osallistunut luovuttamalla rakennusmaterilaalia ja kuljettamalla tarvikkeita paikalle. Tunturilatu r.y. on edelleen ilmoittanut luovuttaneensa sillan 29.7.1968 metsähallitukselle.

Lapissa on parhaillaan käynnissä erittäin vireä yleisen ulkoilu- ja retkeilytoiminnan kehittäminen. Metsähallituksella on viime aikoina ollut tilaisuus rakentaa mm. eräitä retkeilyn kannalta merkittäviä autiotupia. Sama kehitys jatkuu edelleen vieläpä entisestään tehostuneena. Autiotupien rakentamisen lisäksi on kuitenkin tärkeätä saada myös niiden väliset ulkoilureitit kuntoon. Tätä tarvetta palvelee nyt valmistunut Kultalan silta.

Metsähallitus toteaa tyydytyksellä, että Tunturilatu r.y. on omatoimisesti ja aktiivisesti mukana tässä yleistä etua palvelevassa toiminnassa monella eri tavalla, josta yhtenä osoituksena on edellä mainitun sillan aikaansaaminen. Kiittäen Tunturilatu r.y:tä ja sillan rakentajia metsähallitus kunnioittavasti ilmoittaa ottavansa sillan vastaan ja huolehtivansa sen kunnossapidosta niiden mahdollisuuksien puitteissa, joita sillä on siihen.

Antero Piha
Pääjohtaja

Hallinto-osaston toimistometsänhoitaja
V.O. Martikainen

(Julkaistu Tunturilatu -lehdessä n:o 3/1968)

Kiehtova vanha kartta

Multamäellä vietettyjen kesäpäivien tarinapolku oli viritetty Peurunkajärven rantapolun varteen ja se rakentui kolmeentoista tauluun kuvatuista Olaus Magnuksen Carta marinan yksityiskohdista.

Ajassa taaksepäin 457 vuotta on maapallomme historiassa hyvin lyhyt aika. Tuolloin Venetsiassa painettiin ainutlaatuinen kartta, jossa ensimmäisen kerran kuvataan tarkasti Euroopan pohjoisia alueita ja myös ensimmäisen kerran Suomen ääriviivat saavat tunnistettavan hahmon. Kartta oli kaiverrettu yhdeksälle puulaatalle ja oli kooltaan 125 x 170 sm; se oli alkanaan suurimpia karttoja ja korkeatasoista painotyötä - etenkin kun ottaa huomioon, että kirjapainotaito oli keksitty vasta sata vuotta aikaisemmin. Upsalan yliopiston kirjastossa on ainoa tunnettu säilynyt alkuperäispainoksen kartta, josta tehtyä vähän pienennettyä kopiota on myynnissä mm. Arktikumissa Rovaniemellä. (1570-luvulla tehtyä kuparipainoskarttaa on säilynyt kymmenkunta kappaletta, mm. yksi Helsingin yliopiston kirjaston Nordenskiöldin kokoelmassa.)

Kartan yläreunassa on latinankielinen teksti: "Merikartta (=carta marina) ja kuvaus pohjoisista maista ja niissä olevista ihmeellisistä asioista, erittäin huolellisesti tehty Herran vuonna 1539 Venetsiassa kunnioitettavimman patriarkka Hieronymo Quirinon antelialiaalla avulla."

Karttaa tehtiin 12 vuotta!

Kartan laatija oli Olaus Magnus, ruotsalainen kirkonmies ja oppinut, jonka elinaika osui uuden ajan alkamisen myllerrykseen. Hänen syntymänsä aikoihin Kolumbus purjehti länteen ja vähitellen selvisi, että oli löydetty kokonaan uusi maailma; Amerikan manner. Olaus Magnus palasi Saksan yliopistoissa vietettyjen opiskeluvuosien jälkeen kotimaahansa ja antautui kirkon palvelukseen.

Nuorena munkkina hän matkusti laajalti Pohjoismaissa Lappia myöten keräämässä kirkon kymmenyksiä ja myymässä ihmisille aneita ("kun raha kirstuun kilahtaa, sielu taivaaseen vilahtaa"). Kun hän oli kaikesta kiinnostunut, hän painoi muistiinsa kaiken näkemänsä ja kuulemansa (mikä myöhemmin näkyy kartassa). 32-vuotiaana hänet nimitettiin Strängnäsin tuomiorovastiksi ja hän oli lähellä hovipiiriä Kustaa Vaasan tullessa valtaan. Hän saikin kuninkaalta erityistehtäviä, jotka vaativat matkustamista Euroopaan.

Samoihin aikoihin Martti Luther valmisteli uskonpuhdistusta, joka pääsi vallalle täällä Pohjoismaissa. Kun Olaus Magnus ja hänen vanhempi veljensä arkkipiispa Johannes Magnus eivät luopuneet katolisesta vakaumuksestaan, se tiesi heille vaikeuksia. Heistä tuli maanpakolaisia 1520-luvulta lähtien. He asettuivat ensin Puolaan ja oleskelivat useissa hansakaupungeissa. Italiassa he asuivat Roomassa ja Venetsiassa. Olaus Magnus halusi kertoa kotimaastaan, jota hän kaipasi ja jonne hän ei enää koskaan voinut palata. Euroopan pohjoislaidoista ei tiedetty juuri mitään. Vahva motiivi kartan tekoon oli myös halu osoittaa, minkälaisen arvokkaan alueen Vatikaani oli menettämässä luterilaiselle uskonpuhdistukselle. Kahdentoista vuoden työn tuloksena syntyi tämä merkillinen kartta ja sen painatukseen löytyi sopiva sponsori Venetsian patriarkasta.

Olaus Magnuksen 1539 tekemän Carta marinan yksityiskohtien kirjo on loputtoman mielenkiintoinen. Se kertoo hauskalla tavalla nykyihmisillekin sen ajan maailmanmenosta sekä tarua että totta.

Merihirviöitä ja merikäärmeitä

Kartta on eräänlainen on-line-tilanne aikansa Pohjois-Euroopasta. Paitsi että siinä näkyvät valtakuntien maantieteelliset alueet, Olaus halusi havainnollistaa kaiken siellä olevan. Niinpä siinä kerrotaan väestöstä, toimeentulosta, luonnonrikkauksista (mm. Ruotsin malmit, jokihelmisimpukat, meripihka, metsät, viljavat pellot, rikkaat kalavedet), kaupasta ja rakentamisesta, tavoista ja uskomuksista, historiallisista tapahtumista. Eri vuodenajat näkyvät sulassa sovussa Pohjan- ja Suomenlahdella, jossa sotaväki on hyökkäämässä jäätä pitkin samanaikaisesti vieressä purjehtivien laivojen kanssa. Erittäin viehättäviä ovat lukuisat kuvaukset eläimistöstä (mm. jäälautalla tuuhean häntänsä avulla purjehtiva orava). Kuninkaat istuvat valtaistuimillaan vallanmerkkeineen ja vaakunoineen ja tietysti sotia käydään, etenkin moskoviittejä vastaan. Meri oli senaikaiselle ihmiselle pelottava elementti. Pohjois-Atlanttia kansoittavat mitä hirvittävimmät merihirviöt ja merikäärmeet, jotka syöksevät laivat haaksirikkoutumaan tai ne joutuvat merivirtojen syövereihin. Islannissa on tulivuoria ja kuumia lähteitä.

Ruotsi on suhteellisen tarkasti kartoitettu. Näkyvissä on korkea kölivuoristo, malmien louhinta ja runsaasti paikannimiä. Pohjanlahden suomenpuoleinen rannikko, vesistöt ja asutus on suurinpiirtein oikein, mutta mitä kauemmaksi itää kohti mennään, sitä tarunhohtoisemmaksi kartan kertomus käy. Olauksella oli asiantuntijana mm. eräs Suomessa asuva sukulaisnainen. Pohjanmaalla on hauska yksityiskohta: kartantekijä on kysellyt, mitä tuolla on ja on saanut vastaukseksi, että onhan siellä paljon kyliä. Niinpä asutusta kuvaavien mökkikuvioiden vieressä näemme merkinnän 'Palio Kyla".

Keski-Suomi on jo aika hatarasti kuvattu. 'ololan" järvellä seilaavat pelikaanit, mikä johtunee siitä, että italialaisille kartanpiirtäjille ne olivat tutumpia lintuja kuin eksoottiset joutsenet. "Piente" eli Päijänne on joutunut aivan eteläiseen Suomeen ja Nyslott – eli Olavinlinnan ohi virtaa musta joki, jonka nimitys on sekaantunut Nevajoen kanssa. Jossain Jyväskylän korkeudella on omituiset kerällä olevia käärmeitä kuvaavat piirrokset ja vieressä lukee "Piet mado". Se tarkoittaa "pitomatoja", tarhakäärmeitä, joita pidettiin karjatiloissa aljoina eli kissanvirkaa toimittamassa ja rottia, hiiriä ja muita tuholaisia hävittämässä.

Viipurin pamaus (1492) on saanut kuvionsa ja mielenkiintoisen selityksen. Olaus näet laati karttaansa latinaksi, italiaksi ja saksaksi erilliset yksityiskohtaiset selitykset, jotka hän merkitsi kirjaimilla. Yhdeksän piirroslaattaa on merkitty suurilla kirjaimilla ja piirroskuvioiden vieressä on pienikokoiset kirjaimet. Yksityiskohtien kirjo on loputtoman mielenkiintoinen. Se kertoo hauskalla tavalla nykyihmisillekin sen ajan maailmanmenosta sekä tarua että totta.

Ultima thule ja italialaiset

Olaus Magnus julkaisi 16 vuotta myöhemmin laajan latinankielisen historiateoksen "Pohjoisten kansojen historia". Se painettiin Roomassa vuonna 1555, kaksi vuotta ennen tekijänsä kuolemaa. Olaus oli paavin nimityksenä saanut periä veljensä viran, joten hän oli nimellisesti Ruotsi-Suomen katolisen ajan viimeinen arkkipiispa viimeisinä vuosinaan, jotka hän eli vaatimattomissa oloissa Roomassa. Carta marina on tämän suurikokoisen teoksen esityö ja kartan kuvitusta on myös osittain käytetty kirjassa, muuten kartta onkin kuvitukseltaan kirjaa korkealaatuisempi.

Historiateoksen Suomea koskevat osat on julkaistu suomeksi vasta 1973 (koko teos on mm. ruotsinnettu). Se on painettu myös taskupainoksena, jota lienee vielä myynnissä. Kannattaa lukea! "Pohjoisten kansojen historia" on ollut jo ilmestymisestään lähtien Euroopassa suosittu teos. Sitä on luettu Italian kouluissakin eräänlaisena oheislukemistona vielä meidän päivinämmekin. Sieltä ovat lähtöisin eräät etelämaalaisten hieman omituiset käsitykset Skandinavian maista. Ja johtuneeko tästä italialaisten palava into päästä Lappiin ja saavuttaa "ultima thule", Nordkapp!

Ritvis Loimio

Kolbma 30-vuotta

Retki Ruijan rannoille

16.7. - 27.7.1997

Kolbma järjestää 30-vuotisjuhlaretkenä bussimatkan Ruijan rannoille ja vaelluksen Sværholthalvøyalle.

Lähtö on Tampereelta keskiviikkona 16.7. klo 9.00. Ajoreitti on Ivalon ja Karigasniemen kautta Lakselviin ja Börselviin. Ruijan itäosia kierretään seitsemän päivän ajan, tehdään päiväretkiä maastoon ja tutustutaan kiinnostaviin kohteisiin.

Vaelluksen tavoite on Sværholthalvøyan niemen kärki. Sinne kuljetaan tunturiylängöä, meren rantoja sekä niemen keskiosia pitkin, suhteellisen helpoissa maastoissa.

Matkan hinta-arvio on 600 markkaa, riippuen osanottajamäärästä yms. Jos bussissa on tilaa, otamme myös muita tunturilatulaisia mukaan.

Matkan johtaja: Erkki Kauppila puh. 0400-635 524 tai 03-317 1542
Vaelluksen vetäjä: Matti Rekola puh. 03-265 2564

Tunturi-Lapin seutukaavaan merkityn lentokentän sijainti

Kuvassa suunnitellun lentokenttäalueen varausta seutukaavaan vastustaa mm. Tunturilatu ry (ks. kannen teksti).

Vaellusvarusteista

Mennyt talvi ja ankara luonto koetteli vaeltajia ja varusteita aivan äärimmäisiin seurauksiin saakka. Nykyajan varusteet ovatkin pääosin tarkoituksenmukaisia ja toimivia vaikeissakin sääolosuhteissa. Tässä kirjoituksessa kertaan mietteitäni talvivaellusten majoitteista.

Kaupoista kohtuuhinnalla saatavissa teltoissa on ominaisuuksia, jotka ilman suurempia kustannuksia ovat helposti parannettavissa. Monissa ympärivuotiseen käyttöön tarkoitettujen telttojen rakenteissa on puutteita, jotka tekevät niiden pystyttämisen kovassa tuulessa ja pakkasella vaikeaksi vaarantaen vaeltajien turvallisuuden. Eräs sellainen on telttojen kaarikanavien ahtaus. Usein on lähes mahdoton saada kaarta pujotetuksi kanavaan varsinkaan käsineet kädessä. Kanavan suuta on usein vaikea löytää ja se on ikäänkuin liimautunut kiinni. Ongelma poistuisi, jos kanavat tehtäisiin laajemmiksi ja pujotusaukko vahvistettaisiin kirkkaanvärisellä paksummalla kankaalla. Tällöin se löytyisi ja avautuisi helposti. Rakenteissa pitäisi olla väljyyttä niin paljon, että kaaren asettamista lukitusreikäänsä ei tarvitsisi tehdä "hampaat irvessä". Teltan saa ryhdikkääksi ankkurointinarujen sijoittelulla. Nykyisten telttojen kaaret ovat ohuet ja niiden sisällä oleva kuminauha niin ohut, että se pakkasessa helposti menettää kimmoisuutensa. Venynyt kuminauha kaaria koottaessa on todellinen ongelma.

Kosteusongelma näyttää myös olevan vielä ratkaisematon asia. Päädyissä olevat tuuletusaukot eivät poista riittävän tehokkaasti asukkaista ja vaatteista lähtevää kosteutta. Parhaaksi olen todennut teltan korkeimpaan kohtaan molempien kankaiden läpi johdetun 30-50 mm:n halkaisijaltaan olevan ilmanvaihtoputken. Asianmukaisesti järjestetty korvausilman saanti tuulettaa telttaa niin, että kosteus ei tiivisty eikä jäädy kovin helposti sisäteltan seiniin ja kattoon.

Kun teltan saa ennen kaarien asettelua ankkuroitua tukevasti maahan, on pystyttäminen mahdollista kovemmassakin tuulessa. Kangasmateriaalin pitäisi olla sellainen, että telttaa voidaan lämmittää keittimellä ja valmistaa ruokakin siellä. Tähän sopivia keitinmalleja, jotka käyttävät polttoaineita, joista ei käyttämissämme lämpötiloissa muodostu räjähdysaltista kaasu/ilmaseosta, on olemassa. Oikein käytettynä ne ovat turvallisia.

Kyösti Lamminjoki

EI OPPI OJAAN KAADA,
tossu jalassa kumminkaan

Joskus, vaikkakin harvakseltaan saa kasvattaja mieluisaa palautetta siitä, että jokin opetus on, mennyt perille. Tällaisen tyydytyksen koin kun vanhimmaiseni kertoili kaverinsa kanssa tekemänsä ensimmäisen omatoimisen vaelluksen jälkeen kokemuksistaan.

Pojat olivat kolunneet Yliperää muutaman päivän ajan ja olivat palaamassa Somaksen suunnalta kohti maantietä. Porovuoman he ylittivät kahlaamalla Reikämaan saaren kohdalta. Isän opetusten mukaisesti vaati poikani myös kaverinsa ehdottomasti käyttämään tossuja kahlatessa, vaikka tämä ensin vastustelikin sinnikkäästi.

Vesistön ylitys tehtiin housut rinkan päälle pakattuina, paljain takapuolin ja ilman vaikeuksia, vaikka saaren jälkeinen syvä ja vuolaampi osuus hieman jännittikin.

Rannalla tossuja riisuttaessa he sitten huomasivat, että kaverin lenkkarin pohjan oli jokin terävä esine viiltänyt päkiän kohdalta miltei poikki. Jalkine oli siinä kunnossa että maantien varressa se heitettiin roskiin.

Hirvittää ajatella minkälaista jälkeä pojan jalkaan olisi tullut ilman kenkää. Sen syntymistäkään ei kylmän veden turruttamassa jalassa edes huomaisi.

Opetus meni näin perille kerrasta, kun pojat tajusivat hyvin, että eivät omin voimin olisi selvinneet maantielle asti, päkiän yli ulottuva syvä haava jalassa. Olisi tuo vamma varmaan vihoitellutkin, mätäkuun aika kun oli.

Vanhaa hokemaa mukaellen voisi tässä tapauksessa sanoa, ettei vahinko tule tossu jalassa, tai ehkä paremminkin että vahinko tulee tossut kaulassa.

Näin kertoili Heikha.

TUNTURILATU -LEHDEN ILMOITUSHINNAT:
2 mk/pmm(palstamillimetri), 1/4 sivun ilmoitus = 800 mk. Huom – uusi päätös 1/2 sivun ilmoitus = 1500 mk koko sivun ilmoitus = 3000 mk. Ilmoitusta ei oteta etusivulle. Tunturikerhot saavat 20 % hankkimansa ilmoituksen hinnasta. Terttu Hokkaselle on ilmoitettava hankitusta ilmoituksesta. Terttu hoitaa ilmoittajan kanssa maksuliikenteen.

KAUPPA AVOINNA

Niin arkena kuin sunnuntaina

Tilaukset puh. 014-610406, tai
os. Terttu Hokkanen Keskussair.tie 15 B 13 40600 JKL

Niin kerhoihin kuulumattomat kuin kuuluvatkin jäsenet, ottakaa yhteys allaolevien TL:n myyntitarvikkeiden tilausasioissa. Toimitus tapahtuu postitse tai sopimuksenmmukaisesti. Toimituskulut lisätään laskuun. Tavaraa annetaan myös myyntiliin.

Myyntiartikkeli	á hinta	Viitenro
Jäsenmerkki	10,-	123
Pinssi	10,-	136
Postikortit = kämpät 3 eril.	1,-	123
Eräretkeilyn perusteet	70,-	152
Balggis-polku	10,-	165
Juhlakuksa	70,-	204
Susimerkki	30,-	123
Susimerkki nauhalla (susimerkit vain susille)	40,-	123
Kämppien avain	500,-	107

Kämppien avaimen voi lunastaa kaksi (2) vuotta Tunturiladun jäsenenä ollut henkilö. Avainanomus on tehtävä TL:n johtokunnalle. Toimitus tapahtuu postiennakkona, karttojen, kämppäkorttien, käyttö- ja järjestyssääntöjen kera. Anomuskaavakkeita saa allekirjoittaneelta ja sihteeri Marita Maulalta.

HIEMAN VIELÄ MAKSUASIOITA
Tunturiladun pankkitili on PSP 800015-135331 ja tälle tilille maksetaan kaikki Tunturilatua koskevat maksut, myös uusien jäsenien jäsenmaksut tarpeellisin tiedoin (mm. osoite välttämämätön) paitsi ns. "vanhat jäsenet" maksavat aina jäsenmaksunsa PSP:n jäsenmaksujen keräilytilille/TL, joka on jäsenmaksukortissa viitenumeroineen. Uudet jäsenet eivät voi maksaa tälle tilille.

KÄMPPIEN = KIINTEISTÖJEN KÄYTTÖMAKSUT
Näitä maksuja suorittaessa on toivottavaa käyttää kämppien viitenumeroita. Tällöin ei tarvitse laittaa muita merkintöjä esim. kämpän nimeä. Viitteellinen maksusuoritus on paljon halvempi pankkikuluilta ja näin säästö on vuodessa huomattava pankkikuluissa. Kämpillä on edelleen rahalippaat, joihin voi suorittaa myös johtokunnan esittämän minimimaksun 20,-/vrk/hlö.

Kämppien viitenumerot ovat:	Susikyrö	505
	Susi-Talas	602
	Susi-Kiisa	709

Soitelkaa!

Hyvää kevättä kaikille! **Terttu Hokkanen**

Kämppäkortteja 1,-/kpl

Venematka

Katselin rentukkapuskaa, olin katsellut jo hyvän aikaa. Virran kuohut ja kosken pärskeet vilisivät silmissä. Vettä oli kylliksi antamaan koskelle voimaa, mutta liian vähän jotta olisi voinut käyttää moottoria. Kaksi miestä väänsi sauvoimia, kumisaappaat luiskahtelivat märällä teljolla. Veneen perästä sateli ohjeita:

– Pukkaa oikealle. Nyt piätä. Äkkiä vasemmalle, tuohon reikään kivien väliin.

Vene kääntyi poikkivirtaan ja minä katselin rentukoita.

Jouni hyppäsi koskeen. Nytkyttelyä, sauvoimilla pukkaamista, ja vene soljui takaisin koskea alas.

Minä istuin tavarakasan päällä, sade valui tasaisena tihkuna. Ei ne tästä pääse, Juhani sauvomassa vasta toista kertaa elämässään. Käskyn mukaan se osaa tehdä, mutta tässä pitäisi itsensä tietää. Liian pitkäksi jää se kuuluisa reaktioaika, oikea hetki ehtii livahtaa ohi.

Vesi loiskui jaloissa, sade valui sadetakin hihoja, kertyi lammikoksi helmukseen ja lorahti siitä saappaisiin.

Koko päivän oli sataa tihuttanut, lämpömittarin lukema niukasti toisella kymmenellä. Yllä oli normaali suomalainen kesävaatetus: villapaita, sadetakki, kumisaappaat. Minun retkivaatteeni olivat jo melko kuluneet. En ollut vakavissani aikonut hankkia uusia, olinhan jo luopunut varsinaisista vaelluksista. Mutta nyt siunasin järkevyyttäni. Olin juuri palannut Norjasta, matkatoverini olivat ostelleet retkivarusteita, ja minä hiukan kademielisenä hokemistani hoin koko kahden viikon ajan, ettei minulla ollut sellaisille enää käyttöä ja viime hetkessä ostin sadetakin ja paksun villapaidan.

Nyt seisoin sateessa jokirannassa ja seurasin, kun nuorempi väki varusti venettä lähtökuntoon. Mitä ne kyhnivät, siitä vain telat paikoilleen ja vene vesille kuten ennenkin. Jouni oli kaksinkerroin veneen yllä, pudisti päätään: "Vene on täynnä vettä". Niinkö paljon oli satanut. Ei aivan niin, oli vain vene jäänyt syksyllä kääntämätta ja syksyn lehdet olivat tukkineet tapinreiän. Äyskäri heilui, muovipullon puolikas. Ämpäri olisi tarvittu, mutta vihdoin tulivat pohjalaudat näkyviin, mädäntyneiden lehtien peittämät. Neljän hengen äheltäessä vene solahti teloja myöten veteen. Sinne se läiskähti ja alkoi saman tien täyttyä vedellä. Laidoista tirisi vettä, perälauta irvisti kuin hampaaton suu. " Rättiä on saava ja kirves." Maija alkoi kiskoa saapassukkaa jalastaan, mutta jonkun nyppyhanska oli jo leikelty palasiksi. Kirvestä ei ollut, olimmehan menossa mökille, jossa oli kaikki tarvittavat kapineet. Kirves oli haettava kotoa kuuden kilometrin matkan takaa. Onneksi ei oltu erämaassa, oli maantie ja oli auto.

Kirves saapui, sillä tehtiin jotakin ja vene pysyi äyskäröimättä pinnalla.

Koko homma oli tapahtunut täysin levollisesti ja rauhallisesti, ei kuulunut yhtäkään väkevää sanaa. Oli näitä ennenkin sattunut. Oli jäänyt vene kääntämättä, olivat jääneet koivet nylkemättä, olivat jääneet härjät kanthon, kun tokka ajethin tunturhin.

Tuli aika sovitella moottoria paikoilleen ja silloin Jounilla kiehahti

– Voi juma, väärä bensatankki.

Bensatankki haettiin sieltä kuuden kilometrin matkan takaa ja päästiin lastaamaan. Vettä tihkui veneeseen vain kohtuullisesti, mutta mitä enemmän tuli lastia, sitä enemmän tuli vettä.. Siinä oli kolmen hengen kamppeet, muonaa miltei viikoksi, moottori, bensatankki, melat ja sauvoimet, neljä aikuista ihmistä ja kaksi toisella kymmenellä olevaa poikaa. On siinä moottorilla kiskomista.

Nyt istuimme Hihnakorvassa, vene kolkaten kiviä vasten. Maija ja pojat oli lähetetty kulkemaan rantaa myöten. Veneen tasapaino muuttui, vesi kertyi minun jalkoihini. Lipposin taukoamatta pullon puolikkaalla mielessä karmea ajatus, kuinka tavaroiden käy. Pysyykö Juhani liukkaalla teljolla. Tuosta jos sauvoin tarttuu kivenkoloon. rusahtaa poikki ja vetäisee Juhanin koskeen. Pysyykö vene koossa, perälauta jo irrallaan. Turha maalailla kauhukuvia, parempi katsoa rentukoita. Mutta olisi se Jouninkin uskottava, ettei tämä ole Soutukorva, soutaen lipsuteltava. Tämä on Hihnakorva, on tässä ennenkin veneitä vedetty.

Vene kolahteli kiviin. Jouni seisoi koskessa pitkine koipineen märkänä reisiä myöten. Juhani painoi sauvointa otsasuonet pullollaan. Repivä raapaisu, keula suuntasi rantaan. Jouni heitti köydenpään Juhanille:

– Tuosta törmää ylös. Piät rihman tiukalla. Älä sotke pensasiin, Juhani kiipesi jyrkkää törmää, vetoköysi solui perässä. Onneksi sitä oli tarpeeksi, lähtiessä oli sidottu suopunki katkenneen köyden jatkoksi. Minä sain edelleen istua veneessä. Minun painoni ei siinä paljon merkinnyt. Tavaroiden lisäksi vettynyt vene itsessään painoi ainakin tonnin.

Rentukkapuska alkoi jäädä selän taakse, vene punnersi viimeisen nikaran. Nyt uskalsin katsoa taakseni. Vesi valui pressua pitkin, varustekasa uivi vedessä. Oli sentään ymmärretty sulloa tavarat jätesäkkeihin. Jos säkit olivat ehjät sidottu tiukkaan, kukaties saisimme varusteet melkein kuivina perille.

Joki jatkui matalikkona, sauvoen oli edettävä. Mutta tämä oli leikintekoa. Maija luotsasi joukkoaan vettätippuvassa tiheikössä kuin sotkaemo poikuettaan. Sieltä poimittiin kulkue veneeseen.

Vielä oli tiukka koski, siitä vedettiin vene enemmittä puheitta. Loppu oli leppoisaa suvantoa. Moottori veti, keulakuohu pärskyi ja vesi loiskui veneen pohjalla. Pari sauvoimen työntöä ja olimme mökkirannassa törmän alla.

Saara Harviainen

Ensimmäinen vaellus

En koskaan elämässäni ollut suunnitellut matkaa Lappiin. Ihmettelin, miksi ihmiset pyrkivät sinne palelemaan. Suomi nyt ei ollut muutenkaan niin lämmin maa etelässäkään. Ja kun perheellä oli rantamökki, niin eihän sitä muuta tarvinnut.

Elämässä sattuu äkillisiä ja ennalta-arvaamattomia käänteitä. Jossain vaiheessa huolet ja murheet kasaantuivat ja luulin tikahtuvani niiden alle. Mutta kun hätä on suurin, on apukin lähellä, sanotaan.

Tapasin tutussa seurassa henkilön, joka ryhtyi kertomaan Lapin matkoistaan. Niitä oli lukemattomia, ja joka reissulla oli tapahtunut erilaisia elämyksiä, luonto ei milloinkaan ollut samanlainen, sää yllätti milloin milläkin ja tuo innostunut kerronta sai jotain liikahtamaan. Ajattelin kävelemistä tunturissa, ehkä tuntikausien yhtäjaksoista patikoimista, väsymistä ja lepoa. Sepä mahtaisikin olla paikallaan silloisessa tilanteessani, ja niin tulin sanoneeksi, että ehkä minäkin...

– Mitä? Kysyi naapuri.

– Voisin ajatella matkaa Lappiin!

– Lähdetään sitten heti juhannuksen jälkeen!

Löimme kättä päälle, ja niin ensimmäinen matkani Lappiin patikoimaan oli päätetty.

Matkustimme junalla ja bussilla Kilpisjärven maastoon Saanatunturin kupeessa olevaan matkailumajaan.

Aikomuksena oli ollut jatkaa matkaa Mallan luonnonpuistoon saman tien, mutta kuinka ollakaan, teltta ja makuupussit olivat unohtuneet junaan, ja piti odottaa seuraavaan päivään, jolloin saisimme tavarat haltuumme.

Tieltä lähti polku, joka johti pikku Mallalle. Ylitimme joen, joka kuohui koskena, jalkaan oli vaihdettava saappaat kun ylitettäviä puroja osui tielle.

Uhkaavat pilvet varjostivat taivaalta, majalla oli lappu, jossa varoitettiin tulossa olevasta ankarasta ukkosmyrskystä. Muoniossa kuului olleen niin kova myrsky, että rakeitakin oli satanut 30 sm.

Mutta pian väistyivät uhkaavat pilvet tieltämme, aurinko alkoi paistaa, ja kävely jatkui. Kun sitten alkoi tulla väsymys, matkatoveri pystytti teltan tunturilammen lähelle, ryhtyi ruuan valmistukseen, eikä se ole mikään kaksituntinen gourmet-aterian loihtiminen, vaan jotensakin suitsait valmiista retkieväspusseista tyhjennetty milloin minkin makuinen "herkku", sillä nälkää on sopivasti, ja sehän sen sopan maustaa.

Sillä aikaa kuitenkin kipaisin kastelemassa itseni lammessa, kertakaikkisen kylmässä vedessä.

Lapin valoisuus sotki yöt ja päivät. Kun menimme nukkumaan ja heräsimme, luulimme olevan aamu. Kaivoimme kellon ja tutkimme asiaa. Kello näytti kahta, siis olikin yö. Keitimme teet ja söimme voileivät, ja lähdimme jatkamaan matkaa. Kiipesimme rinnettä ylös ja ylös. Välillä piti ottaa lepotaukoja, käydä pitkäkseen ruohomatolle ja nostaa jalat jonkin kiven kupeeseen nojalleen. Pienikin tällainen lepo auttoi jatkamaan matkaa. Auringon valo heijastui häikäisevänä lumipälvistä, joita oli vielä heinäkuun alussa isojakin aloja.

Teltan paikka ei aina onnistunut. Oli jos minkälaista möykkyä niin että sopivan asennon saaminen ei tahtonut lainkaan onnistua. Mutta lohduttauduin sillä, että kun sentään vaakasuorassa asennossa, niin onhan se melkein kuin nukkuisi. Kylmäkin öisin hätyytti, ja kesti kauan ennenkuin älysi ottaa lämpimän kerraston päälleen.

Ensimmäinen Lapin päiväkirjani ei varsinkaan valita hyttysistä. Mutta muistan Ruotsin majaa lähellä olevan mahtavan kosken, jota ihailemaan lähdimme majalla majoittuneen perheen kera. Koski pudotteli mahtavia vesimassoja ja koskisumu kasteli vaatteemme ja miljoonat pisarat säihkyivät auringonvalossa, mutta itikat nuo mokomat näkivät vain meidät ja yrittivät päästä ihmisestä irtoavaan elämän elvyttäjään sankoin joukoin. "Ohvikaan" ei paljon auttanut.

Paraksen , sokeritopan muotoisen tunturin rinteet olivat niin lumen peitossa, että matkatoveri jätti 6:nnen kerran väliin, varsinkin kun norjalaiset tapaamamme pojat kertoivat laskeneensa peffämäkeä Paraksen liukkaalta jääpinnalta.

Päiväkirjasta: "Tämä kaikki mitä on nyt ympärilläni tekee minut äärettömän onnelliseksi. Uskon myös, että voin säilyttää tämän täällä saavuttamani sielunrauhan ulkoisten olosuhteitten muuttuessakin.

Päivänmittainen kävely Ruotsin majalta Pältsa-Stuga Kilpisjärven rantaan, mistä laiva päivittäin vie ja tuo matkailijoita käymään joko kolmen valtakunnan pyykillä tai alkamaan vaellustaan tunturimaastossa, ja jolla tämän kertaisen eli minun ensimmäisen vaellusmatkan kauniiksi lopuksi katselimme tunturcita laivan kannelta. Kaiho tavoitti silloin mieleni ja hiljaisen lupauksen tein itselleni: tänne, tänne palaan!

JÄSENLEHTI TUNTURILATU

Vastaava toimittaja: Kyösti Lamminjoki
Toimitussihteeri: Antti Karlin, Sundholmantie 194, 23500 Uusikaupunki pk. 02-8414 418, email antti.karlin@utu.fi
Julkaisutoimikunta: Kyösti Lamminjoki, Hannu Hiltunen, Marita Maula, Matti Rekola ja Antti Karlin (pj.)
Sivunvalmistus: Ilmos Ky, Uusikaupunki
Painopaikka: Plari Oy, Laitila

Tunturilatu -lehden aineisto-päivät

Aineisto tuleviin lehtiin on oltava perillä seuraavasti:

3/97 31.08.97 mennessä
1/98 15.12.97 – " –

Aineisto lähetetään osoitteella: Antti Karlin, Sundholmantie 194, 23500 Uusikaupunki.

TUNTURIKERHO KAVTSI 25 VUOTTA

JUHLAVIIKONLOPPU: **22.-24.08. 1997**
PAIKKA: Kärrikaltio
VAELLUKSET: Vaellukset pe. 22.8. klo 18.00 - su. 24.8. klo 10.00

Voit osallistua valinnan mukaan johonkin seuraavista;
- maastovaellus
- kanoottivaellus
- pyörävaellus

PÄÄJUHLA: Pääjuhla sunnuntaina klo 12.00 alkaen
- lounas
- ohjelmaa
- Kavtsin historiikki

RUOKATEEMA: Maakuntien eineksiä eri puolilta Suomea.

Tiedustelut ja ilmoitus nyyttikestitalkoisiin kerhoemännällemme, Marjatta Varis, p.(k) 09-803 2920
KULJETUS: Kuljetus bussilla Helsingistä Karriin su.24.8. klo 9.00. Bussikuljetus sisältää pienen maaseutukierroksen.
TIEDUSTELUT: Martti Eskelinen/Jorma Alapuranen p.(k) 09-855 4894 p. (k) 09-512 0378

Tervetuloa kaikki joukolla mukaan!

Tunturiladun Kesäpäivät

Hyvinkään Kytäjällä Rytkön leirikeskuksessa 8-10.8.1997

OHJELMA:
Perjantai 8.8.
18.00 Leiriportti avataan, leiriytyminen kanttiini, sauna ja iltanuotio
Lauantai 9.8.
7-8.30 Aamupala
9.00 Vierailu kalaviljelylaitoksella ja/ tai Hevossiittolassa (Jääkiekkojoukkueen MM-varsa Golden Karjalan koti)
12.00 Avajaiset, viirin nosto
13.00 Luontoretki
16.00 Ruokailu
17.00 Sauna
20.00 Iltaohjelma, Kuokten 30 v. tervehdykset, ansiomerkkien jako, Tanssia elävän musiikin tahdissa Iltanuotio, lauluilta, letunpaisto
Sunnuntai 10.8
7-8.30 Aamupala
9.15 Hartaus Kytäjän kartanokirkossa ja kirkon esittely
10.00 Kartanokierros
12.00 Sunnuntailounas ja lähtökahvit
13.00 Viirinlasku ja lähtölaulu

MAKSUT Osallistumismaksu 50.-/henk. sis.telttapaikan, saunan, tulo-ja lähtökahvit. Lattiamajoitus 20:-/hklö, Aamupala: 25:-/ann. (puuro, maito leipä,leikkeleet, kahvi tai tee). Ruokalippu: 30:-/annos (keitto, leipä, voi, juusto ja leikkeleet)
ILMOITTAUTUMINEN JA TIEDUSTELUT: 15.7.1997 mennessä Juhani Harju, puh. 0400/483888 tai os: Viertolank.19, 05800 Hyvinkää. Kaikille tunturikerhoille lähetetään toukokuussa kutsu. Rytkön leirikeskus sijaitsee n. 13 km Hyvinkäältä länteen. Omin kulkuneuvoin liikkujat löytävät perille oheisen kartan mukaan. Moottiritieltä ja 3-tieltä opasteet. Hyvinkään asemalle tulevat noudetaan tarvittaessa. HUOM!-Alueella melontamahdollisuus, omat kajakit mukaan.
-Meillä ei ole muovimukeja, ota oma kuksa matkaan.
-Susisuorituksia otetaan kesäpäivillä vastaan Susivaliokunnan kanssa ennakkoon sovittuna aikana.
TERVETULOA! KESÄPÄIVILLÄ TAVATAAN!

TUNTURIKERHO KUOKTE

Kalastusretki Posion Korouomaan 5-8 .6 . 1997

Lähtö Huittisista torstaina 5 pv. klo 19.00. Perjantaina 6 pv. aamulla saavumme Lapiosalmeen, mistä aloitamme kalastuksen ja siirrymme kalastellen kohti Latvajärveä, jossa yövymme Metsähallituksen kämpässä. Lauantaina 7 pv. jatkamme kohti Korouoman jylhää kanjonia tietysti kalastellen, ja saavumme hiekkaharjuun kaivettuun Koron korsuun, jossa vietämme viimeisen yön. Sunnuntaina 8 pv. aamulla kokeilemme vielä aamusyöntiä ja sen jälkeen lähdemme kotiin. Retken hinta jäseniltä: 670.- Ei jäseniltä : 700,- Kysy perhealennusta. Matkan hintaan sisältyy matka, yöpymiset, opastus ja luvat.

Tiedustelut ja varaukset: Timo 02- 565 013. Aarno 02- 564 202 Retki sopii kaikenikäisille ja on perhematkana erittäin sopiva.

RETKIMUISTIO

24.-25. 5.	SM-Erämelonta, Uusimaa
7.-13 .6.	Suomi Meloo-kanoottiviesti
26.-29.6.	Suomen Ladun Leiripäivät ja Kuntoilu-olympialaiset (ks. ilmoitus)
19.-26.7.	OKTAn kerhoviikko Susi-Kiisalla
8.-10.8.	Tunturiladun kesäpäivät KUOKTEn toimiessa isäntänä (ks. ilmoitus)
31.8.	Susianomusten jättö (ks. s. 9)
6.-13.9.	NJEALLJEN ja KUMPEN kämppäviikoilla rakennustalkoot Susi-Talaksella. Muutkin tunturilatulaiset tervetulleita.
11.-14.9.	Erävaelluksen SM-kilpailut Lempäälässä
13.-20.9.	OVTSIn kerhoviikko Susi-Talaksella
17.-19.10.	Syyskokous ja susiaiset KOLBMAn isännöiminä (ks. ilmoitus)

LOGIN BUSSI

Login bussi lähtee Susi-Talakselle perjantaina 5.9.97 ja paluumatkalle lauantaina 13.9.97. Reitti on suunniteltu Turku-Tampere-Jyväskylä-Oulu-Rovaniemi-Ivalo. 700 mk. Asiasta kiinnostuneet soitelkaa Christer Forsbergille 10.8.97 menn. puh. 040-5222 994 tai 02-4322 734.

SUOMEN LADUN 40. LEIRIPÄIVÄT

26.-29.6.97 VIERUMÄELLÄ

40. Leiripäivät vietetään juhlavasti kansainvälisessä ilmapiirissä. Tunturilatu osallistuu näyttävästi juhlakulkueella ja omalla leiriosastollaan tähän tapahtumaan. Mikäli sinulla tai kerhollanne on ideoita tai ajatuksia, miten tulemme tapahtuman toteuttamaan, niin ota yhteyttä: Tapani Paavola puh. 02-469 7119, 049-107 053.

Tunturiladun susiaiset ja syyskokous

pidetään seurakuntien Julkujärven leirikeskuksessa
Ylöjärvellä 18.-19. -10.1997
Tapahtumapaikalle voi tulla jo perjantaina.

Tilaisuus järjestetään maastotapahtumana "oma huolto" periaatteella. Osallistumismaksu 40 mk sisältää telttapaikan, saunomisen, susiaisohjelman ja susiaiskahvit.

Leirikeskus tarjoaa eritasoista majoitusta ja ruokailupalveluja.
Majoitus hinnat: Rivitalo 4 h huone 220 mk/yö
-"- 2 h huone 120 mk/yö
Mökit 4-5 h 160 mk/yö
Päärakennuksen yläkerta 4-8 h huone 50 mk/yö/hlö (ei keittomahdollisuutta)

HUOM! Majoitusvaraukset suoraan leirikeskuksesta:
Terttu Maljanen puh. 03-349 0069

Ruokailu hinnat: aamu- ja iltapala a 25 mk
lounas 35 mk
juhla-ateria 60 mk. kahvi ja pulla 10 mk

Päivien ohjelmasta tarkemmin kerhokirjeessä ja Tunturilatulehdessä 3/1997.
Ilmoittautumiset ja ruokailuvaraukset 30.9.1997 mennessä
Sakari Karri Haukkamäenkatu 8 D. 33560 TAMPERE puh. 03-346 2960 tai
Pentti Luostarinen Kivihuhdantie 60. 36120 SUINULA puh. 03-376 2358 tai 049-503 6382

TERVETULOA

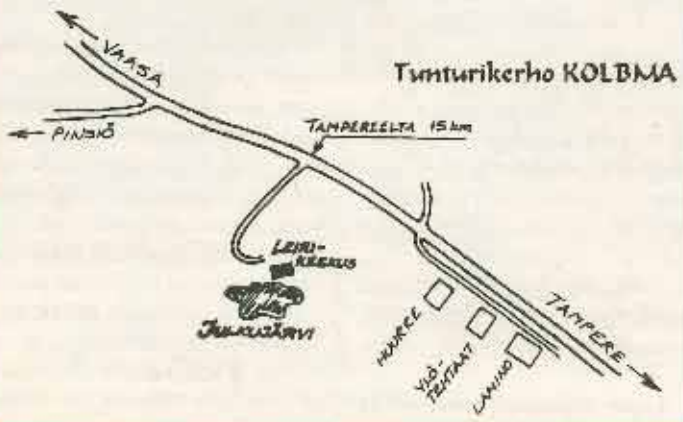

Tunturikerho KOLBMA

Mitä vastaisin?

Monasti olen tuntenut turhautumisen tuskaa, kun ystävä tai tuttu, tuo sumppusuomalainen kysäisee: "Mikä se siinä lapissa niin kiehtoo, että siellä yhtenään täytyy käydä?"

Mitä osaisin sanoa hänelle? Kertoisinko piekanan huudosta pahdassa, kapustarinnan haikeasta huikkauksesta tunturinummella tai puron solinasta kurun suojaisessa helmassa?

Ehkä hän on kuullut ruskan loistosta ja hankien kimalluksesta, mutta ei riitä että on ihaillut niitä kuvista tai hotellin terassilta. Se on itse elettävä kokien.

Mitä merkitsee kaupungin sokaisemalle riekon jälki aamuisen hangen neitseellisellä pinnalla, tykkyluminen tunturikoivikko tai kaamoksen värien hehku?

Ei hän voi ymmärtää vaeltajan tuntemuksia tunturin avaruudessa, kun näkyvyys on monipenikulmainen, kun tila ja perspektiivi menettävät tavanomaisen merkityksensä ja ihminen kokee nöyränä oman pienuutensa.

Mitä tuo kysyjä tietää rakasta tai räkästä, tai jutaamisesta räntäisellä poropolulla kun hyytävä syysvihma riipii viimeisiä lehtiä tunturikoivun oksilta.

Hänen pitäisi kokea vaeltajan onni, kun taipaleen päätteeksi lepäilee laavussa luppokuusien suojassa, kahvin hiljalleen valmistuessa kantotulen loimussa ja kuukkelin koikkuessa lähioksalla norkoilemassa osaansa eväistä.

Joka tämän on kokenut, ei kysy ja joka ei ole, hän tuskin ymmärtää. Mitä siis vastaisin?

Heikha